

STUDIA I MONOGRAFIE

z. 273

Biblioteka w środowisku współczesnej uczelni wyższej

Księga jubileuszowa
45-lecia Biblioteki Głównej
Politechniki Opolskiej
1966-2011

Opracowanie zbiorowe pod redakcją
Elżbiety Czerwińskiej
i Anny Jańczyk



POLITECHNIKA OPOLSKA
ISSN 1429-6063
Opole 2010 ISBN 978-83-62736-09-6

POLITECHNIKA OPOLSKA

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej KNAPIK, Jan KUBIK,
Tadeusz ŁAGODA – przewodniczący,
Mariusz MIGAŁA, Iwona MULICKA,
Jan SADECKI, Małgorzata WRÓBLEWSKA

Recenzent:

dr hab. Maria KALCZYŃSKA

Projekt okładki:

Elżbieta Ciechocińska

Zdjęcia na okładce:

Sławoj Dubiel

i z archiwum Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej

Komitet Redakcyjny Wydawnictw Politechniki Opolskiej
ul. S. Mikołajczyka 5

Skład: Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej.
Nakład 115+25+10 egz. Ark. wyd. 11,0. Ark. druk. 11,0.
Druk i oprawa: Sekcja Poligrafii Politechniki Opolskiej.

*„Są książki – na podobieństwo okien
otwierających się z ciemności na jasny świat.
Książki takie dają oddech płucom,
światło oczom, siłę sercom i dłoniom.”*

Paweł Hertz

SPIS TREŚCI

Przedmowa.....	7
Słowo JM Rektora Politechniki Opolskiej.....	9
Wykaz i rozwiązanie skrótów i symboli.....	11
Kalendarium.....	13
Elżbieta CZERWIŃSKA: 45 lat Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej.....	17
Halina SZLEJF: Działalność Oddziału Informacji Naukowej – wczoraj, dziś i jutro.....	39
Małgorzata KUREK: Udostępnianie zbiorów w Bibliotece Politechniki Opolskiej.....	51
Karina FEDYNYSZYN: Profesjonalna obsługa użytkownika priorytetem działań biblioteki akademickiej.....	63
Bożena BUDREWICZ: Promocja usług bibliotecznych.....	73
Elżbieta KOZIEŁ: Rozwój zawodowy pracowników bibliotek naukowych – dobrowolność czy konieczność.....	87
Beata KOPKA: E-biblioteka. Dokąd zmierzamy?.....	99
Anna JAŃDZIAK: Elektroniczne zasoby bibliotek akademickich.....	111
Elżbieta CZERWIŃSKA, Anna JAŃDZIAK, Halina SZLEJF: Analiza cytowań jako jedno z narzędzi oceny aktywności naukowej.....	119
Elżbieta CZERWIŃSKA: Z kart historii – sylwetki bibliotekarzy zasłużonych dla Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej.....	127
Ewa ŻELAWSKA: Bibliografia publikacji pracowników Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej za lata 1972–2010.....	139
Indeks autorski.....	159
Aneks 1. Pracownicy Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej w latach 1965-2010.....	163
Aneks 2. Pracownicy Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej uhonorowani odznaczeniami.....	169

*„Biblioteka to przybytek na oścież otwarty,
zapraszający każdego w progi.
Wejść gościu i stań się przyjacielem”.*

Jan Wiktor

PRZEDMOWA

Dzisiejsza biblioteka to nie tylko tysiące zbiorów drukowanych, dziesiątki komputerów, zasoby elektroniczne dostępne 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu, tysiące odwiedzających czytelników i realizowanych wypożyczeń. Współczesna biblioteka to ogromny potencjał tworzony przez bibliotekarzy, dla których biblioteka od początków jej istnienia jest czymś więcej niż tylko miejscem pracy, jest częścią ich życia i ich wspólnym dziełem.

Książka, którą oddajemy do Państwa rąk, jest próbą podsumowania 45 lat istnienia Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej, spadkobierczyni Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu. Opracowanie dziejów placówki stanowi przyczynek do poznania historii bibliotekarstwa w regionie opolskim.

Jubileuszowe wydawnictwo jest zbiorem referatów autorstwa pracowników Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej i próbą zaprezentowania zarówno historii jak i współczesnych zagadnień z działalności biblioteki akademickiej. Fakty i dane zamieszczone w publikacji pochodzą ze sprawozdań biblioteki i jej oddziałów, dokumentacji bibliotecznej, archiwum uczelni oraz fachowej literatury. Nieocenionym źródłem wiedzy stały się także wspomnienia emerytowanych oraz obecnych pracowników biblioteki. Autorem większości współczesnych zdjęć jest artysta fotograf Sławoj Dubiel oraz pracownicy biblioteki: Piotr Skotnicki, Bożena Budrewicz, Anna Jańdziak, Joanna Sprycha. Niestety autorzy zdjęć archiwalnych pozostali nieznanymi. Materiał do opracowania publikacji był niezmiernie bogaty, jednocześnie jednak nie pozbawiony luk. Jeżeli ktoś został pominięty, to jest to wynikiem niekompletności materiałów archiwalnych.

Autorzy pragną podziękować recenzentce pracy Pani prof. dr hab. Marii Kalczyńskiej za cenne uwagi, które przyczyniły się do podniesienia poziomu merytorycznego tej monografii.

Szczególnie gorące podziękowania kierujemy do władz Uczelni, członków Rad Bibliotecznych oraz innych osób, które od początku istnienia biblioteki wspierały jej działalność i tworzyły dobry klimat dla jej rozwoju.

Życzymy wszystkim bibliotekarzom miłych przeżyć związanych z obchodami jubileuszu oraz satysfakcji z pracy i szczęścia w życiu osobistym.

Czytelnikom życzymy, aby zawsze znajdowali w bibliotece potrzebne informacje i materiały oraz chętnie wracali w jej gościnne progi.

Elżbieta Czerwińska i Anna Jańdziak

Słowo JM Rektora Politechniki Opolskiej

Szanowni Państwo,

W erze globalizacji, gdzie tempo przyrostu zasobów informacji i wiedzy ma charakter wykładniczy, a jej właściwe wyszukanie i wykorzystanie sprawia duże trudności, biblioteki stanęły przed nowymi zadaniami w zakresie wspierania ustawicznego kształcenia społeczeństwa opartego na wiedzy. Dynamiczny rozwój wszystkich gałęzi nauki na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat wymaga stałego doskonalenia technik gromadzenia, opracowania i udostępniania informacji naukowej.

Biblioteka Główna jest nierozzerwalnie związana z Politechniką Opolską i jej 45-lecie to zarazem 45-lecie Politechniki. Na pracę Biblioteki znaczący wpływ miały struktura i organizacja Uczelni, rozwijane w niej kierunki badawcze, liczebność kadry naukowej i studentów. Śledząc mijające 45-lecie, widzi się pełny udział Biblioteki w życiu Politechniki Opolskiej. Od początku swojego istnienia wypełnia ona rolę naukową, edukacyjną i społeczną, wspomagając tym samym proces zdobywania nowej wiedzy, tak potrzebnej w życiu zawodowym przyszłych inżynierów.

Przez 45 lat swojej działalności Biblioteka przeszła wiele przekształceń, które przyczyniały się do jej ciągłego rozwoju. Następtwem tych procesów było powstanie nowoczesnej biblioteki hybrydowej, łączącej zasoby papierowe z elektronicznymi i otwierającej użytkownikom swoje wirtualne podwoje przez 7 dni w tygodniu, 24 godziny na dobę.

Gratulując wspaniałego jubileuszu, wszystkim bibliotekarzom, którzy przez lata swojej wyteżonej pracy przyczynili się do dzisiejszej świetności Biblioteki Głównej, składam serdeczne życzenia dalszych sukcesów zawodowych, satysfakcji z wykonywanej pracy oraz wszelkiej pomyślności w realizowaniu planów życiowych.

Rektor

prof. dr hab. inż. Jerzy Skubis



WYKAZ I ROZWIĄZANIE SKRÓTÓW I SYMBOLI:

AIP PO – Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Opolskiej
akad. – akademia
aut., Aut. – autor
BG – Biblioteka Główna
Biuletyn Polonist. – Biuletyn Polonistyczny
BN – Biblioteka Narodowa
BWB – Biblioteka Wydziału Budownictwa
BWM – Biblioteka Wydziału Mechanicznego
BWWFiF – Biblioteka Wydziału Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii
BWZiIP – Biblioteka Wydziału Zarządzania i Inżynierii Produkcji
BZCz – Bibliografia Zawartości Czasopism
CINTE – Centrum Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej
cop. – copyright (prawo autorskie)
cz. – część
DBC – Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa
doc. dr hab. – docent doktor habilitowany
dr inż. – doktor inżynier
Dz.U. – Dziennik Ustaw
et al. – et alii (i inni)
fund. – fundacja
gen. – generał
i. e. – id est (właściwie)
im. – imienia
Innow. Opolszczyzna – Innowacyjna Opolszczyzna
ISO – International Organization for Standardization (Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna)
k. – karta
KBN – Komitet Badań Naukowych
kom. org. – komitet organizacyjny
kom. red. – komitet redakcyjny
Kwartalnik Opol. – Kwartalnik Opolski
maszyn. – maszynopis
maszyn. powiel. – maszynopis powielony
nr – numer
nt. – na temat
OIN – Oddział Informacji Naukowej
oprac. red. – opracowanie redakcyjne
oprac., Oprac. – opracował (-a)
org. – organizator
PAN – Polska Akademia Nauk
PCSS – Poznańskie Centrum Superkomputerowo Sieciowe
pn. – pod nazwą
PO – Politechnika Opolska
pr. zbior. – praca zbiorowa

Prakt. i Teor. Informacji Naukowej i Tech. – Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej
przygot. – przygotował (-a)
pt. – pod tytułem
PWN – Państwowe Wydawnictwo Naukowe
R. – rocznik
r. – rok
red. – redakcja
Rocznik Biblioteki Głównej Uniw. Opol. – Rocznik Biblioteki Głównej Uniwersytetu
Opolskiego
rozm. – rozmowa, rozmawiał (-a)
s., S. – stron (-a)
SBP – Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
SCI – Science Citation Index
SDI – Selektywna Dystrybucja Informacji
t., T. – tom
TASK – Trójmiejska Akademicka Sieć Komputerowa
UKD – Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta
UMK – Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika
uniw. – uniwersytet
WBP – Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. A. Smółki w Opolu
Wiad. Uczel. – Wiadomości Uczelniane
WOINTE – Wojewódzki Ośrodek Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej w Opolu
WSI – Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu
WSP – Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Opolu
współpr. – współpraca
wyd. – wydanie
wydaw. – wydawnictwo
z. – zeszyt
Zesz. Naukowe WSP Opole, Seria A, Filol. Polska – Zeszyty Naukowe WSP Opole, Seria A,
Filologia Polska
zob. – zobacz
zob. poz. – zobacz pozycja

„Biblioteka jest instytucją, która całym swoim istnieniem świadczy o rozwoju kultury. Jest ona bowiem skarbnicą piśmiennictwa, przez które człowiek wyraża swój zmysł twórczy...”

Jan Paweł II

KALENDARIUM

- 1963 – Organizowanie biblioteki w ramach Punktu Konsultacyjnego Politechniki Śląskiej w Gliwicach.
- 1966 – Powołanie Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej z siedzibą przy ul. Luboszyckiej 7 w Opolu.
- 1972 – Przeniesienie siedziby biblioteki do budynku Instytutu Inżynierii Lądowej przy ul. Katowickiej 48.
 - Utworzenie pierwszych oddziałów i czytelni. Powstają też biblioteki zakładowe, nad którymi nadzór merytoryczny sprawuje Biblioteka Główna.
- 1976 – Powołanie Biblioteki Instytutu Budowy Maszyn obecnie funkcjonującej jako Biblioteka Wydziału Mechanicznego.
 - Zbiory biblioteczne przekroczyły 100.000 vol.
- 1977 – Zapoczątkowanie badań cytowań pracowników naukowych WSI w Opolu.
- 1981 – Powstanie Biblioteki Instytutu Elektrotechniki z siedzibą przy ul. Luboszyckiej 7 w Opolu.
- 1985 – Kolejna przeprowadzka Biblioteki Głównej, tym razem do nowego budynku przy ul. gen. K. Sosnkowskiego 31, gdzie mieści się do dzisiaj.
- 1986 – Utworzenie następnej biblioteki instytutowej – Biblioteki Instytutu Inżynierii Lądowej z siedzibą przy ul. Katowickiej 48, obecnie funkcjonującej jako Biblioteka Wydziału Budownictwa.
- 1990 – Zapoczątkowanie komputeryzacji biblioteki. Uzyskanie za pośrednictwem Instytutu INTE pakietu Micro CDS/ISIS. Szkolenia bibliotekarzy na kursach obsługi komputerów.
 - Zakup pierwszych minikomputerów i tworzenie pierwszych baz danych.
- 1991 – Likwidacja Biblioteki Instytutu Elektrotechniki z siedzibą przy ul. Luboszyckiej 7 w Opolu.
- 1992 – Zawarcie umowy z Biblioteką Politechniki Wrocławskiej na wdrożenie oprogramowania rejestracji wypożyczeń APIN/UDOS wersja 2.
- 1993 – Tworzenie bazy BIBLIO zawierającej dorobek naukowy pracowników Uczelni i pierwszych komputerowych kartotek zagadnieniowych, przy użyciu pakietu Micro CDS/ISIS.
- 1996 – Wraz z przekształceniem Uczelni w Politechnikę Opolską, biblioteka funkcjonuje jako Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej.
- 1997 – Wdrożenie pierwszych modułów komputerowego systemu bibliotecznego SOWA.

-
- 1998
- Przyznanie bibliotece subwencji na prace adaptacyjne i wyposażenie czytelnicy w ramach IX Edycji programu Fundacji na rzecz Nauki Polskiej LIBRARIUS. Uroczyste otwarcie zmodernizowanej czytelnicy z wolnym dostępem do zbiorów dnia 27 października 1998 r.
 - Powołanie Biblioteki Wydziału Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii przy ul. Działkowej 4.
- 1999
- Udział w międzynarodowym programie TEMPUS w ramach Górnośląskiego Konsorcjum Bibliotek Naukowych. Szkolenie bibliotekarzy Politechniki Opolskiej w naukowych bibliotekach Madrytu i Londynu.
 - Zorganizowanie przez BG PO konferencji w ramach II Konferencji Górnośląskiego Konsorcjum Bibliotek Naukowych „Elektroniczna biblioteka dzisiaj”.
 - Wydanie pierwszego rocznika wydawnictwa „Prasa o Politechnice Opolskiej”.
- 2000
- Wprowadzenie bezrewersowego zamawiania książek poprzez moduł OPAC.
 - Udział w Konsorcjum SPRINGER – dostęp do 400 tytułów elektronicznych czasopism naukowych.
 - Prezentacja dorobku pracowników naukowych PO w Internecie.
- 2001
- Powołanie Biblioteki Wydziału Zarządzania i Inżynierii Produkcji.
- 2002
- Udostępnienie komputerowych stanowisk multimedialnych ufundowanych przez Bank Zachodni WBK SA O/Opole.
 - Uruchomienie internetowego systemu udostępniania informacji o zbiorach biblioteki.
 - Modernizacja Biblioteki Wydziału Mechanicznego, wprowadzenie zasady wolnego dostępu do półek.
- 2003
- Zbiory biblioteczne przekroczyły 400.000 woluminów.
- 2004
- Dostęp do 5.500 czasopism elektronicznych w bazach SPRINGER, EIFL-EBSCO, ELSEVIER.
 - Uruchomienie w Bibliotece Głównej Punktu Informacji Normalizacyjnej.
 - Uruchomienie bezprzewodowego Internetu w Bibliotece Głównej.
 - Opracowanie i wdrożenie wersji angielskiej strony www biblioteki.
 - Rozpoczęcie aktywnego udziału biblioteki w opolskich festiwalach nauki.
- 2005
- Współpraca z AIP PO w ramach I Platformy Programowej.
 - Opracowanie i uruchomienie baz: Bank prac dyplomowych, doktorskich i habilitacyjnych oraz Bank propozycji tematów prac dyplomowych.
 - Modernizacja Biblioteki Wydziału Budownictwa, wprowadzenie zasady wolnego dostępu do zbiorów.
 - Przeniesienie siedziby Biblioteki Wydziału Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii z ul. Działkowej 4 do II Kampusu Politechniki Opolskiej przy ul. Prószkowskiej 76.

-
- 2006
- Rozszerzenie oferty dla czytelników o dostęp do 3.500 tytułów elektronicznych czasopism firmy PROQUEST.
 - We współpracy z bibliotekami Wrocławia i Opola wydanie Środowiskowego Katalogu Czasopism Zagranicznych.
 - Uruchomienie bezprzewodowego Internetu w Bibliotece Wydziału Mechanicznego.
 - Otwarcie w Bibliotece Głównej stałej wystawy „Z biblioteką przez wieki”.
- 2007
- Przeniesienie Biblioteki Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii do nowej siedziby w hali sportowej na ul. Prószkowskiej 76.
 - Udostępnienie czytelnikom bazy informacji prawnej LEGALIS.
 - Elektroniczny dostęp do 500 tytułów pełnotekstowych naukowych książek zagranicznych firmy KNOVEL.
 - Uruchomienie bezprzewodowego Internetu w Bibliotece Wydziału Budownictwa oraz Zarządzania i Inżynierii Produkcji.
 - Przystąpienie biblioteki do Konsorcjum Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej.
- 2008
- Organizacja seminarium „Biblioteka – nauka – gospodarka: wybrane obszary współpracy”.
 - Wdrożenie modułu opracowania książek w formacie MARC 21.
 - Udostępnienie studentom pomieszczenia do korzystania z bezprzewodowego Internetu, tzw. „laptopowni”.
- 2009
- Zapoznanie uczestników Dziecięcej Politechniki Opolskiej z pracą i zbiorami biblioteki.
 - Uruchomienie w czytelni Biblioteki Głównej multimedialnego stanowiska dla osób niewidomych i słabowidzących.
 - Udział biblioteki w międzynarodowym projekcie „Bookcrossing – książka wędrująca”.
- 2010
- Wdrożenie modułu opracowania czasopism i zbiorów specjalnych w formacie MARC 21.
 - Modernizacja katalogów bibliotecznych.
 - Modernizacja Biblioteki Wydziału Zarządzania.
 - Organizacja spotkania bibliotekarzy Opola w ramach Tygodnia Bibliotek z prelekcją „Magiczne Chiny”.
 - Zakup nowych gablot wystawowych.
 - Zakup nowego serwera do obsługi baz komputerowych.

„Biblioteka nie jest po to, by była w paki pozamykana albo dla ozdoby służąca. Jest po to by była powszechnie użytkowana”.

Joachim Lelewel

ELŻBIETA CZERWIŃSKA

Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej

45 LAT BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ POLITECHNIKI OPOLSKIEJ

Powstanie Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej, jej rozwój i działalność wiąże się nierozzerwalnie z dziejami i zadaniami naukowo-dydaktycznymi Uczelni. Wraz z rozwojem placówki zmieniała się biblioteka. W jej dotychczasowej historii zaznaczają się wyraźnie cztery etapy. Etap pierwszy, przypadający na lata 1963-1966, to tworzenie biblioteki w nowo powołanej Wyższej Szkole Inżynierskiej w Opolu. Etap drugi (lata 1966-1986) zaznaczył się intensywną pracą przy tworzeniu struktury organizacyjnej biblioteki, gromadzeniu zbiorów, rozwijaniu działalności usługowej placówki oraz budowaniu jej nowej siedziby. Okres trzeci, przypadający na lata 1986-1997, obejmował krystalizację struktury organizacyjnej, dynamiczny rozwój działalności usługowej oraz początki komputeryzacji. Okres czwarty, od 1998 r. do chwili obecnej, to tworzenie biblioteki wirtualnej i praca naukowa bibliotekarzy.

Biblioteka zaczęła się tworzyć w 1962 roku. Ta data istnieje przy pierwszych wpisach w księdze inwentarzowej. Pod pozycją numer 1 wpisano książkę autorstwa Jurija Rajzera pt. „Fizika udarnych voln i vysokotemperaturnych gidrodinamiceskich javlenij”. Z zachowanego z tamtych lat sprawozdania GUS wynika, że księgozbiór na dzień 31.12.1965 r. liczył 3.829 woluminów książek o wartości 77.663 zł, do biblioteki zapisało się 145 czytelników, z czego 137 było studentami. W bibliotece było 6 miejsc pracy, w ciągu roku odwiedziło czytelników 10 użytkowników, którym udostępniono na miejscu 30 woluminów książek. Pierwszą siedzibą biblioteki było kilka pomieszczeń na ul. Luboszyckiej 9. Ten początkowy okres był bardzo trudny, gdyż biblioteka nie posiadała odpowiednich środków finansowych na zakup zbiorów. Uzależniony on był od doraźnych subwencji ówczesnej Wojewódzkiej Rady Narodowej, przekazywanych Uczelni za pośrednictwem Instytutu Śląskiego. Pierwszym kierownikiem biblioteki, a zarazem osobą, która zajmowała się zakupem, opracowaniem i udostępnianiem zbiorów, był mgr Tadeusz Stożek. Pełnił tę funkcję w latach 1966-1975. To jemu przypadło zadanie utworzenia biblioteki uczelnianej. W 1966 r. rozpoczęła pracę w bibliotece mgr Irena Bryll, a w 1970 r. mgr Barbara Szybkowska.

W 1971 r., mając na uwadze potrzeby studentów, rozpoczęto w bibliotece gromadzenie wieloegzemplarzowe podręczników. Pierwszym wpisem księgi inwentarzowej tzw. „skryptów” była książka pt. „Automatyzacja w przemyśle maszynowym”, którą zakupiono w 10 egzemplarzach. Ważną datą w działalności biblioteki był marzec 1972 r., kiedy to decyzją władz Uczelni biblioteka otrzymała na swoją działalność pomieszczenia w gmachu przy ul. Katowickiej 48 (obecnie siedziba Wydziału Budownictwa). Największą salę w budynku o powierzchni ponad 300 m² (dzisiejszą aulę), przeznaczono na magazyn zbiorów. Biblioteka była wówczas jednolitą komórką, bez wewnętrznego podziału organizacyjnego.

W 1975 r. ówczesny dyrektor biblioteki Tadeusz Stożek przeniósł się do Wrocławia. Władze Uczelni powierzyły funkcję dyrektora mgr Irenie Bryll.

Był to ważny rok dla działalności biblioteki. Z dniem 1 marca 1975 r. zarządzeniem rektora powołano dwa podstawowe oddziały biblioteki: Oddział Opracowania Druków Zwartych i Czasopism oraz Oddział Udostępniania Zbiorów, a 1 maja 1975 r. uroczystie otwarto czytelnię z 12 miejscami dla użytkowników. Księgozbiór czytelni liczył około 11.000 woluminów, a w ciągu roku odwiedziło ją ponad 2.600 czytelników. W następnym roku czytelnia liczyła już 32 miejsca pracy i odnotowała ponad 4.700 odwiedzin czytelników. W 1975 r. pracowało w bibliotece 19 osób, z czego 9 z wykształceniem wyższym, 5 studiowało, a 5 legitymowało się wykształceniem średnim. Zbiory liczyły ponad 90.000 woluminów i powiększyły się o 9.410 woluminów zakupionych książek, 9.332 normy, 793 zaprenumerowane tytuły czasopism polskich i zagranicznych. Ogółem na zbiory wydano 1.352.263 zł, co przy średnich zarobkach w wysokości 3.562 zł było sumą bardzo znaczną. W tym samym roku wypożyczalnia zarejestrowała 4.000 czytelników, którym wypożyczono ok. 30.000 woluminów książek. Należy także wspomnieć, że biblioteka już wtedy prowadziła współpracę z 22 instytucjami w kraju i za granicą. Prowadzono wymianę między innymi z Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie, Politechniką Łódzką, a także z Ośrodkiem Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych.

W 1975 r. biblioteka zapoczątkowała także działalność wydawniczą i dokumentacyjną. Pierwszą publikacją był „Wykaz najważniejszych nabytków zagranicznych za rok 1974”. Bibliotekarze z WSI w Opolu uczestniczyli w przygotowaniu „Informatora o zagranicznych czasopismach naukowych i popularnonaukowych w bibliotekach Opola” oraz „Przewodnika po bibliotekach Opolszczyzny”. W następnych latach systematycznie ukazywał się miesięcznik informacyjny „Wykaz najważniejszych nabytków Biblioteki”. Na tamte czasy były to bardzo ważne wydawnictwa, udzielające czytelnikom i innym bibliotekom w kraju informacji o zasobach biblioteki. W 1977 r. bibliotekarze opublikowali „Wykaz czasopism za lata 1966–1975”. W ramach pracy dokumentacyjnej rozpoczęto tworzenie kartoteki publikacji pracowników WSI i prac dyplomowych absolwentów Uczelni. W 1978 r. wydano dla studentów skrypt z przysposobienia bibliotecznego, a w 1980 r. została przygotowana po raz pierwszy do druku „Bibliografia publikacji pracowników WSI za lata 1966–1976”. W tym czasie przystąpiono również do badań

cytowań publikacji pracowników w oparciu o papierową wersję Science Citation Index (SCI). Praca naukowa bibliotekarzy była rozwijana w kolejnych latach. Bibliotekarze aktywnie uczestniczyli w konferencjach naukowych, publikowali swoje prace zarówno w wydawnictwie uczelnianym, jak i w wiodących czasopismach bibliotekarskich takich jak „Teoria i Praktyka Informatyki Naukowej”, „Zagadnienia Informatyki Naukowej”, „Bibliotekarz”.

Sprawozdania z tamtych lat odnotowują też fakt prowadzenia zajęć dydaktycznych z przysposobienia bibliotecznego dla studentów I roku oraz dyplomantów studiów stacjonarnych i wieczorowych WSI w Opolu.

Rozpoczęto także organizowanie wystaw, promujących zbiory biblioteki i ważniejsze wydarzenia. W 1975 r., w związku z rokiem bibliotek i czytelnictwa, zorganizowano wystawę wydawnictw Uczelni, opracowanych w ciągu dziesięciolecia 1966–1975. Ta działalność była rozwijana w kolejnych latach. W 1997 r. zapoczątkowano dwie cykliczne ekspozycje w gmachu głównym Uczelni, które wpisały się na stałe do kalendarza wystaw: „Przegląd nowości zakupionych do zbiorów bibliotecznych w roku poprzednim” oraz „Publikacje pracowników Politechniki Opolskiej w roku poprzednim”. Organizowano również wystawy prezentujące dorobek piśmienniczy największych wydawnictw polskich i zagranicznych. Każdego roku promowano zbiory biblioteczne na dwóch, trzech wystawach tematycznych.

W dotychczasowej działalności biblioteki do najważniejszych przedsięwzięć można zaliczyć wystawy okolicznościowe: z okazji 25-lecia Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu (1991 r.), 30-lecia działalności Wydziału Elektrotechniki i Automatyki (1997 r.), „Historia, historia, historia...” – z okazji inauguracji roku akademickiego 1997/98, „DOM – materiały – konstrukcje – wnętrza” (1998 r.), „Przeżyjmy to jeszcze raz” – wystawa z okazji zjazdu absolwentów Uczelni (1999 r.), „Wydział Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii w Politechnice Opolskiej” (2000 r.), „Minęło 35 lat”, „10 lat Internetu w Polsce” (2001 r.), „Rolnictwo, leśnictwo, ekologia w zbiorach Biblioteki Politechniki Opolskiej”, „Społeczeństwo informacyjne w literaturze” (2002 r.), „Nauka wyzwaniem XXI wieku” (2003 r.), „Człowiek wobec zagrożeń XXI wieku” (2004 r.), „Śląsk Opolski w literaturze – ze zbiorów Biblioteki Politechniki Opolskiej”, „Atrakcje turystyczne Polski”, „Ten wspaniały świat samochodów” (2005 r.), „Wędrując przez mosty”, „W krainie parków i ogrodów”, „Zanim zbudujesz dom”, „Energia – wyzwanie XXI wieku”, „Magia gór” (2007 r.), „Żyj aktywnie”, „Recykling – drugie życie śmieci” (2008 r.), „W sieci, Money, Money...” (2009 r.), „Nasze narodowe sporty”, „Kiedy praca zapuka do Twoich drzwi”.

Z dniem 1 listopada 1976 r. uruchomiono w bibliotece Oddział Informatyki Naukowej, Oddział Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów oraz Pracownię Reprograficzną. Z tą chwilą Biblioteka WSI stała się dojrzałą placówką z uporządkowaną strukturą organizacyjną.

Przez cały czas istnienia biblioteki rozwijała się sieć bibliotek instytutowych; w 1978 r. powstała Biblioteka Instytutu Budowy Maszyn na ul. Mikołajczyka, a w 1980 r. Biblioteka Instytutu Elektrotechniki na ul. Luboszyckiej.

Początek lat osiemdziesiątych to aktywny udział Biblioteki WSI w krajowej sieci biblioteczno-informacyjnej, ale także bardzo znaczne ograniczenia w zakupie książek i czasopism. Było to spowodowane zarówno trudną sytuacją społeczno-polityczną w kraju, jak również brakiem powierzchni magazynowej w bibliotece. Stropy magazynu nie wytrzymały tak dużego obciążenia. Już w sprawozdaniu z 1980 r. nadmieniono, że docelową lokalizacją biblioteki będzie nowo budowany pawilon „Lipsk” przy ul. Sosnkowskiego 31. W tym samym roku w sprawozdaniu zwrócono uwagę na selekcję zbiorów, wycofano ponad 10.000 woluminów książek i czasopism, uzyskując tym samym miejsce na nowe nabytki.

13 września 1985 r. biblioteka zaczęła przeprowadzkę do nowej siedziby. Mimo że zbiory liczyły wówczas ponad 200.000 woluminów już 15 grudnia tego roku wznowiono działalność biblioteczną w nowych pomieszczeniach. Powiększyła się sieć bibliotek instytutowych: na ul. Katowickiej 48 powstała Biblioteka Instytutu Inżynierii Lądowej. Przed przeprowadzką dokonano znacznej selekcji zbiorów, obejmującej ponad 23.000 woluminów.

Przełom lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych to początek prac związanych z komputeryzacją biblioteki, dokonano zakupu pierwszych komputerów oraz pozyskano bazy danych, realizowane w oparciu o pakiet MICRO CDS/ISIS. Sprawozdanie z 1990 r. odnotowało wydatkowanie 50 milionów zł na zakup pierwszych dwóch komputerów IBM AT 80MB o pamięci operacyjnej 2MB. Pierwsze próby zastosowania techniki komputerowej dotyczyły dokumentowania materiałów ze zjazdów naukowych, sympozjów i konferencji. We współpracy z Biblioteką Politechniki Warszawskiej i innymi bibliotekami wyższych szkół technicznych powstała ogólnopolska baza komputerowa SYMPO. W następnym roku biblioteka wdrożyła, opracowany przez Politechnikę Wrocławską, system komputerowy UDOS do obsługi wypożyczeń. W bibliotece utworzono sieć komputerową z 20 końcówek. W 1992 r. kolejne trzy komputery zaczęły pracować w bibliotece. Było to możliwe dzięki dotacji Ministerstwa Edukacji Narodowej w wysokości 100 milionów zł. Jak duże to były środki, niech świadczy fakt, że w tym samym roku decyzją senatu WSI biblioteka otrzymała kwotę 55 milionów zł na zakup zbiorów.

W 1990 r. przejęto nieodpłatnie z Wojewódzkiego Ośrodka Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej w Opolu bibliotekę patentową, liczącą ponad 100.000 opisów patentowych z 20 ostatnich lat. Było to niezwykle cenne dla pracowników Uczelni źródło informacji o wynalazkach chronionych w Polsce prawem patentowym.

Cały czas rozszerzała się współpraca w zakresie wymiany wydawnictw. W 1990 r. biblioteka współpracowała w tym zakresie z 38 instytucjami w kraju i za granicą.

W 1991 r. decyzją ówczesnych władz Uczelni została zlikwidowana Biblioteka Instytutu Elektrotechniki.

Sprawozdanie z 1993 r. zawierało informację, że kartoteka dokumentująca publikacje pracowników Uczelni liczyła 5.155 opisów, opisy te były sukcesywnie

przenoszone do bazy komputerowej. Od września 1993 r. biblioteka zaczęła tworzyć inne bazy komputerowe. Spotkało się to z dużym zainteresowaniem polskich bibliotek. Organizowane były pokazy funkcjonowania sieci komputerowej dla bibliotekarzy Opola: Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, studentów Państwowego Pomaturalnego Studium Animatorów Kultury i Bibliotekarzy w Opolu oraz młodzieży szkół średnich regionu. Zostały także zaprezentowane nowe nośniki informacji, CD-ROM-y, z dorobkiem wydawniczym firmy Lange Springer. W grudniu 1994 r. Biblioteka WSI zorganizowała konferencję metodyczną dla nauczycieli – bibliotekarzy, której głównym tematem była komputeryzacja procesów bibliotecznych.

W tym samym roku podpisana została umowa z Politechniką Wrocławską na wdrożenie Zintegrowanego Systemu Bibliotecznego APIN, który miał za zadanie scalić opracowanie zbiorów z drukowaniem kart katalogowych i automatycznym wypożyczaniem.

Biblioteka rozpoczęła intensywne starania o przyłączenie jej do sieci Internet oraz zakup odpowiedniej ilości terminali dla studentów. Trwały też zabiegi o zwiększenie powierzchni magazynowej, gdyż dotychczasowy magazyn w „Lipsku” nie był w stanie pomieścić całego księgozbioru.

Z dniem 1 września 1996 r. Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu, zgodnie z ustawą Sejmu RP została zaliczona do grona politechnik. Od tej daty Uczelnia funkcjonuje jako Politechnika Opolska, a biblioteka jako Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej.

Rok 1996 w historii biblioteki zapisał się również zmianą na stanowisku dyrektora. Z powodu choroby odeszła na wcześniejszą emeryturę dr Irena Bryll. Obowiązki kierowania biblioteką przejęła mgr Antonina Solka i pełniła je do 31.03.1997 r.

W kwietniu 1997 r. władze Uczelni powierzyły dr inż. Elżbiecie Czerwińskiej kierowanie Biblioteką Główną Politechniki Opolskiej.

W tym czasie biblioteka rozpoczęła prenumerować na dyskietkach bazy Biblioteki Narodowej: „Przewodnik Bibliograficzny”, informujący o książkach, które ukazały się w Polsce w latach 1984-1995 oraz „Bibliografię Zawartości Czasopism”. Niestety niezbyt dobrze rozwijała się współpraca z Politechniką Wrocławską przy wdrażaniu zintegrowanego systemu APIN. Kolejne próby uruchomienia systemu skończyły się fiaskiem i w lipcu 1997 r., dzięki dotacji Ministerstwa Edukacji Narodowej, w bibliotece wdrożono system biblioteczny SOWA, pracujący w tym czasie w dwóch bibliotekach Opola: Bibliotece Uniwersytetu Opolskiego i Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej.

W 1997 r. uruchomiono pierwszą stronę WWW biblioteki, a we współpracy z bibliotekami naukowymi Katowic (Uniwersytetu Śląskiego, Akademii Ekonomicznej i Akademii Medycznej) oraz biblioteką Uniwersytetu Opolskiego i PO został opracowany projekt wniosku do Fundacji TEMPUS pt. „Wykorzystanie baz CD-ROM w informacji w regionie śląskim”. Projekt został pozytywnie zaopinio-

wany i przyjęty do realizacji w latach 1998–2000. Dzięki temu bibliotekarze regionu śląskiego mogli zapoznać się z pracą nowoczesnych bibliotek Wielkiej Brytanii, oraz Hiszpanii, a bibliotekarze z tych państw gościli w Opolu i Katowicach. W bibliotekach uczestniczących w projekcie pojawiły się nowoczesne światowe bazy danych: SCI oraz INSPEC. Udział w programie TEMPUS miał dla bibliotekarzy regionu śląskiego ogromne znaczenie. Zapoczątkował szeroką współpracę między bibliotekami naukowymi Opola i Katowic, przybliżył elektroniczne źródła informacji, pozwolił przenieść do bibliotek rozwiązania i doświadczenia w komputeryzacji bibliotek zachodnich.

W roku 1998 została wdrożona nowa struktura organizacyjna biblioteki PO, która radykalnie zmieniła przyporządkowanie działów. Utworzono jeden Oddział Udostępniania Zbiorów, z dotychczasowych trzech: czytelnia, wypożyczalnia i magazynów, a do oddziałów opracowania zbiorów włączono ich akcesję. Te zmiany pozwoliły na lepszą obsługę czytelników oraz uporządkowanie spraw związanych z pozyskiwaniem i opracowaniem książek, czasopism i zbiorów specjalnych.

Z dniem 1 stycznia 1998 r. utworzono Bibliotekę Wydziału Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii na ul. Działkowej 4, której kierownikiem została mgr Stanisława Biegus, długoletni pracownik Biblioteki Głównej.

W tym samym roku biblioteka stała się beneficjentem ogólnopolskiego programu Fundacji na rzecz Nauki Polskiej „LIBRARIUS”, dzięki któremu otrzymała środki na modernizację czytelnia Biblioteki Głównej i utworzenie dodatkowego magazynu na ponad 20.000 woluminów. Prace remontowo-modernizacyjne rozpoczęto 1 czerwca, a w październiku 1998 r. użytkownicy mogli już korzystać z nowoczesnej czytelnia z 90 miejscami pracy, samoobsługowymi kserografami, wolnym dostępem do zbiorów, chronionych elektromagnetycznym systemem antykradzieżowym. W tamtym czasie była to jedna z najnowocześniejszych czytelnia w Polsce.

W 1998 r. w Bydgoszczy podpisano, wraz z 19 bibliotekami w Polsce, porozumienie o tworzeniu bazy komputerowej BAZTECH, indeksującej artykuły z naukowych, polskich czasopism technicznych. Baza ta uzupełniła Bibliografię Zawartości Czasopism Biblioteki Narodowej i jest kontynuowana do dnia dzisiejszego.

W 1999 r. rozpoczęto prace modernizacyjne Biblioteki Wydziału Budownictwa, polegające na wymianie oświetlenia na energooszczędne oraz odnowieniu pomieszczeń bibliotecznych. W tym samym roku przystąpiono do rozbudowy bibliotecznej sieci komputerowej. Zwiększono ilość stanowisk dostępnych w systemie z 25 do 50 oraz pozyskano 10 nowych terminali. Po raz pierwszy udostępniono sieciowo użytkownikom 400 tytułów pełnotekstowych, elektronicznych czasopism naukowych wydawnictwa Springer. Był to moment przełomowy, który zapoczątkował budowanie przestrzeni wirtualnej biblioteki.

W dniu 21 kwietnia 1999 r. w BG PO odbyła się II Konferencja Konsorcjum Bibliotek Górnośląskich¹. Konferencja w Opolu rozpoczęła trzydniowe obrady

¹ Konsorcjum tworzyły biblioteki Uniwersytetu Śląskiego, Akademii Medycznej, Ekonomicznej, Głównego Instytutu Górnictwa w Katowicach, Uniwersytetu Opolskiego, Politechniki Opolskiej i Instytutu Śląskiego

kontynuowane w dniach 22 i 23 kwietnia w Katowicach na Akademii Medycznej i Ekonomicznej. Temat „Biblioteka elektroniczna dzisiaj – efektywne wykorzystanie potencjału CD-ROM baz danych” był tematem wiodącym spotkania ponad 50 bibliotekarzy środowiska naukowego Opola, Blachowni i Katowic.

W tym samym roku biblioteka opracowała pierwszy rocznik wydawnictwa „Prasa o Politechnice Opolskiej” oraz zapoczątkowała tworzenie kroniki Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej.

Kolejny rok to dalsza modernizacja sieci komputerowej biblioteki. Wymienione zostało dotychczasowe okablowanie na strukturalne kategorii V. W Internecie udostępniono katalog książek oraz bazę publikacji pracowników PO. W bibliotekach wydziałowych zainstalowano pierwsze stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu.

Rok 2001 przyniósł powiększenie sieci bibliotecznej o nową placówkę – Bibliotekę Wydziału Zarządzania i Inżynierii Produkcji, której kierownikiem została mgr Małgorzata Kurek.

Następny rok to przede wszystkim gruntowny remont i przebudowa najstarszej placówki – Biblioteki Wydziału Mechanicznego. Dzięki pozyskaniu dodatkowych pomieszczeń zwiększono do 60 liczbę stanowisk dla czytelników oraz zainstalowano nowoczesny system chroniący zbiory przed kradzieżą. Najważniejszym przedsięwzięciem w modernizacji biblioteki było przystosowanie księgozbioru do wolnego dostępu. Wszyscy bibliotekarze włączyli się do prac, wykorzystując doświadczenie nabyte przy modernizacji czytelni BG. Należało nadać blisko 8.000 książek sygnatury miejsca oraz wprowadzić je do komputera. Po trzech miesiącach intensywnej pracy, 1 października 2003 r. czytelnicy mogli już korzystać z pięknej, nowoczesnej biblioteki wydziałowej z multimedialnymi stanowiskami komputerowymi i samoobsługową kopiarką.

W 2003 r. po raz pierwszy wizytowały bibliotekę Państwowe Komisje Akredytacyjne, które bardzo pozytywnie oceniły zasoby i usługi świadczone dla studentów i pracowników PO.

W 2004 r. biblioteka podjęła nowe wyzwanie. Było nim utworzenie Punktu Informacji Normalizacyjnej. Dzięki tej inicjatywie użytkownicy uzyskali dostęp do kompletu Polskich Norm. W tym samym czasie na terenie BG powstał pierwszy w polskich uczelniach punkt bezprzewodowego dostępu do Internetu. Od tej chwili wszyscy użytkownicy mogli korzystać z Internetu i elektronicznych zasobów biblioteki ze swoich prywatnych laptopów. Kilka lat później, aby zwiększyć ilość miejsc do korzystania z sieci WiFi, zmodernizowano katalog biblioteki. Obecnie nikt nie wyobraża sobie biblioteki bez tej usługi.

Od 2004 r. biblioteka aktywnie uczestniczyła w corocznych festiwalach nauki, promując swoje zbiory. Do najważniejszych festiwalowych inicjatyw można zaliczyć wystawy: „Biblioteka słowem i pędzlem malowana” (2005 r.), „Z biblioteką przez wieki” (2006 r.), „Od wozu drabiniastego do statku kosmicznego – z historii transportu” (2007 r.), „Rolnictwo – wczoraj i dziś” (2008 r.), „W cieniu Wieży Piastowskiej – urokliwe zakątki Opola” (2009 r.), „W tajemniczym ogrodzie” (2010 r.).

Co roku stoisko biblioteki na pikniku naukowym, a następnego dnia pracownice biblioteczne odwiedzały setki zainteresowanych osób.

Rok 2005 to kolejny krok w tworzeniu biblioteki wirtualnej. BG PO przystąpiła do ogólnopolskiego konsorcjum ProQuest i od stycznia 2005 r. użytkownicy uzyskali dostęp do kolejnego pakietu 3.500 tytułów elektronicznych czasopism naukowych. Baza zawiera również ponad 1,6 miliona abstraktów dysertacji prac naukowych. W Bibliotece Wydziału Mechanicznego uruchomiono „bezprowodowy Internet”, a dzięki środkom Komitetu Badań Naukowych wymieniony został również serwer. Pozwoliło to na uruchomienie kolejnych internetowych usług: „Propozycje zakupu” oraz „Zapytaj bibliotekarza”. Usługi te pozwalają użytkownikom poprzez pocztę elektroniczną składać zapotrzebowanie na zakup potrzebnych im książek i czasopism oraz tą samą drogą uzyskać odpowiedź na nurtujące ich problemy. Rozbudowała się strona WWW biblioteki, m.in. o interfejs w języku angielskim. Jednak najważniejszym przedsięwzięciem była całkowita modernizacja Biblioteki Wydziału Budownictwa. Nowe wyposażenie, ale przede wszystkim zorganizowanie wolnego dostępu do półek zaowocowało oddaniem użytkownikom biblioteki wydziału na wskroś nowoczesnej placówki.

W tym samym roku bibliotekarze, we współpracy z Działem Nauki PO, rozpoczęły prace związane z utworzeniem Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości. W ramach I Platformy powstały bazy: „Bank Prac Dyplomowych, Doktorskich i Habilitacyjnych” oraz „Bank Propozycji Prac Dyplomowych”. W październiku 2005 r. biblioteka zorganizowała sympozjum otwierające AIP PO, które cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem.

W 2005 r. wydano pierwszy Środowiskowy Katalog Czasopism Zagranicznych, opracowany wraz z bibliotekami Wrocławia i Opola.

Rok 2006 to dalszy rozwój zasobów elektronicznych oraz sieci komputerowej. Pracownikom i studentom Uczelni udostępniono ponad 10.500 tytułów elektronicznych zagranicznych czasopism naukowych, a do biblioteki kupiono 14 nowych stanowisk komputerowych i skanerów.

Zmierzając do usprawnienia działalności bibliotek PO i lepszej jakości usług, w miesiącach wakacyjnych 2007 r., przeprowadzono BWWFiF do nowej siedziby w hali sportowej na ul. Próżkowskiej 76. Czytelnicy dostali nowoczesnie wyposażoną placówkę z dostępem do Internetu, na sześciu stanowiskach komputerowych wyposażonych w skanery i drukarkę sieciową oraz z wolnym dostępem do zbiorów.

Szczególnie ważnym przedsięwzięciem w tym okresie było przystąpienie biblioteki PO do Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej, tworzonej przez dwanaście bibliotek Wrocławia. W ramach działalności DBC udostępniane są pełne teksty publikacji (doktoratów, podręczników, skryptów, czasopism i innych dokumentów) wydawanych przez zrzeszone w konsorcjum instytucje. W 2009 r. DBC uczestniczyło już 17 bibliotek i instytucji, kolekcja przez nią udostępniana liczyła ponad 2.200 pozycji, a liczba osób korzystających z tej wirtualnej biblioteki przekroczyła 4.200.000.

Również w 2007 r. czytelnicy otrzymali w ofercie bibliotecznej pierwsze „e-booki”, czyli dostęp do pełnotekstowej bazy książek Knovel. Baza zawierała ponad 500 tytułów światowych wydawnictw z dziedzin: elektrotechnika, elektronika, inżynieria materiałowa, ochrona środowiska, metalurgia, biotechnologia, budownictwo.

W tym samym roku użytkownicy uzyskali dostęp do bezprzewodowego Internetu w kolejnych placówkach: Bibliotece Wydziału Budownictwa i Bibliotece Wydziału Zarządzania i Inżynierii Produkcji. Ta usługa cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem i wysoką oceną czytelników. Rozpoczęto również prace nad zmodernizowaniem oprogramowania bibliotecznego, wykorzystującego międzynarodowy format opisu bibliograficznego MARC 21. W 2008 r. przekonwertowano do nowego formatu MARC 21 wszystkie opisy bibliograficzne książek, a w 2009 r. wszystkie opisy czasopism i zbiorów specjalnych. Radykalnie zmieniło się opracowanie zbiorów, co wymagało całego cyklu intensywnych szkoleń dla bibliotekarzy. Rekord MARC daje możliwość wypełniania 999 pól, a czytelnik otrzymuje pełną informację o gromadzonych zasobach. Dzięki możliwości pobierania opisów z naszej Biblioteki Narodowej, czy z Biblioteki Kongresu Stanów Zjednoczonych bibliotekarze uzyskali narzędzie usprawniające ich pracę.

W dniu 3 grudnia 2008 r. biblioteka wraz z AIP PO zorganizowała regionalne seminarium na temat „Biblioteka – nauka – gospodarka: wybrane obszary współpracy”. Podczas seminarium przedstawiono referaty dotyczące normalizacji, badań patentowych, baz danych wspomagających badania i przemysł oraz kierunków rozwoju bibliotek cyfrowych.

W 2009 r. w Czytelnii Głównej, dzięki dotacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, stworzone zostało pierwsze na Opolszczyźnie multimedialne stanowisko komputerowe dla osób niedowidzących, w skład którego wchodzi: oprogramowanie powiększające (Supernowa), syntezytor mowy dla języka polskiego, program odczytu ekranu (Jaws) współpracujący z syntezytorem mowy, monitor brajlowski (Focus 40) oraz powiększalnik telewizyjny (Topaz LCD 17’).

Syntetyczne podsumowanie 45 lat działalności biblioteki przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 1

Działalność BG PO (WSI) w latach 1965-2009

Rok	Powierzchnia biblioteki	Liczba etatów	Zbiory	Czytelnicy	Liczba miejsc pracy dla czytelników	Odwiedziny	Ilość wypożyczonych zbiorów
1965	60	1	3.829	145	6	10	658
1970	240	6	34.900	2.455	brak danych	brak danych	8.983
1975	920	19	98.171	3.508	12	21.223	29.254
1980	1037	23,5	178.238	5.433	32	27.568	54.531

1985	2.000	27,5	224.460	3.264	62	16.163	54.659
1990	2.000	26	382.628*	2.966	81	20.251	91.936
1995	1950	24	368.733	4.471	81	30.953	123.453
2000	1950	31	398.295	7.977	197	86.970	413.835
2005	2.050	36	442.771	9.547	237	120.788	727.096
2009	2.050	37	477.723	8.042	264	96.484	654.510

*w 1990 r. wpłynęło do biblioteki 100.000 opisów patentowych z WOINTE

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności biblioteki, gromadzonych w archiwum biblioteki

Oceniając całokształt działalności i rozwoju biblioteki w ciągu minionych 45 lat stwierdzić należy, że może się ona poszczycić poważnymi osiągnięciami. W tym okresie zdołano zgromadzić pokaźny księgozbiór na nośnikach papierowych i elektronicznych o charakterze naukowym, stanowiący bazę dla działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej pracowników naukowych, studentów i doktorantów. Poprzez swoją działalność usługową, dydaktyczną i popularyzatorską biblioteka aktywnie uczestniczy w upowszechnianiu nauki, wiedzy i kultury.

Obecnie BG PO jest największą na Opolszczyźnie naukową biblioteką techniczną liczącą blisko 500.000 woluminów książek, czasopism i zbiorów specjalnych: CD-ROM-ów, DVD, patentów, norm, normatywów technicznych, cenników, kart Katalogu Budownictwa. Biblioteka zajmuje powierzchnię ponad 2.000 m², udostępnia czytelnikom 264 miejsca pracy w czytelniach z wolnym dostępem do zbiorów. Potencjał informatyczny biblioteki składa się z 3 serwerów, 72 komputerowych stanowisk z dostępem do Internetu, skanerów i drukarek. W ofercie biblioteki znajduje się ponad 800 tytułów papierowych czasopism polskich i zagranicznych oraz blisko 18.000 elektronicznych czasopism i 1.500 elektronicznych książek światowych wydawców. Co roku sieć biblioteczną PO odwiedza blisko 100.000 użytkowników, którym udostępnia się ponad 600.000 dokumentów bibliotecznych.

Biblioteka to nie tylko pomieszczenia, czytelnie, zbiory i komputery – biblioteka to przede wszystkim bibliotekarze, którzy przez 45 lat funkcjonowania starali się zaspokajać potrzeby czytelnicze użytkowników, jak najlepiej wykonywać powierzone zadania, unowocześniać swoje warsztaty pracy i zdobywać nowe doświadczenia. Praca ich często była nagradzana odznaczeniami państwowymi i nagrodami rektora oraz wpisami do Księgi Zasłużonych Bibliotekarzy Opolszczyzny.

Obecnie w bibliotece pracuje 37 bibliotekarzy, w tym między innymi: 2 bibliotekarzy dyplomowanych, 15 z wyższym wykształceniem bibliotekarskim oraz 8 z wyższym.

Jaki będzie kolejny etap w działalności Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej pokaże przyszłość. Jedno jest pewne, od dalszego rozwoju biblioteki wirtualnej nie da się uciec. Tradycyjne maszyny do pisania i liczydła zostały zastąpione coraz nowszymi generacjami komputerów i nowocześniejszymi, zintegrowanymi systemami bibliotecznymi, zbiory elektroniczne przejmują rolę zbiorów na tradycyjnym

nośniku informacji – papierze. Telefony zostaną zastąpione pocztą elektroniczną, wideospotkaniami, wideokonferencjami. Przestrzeń informacyjna skurczy się do obszaru globalnej wioski. Jakie zadania będą stawiane przed bibliotekarzami? Wydaje się, że będą oni musieli stać się przewodnikami i brokerami w gąszczu rozproszonej informacji.

LITERATURA:

- [1] BUDREWICZ B.,: Kronika Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej // w : BG PO. Opole : PO, 2006–2010. – Rps. w posiadaniu biblioteki
- [2] Dwudziestopięciolecie Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu : 1966–1991 / [oprac. Antoni Guzik]. – Opole : WSI, 1991
- [3] Informator o bibliotece / Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu ; [oprac. Teresa Jarząbek]. – Opole : WSI, 1978.
- [4] JAŃDZIAK A.,: Kronika Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej // W : BG PO. Opole : PO, 2000–2005. – Rps. w posiadaniu biblioteki
- [5] Sprawozdanie z działalności Biblioteki Głównej i bibliotek wydziałowych Politechniki Opolskiej w Opolu. 1996–2009. // W : BG PO. Opole : PO, 1996–2009. – Maszyn. powiel.
- [6] Sprawozdanie z działalności Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu. 1965–1995 // W : BG WSI. Opole : WSI, 1965–1995. – Maszyn. powiel.
- [7] Wyższa Szkoła Inżynierska / red. Irena Bryll. – Opole : WSI, 1976. – Wydawnictwo jubileuszowe. – Maszyn. powiel.



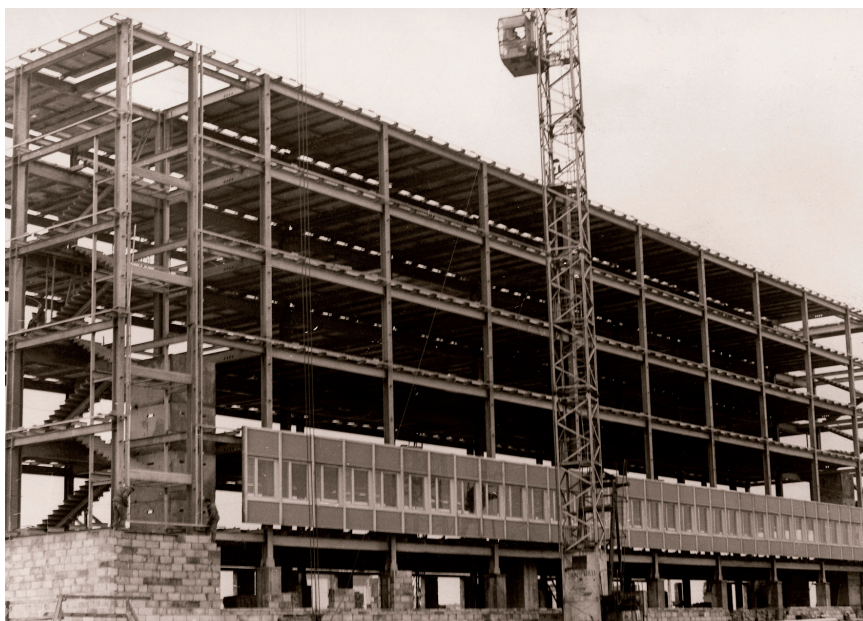
Fot. 1. Czytelnia Biblioteki Wyższej Szkoły Inżynierskiej na ulicy Katowickiej 48 w latach 1976–1985. Z archiwum biblioteki (autor nieznan)



Fot. 2. Pracownicy biblioteki, od prawej: Elżbieta Barbara Szybkowska, Antonina Solka, Jadwiga Grata.
Z archiwum biblioteki (autor niezany)



Fot. 3. Magazyn Biblioteki Wyższej Szkoły Inżynierskiej na ulicy Katowickiej 48, od lewej: Irena Lachowska, Irena Ćwiertnia.
Z archiwum biblioteki (autor niezany)



Fot. 4. Budowa obiektu przy ulicy Sosnkowskiego 31 („Lipsk”), od 1985 roku nowa siedziba biblioteki. Z archiwum biblioteki (autor nieznan)



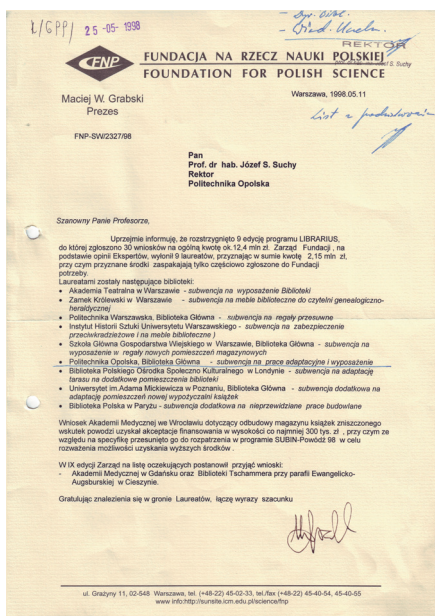
Fot. 5. Edmund Omańczyk, senator Ziemi Opolskiej i Maria Wojnarowska-Pawelec. Z archiwum biblioteki (autor nieznan)



Fot. 6. Dzień Bibliotekarza w Bibliotece Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu w roku akademickim 1978/1979. Z archiwum biblioteki (autor nieznan)



Fot. 7. Dyrektor Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej Elżbieta Czerwińska na konferencji w Toruniu, podsumowującej 10 lat programu Librarius. Z archiwum biblioteki (autor W. Matwiejczuk)



Fot. 8. Biblioteka Główna Politechniki wśród laureatów Fundacji na rzecz Nauki Polskiej – Program Libarius 1998 r.



Fot. 9. Uroczyste otwarcie Biblioteki Wydziału Zarządzania i Inżynierii Produkcji przez ówczesne władze Uczelni: JM Rektora prof. P. Wacha i Panią Dziekan prof. A. Zagórowską w dniu 23 października 2001 roku. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 10. Modernizacja czytelnicy Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej, ze środków uzyskanych z Programu Libarius w 1998 r. Z archiwum biblioteki (autor E. Czerwińska)



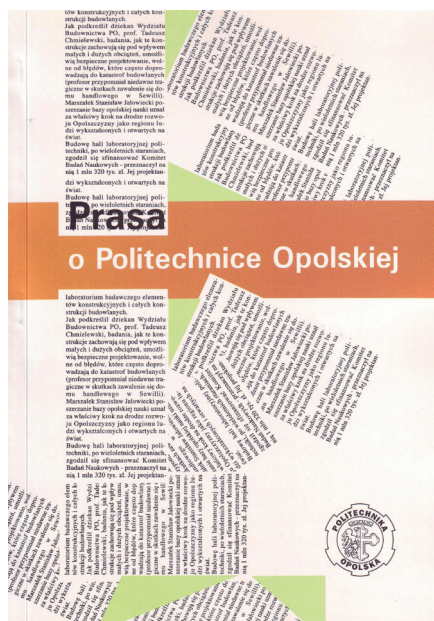
Fot. 11. Dyrektor Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej Elzbieta Czerwińska przed Biblioteką Uniwersytetu w Madrycie – w trakcie realizacji programu TEMPUS na lata 1998-2000. Z archiwum biblioteki (autor W. Matwiejczuk)



Fot. 12. Anna Jańdziak oprowadza po Opolu Pilar Alonso z biblioteki Uniwersytetu w Madrycie. Z archiwum biblioteki (autor J. Bentkowska)



Fot. 13. Materiały z II Konferencji Bibliotek Górnośląskich, która odbyła się 22 kwietnia 1999 roku w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej



Fot. 14. Pierwszy rocznik wydawnictwa „Prasa o Politechnice Opolskiej”, który opracowują bibliotekarze Oddziału Informacji Naukowej



Fot. 15. Pierwsza siedziba Biblioteki Wydziału Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii przy ulicy Działkowej w Opolu w latach 1999-2005. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 16. Biblioteka Wydziału Mechanicznego przed modernizacją. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 17. Dzień otwarty w bibliotece podczas 2 Opolskiego Festiwalu Nauki w 2004 roku
Z archiwum biblioteki (autor J. Sprycha)



Fot. 18. Biblioteka Wydziału Mechanicznego po modernizacji w 2003 roku. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 19. 2 Opolski Festiwal Nauki. Piknik na terenie Politechniki Opolskiej – stanowisko biblioteki. Z archiwum biblioteki (autor E. Czerwińska)



Fot. 20. 4 Opolski Festiwal Nauki w 2006 roku. Piknik na terenie Politechniki Opolskiej – stanowisko biblioteki.
Z archiwum biblioteki (autor E. Czerwińska)



Fot. 21. 7 Opolski Festiwal Nauki w 2009 roku. Piknik na placu Kopernika w Opolu – stanowisko biblioteki.
Z archiwum biblioteki (autor A. Jańdziak)



Fot. 22. Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej organizatorem seminarium „Biblioteka – nauka – gospodarka: wybrane obszary współpracy” w dniu 3 grudnia 2008 roku



Fot. 23. Nowa siedziba Biblioteki Wydziału Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii przy ulicy Prószkowskiej w Opolu. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 24. Biblioteka Wydziału Zarządzania i Inżynierii Produkcji. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 25. Pierwsze na Opolszczyźnie stanowisko multimedialne dla osób niedowidzących i niewidzących, uruchomione w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej w październiku 2009 roku. Z archiwum biblioteki (autor A. Jańczyk)

„Kiedy masz jakieś wątpliwości, idź do biblioteki.”

Joanne K. Rowling

HALINA SZLEJF

Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej

DZIAŁALNOŚĆ ODDZIAŁU INFORMACJI NAUKOWEJ – WCZORAJ, DZIŚ I JUTRO

1. WSTĘP

Pierwsze oddziały informacji naukowej w polskich bibliotekach naukowych powstały już w 1951 r. Inspiracją była uchwała Krynickiej Konferencji Bibliotekarzy Naukowych. Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z 1964 r. [17] uwzględniło w strukturze organizacyjnej bibliotek istnienie obok innych oddziałów – oddziału informacji naukowej.

Dla rozwoju działalności informacyjnej w Polsce ważną rolę odegrała ustawa o bibliotekach z 1968 r. [18], która wśród zadań bibliotek wymieniała między innymi prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej i informacyjnej. Jej nowelizacja z 1997 r. [19] dodatkowo rozszerzyła zadania bibliotek o prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, popularyzatorskiej, instrukcyjno-metodycznej i szkoleniowej. Dla rozwoju informacji w Polsce ważne były także uchwała Sejmu RP z 2000 r. w sprawie budowania podstaw społeczeństwa informacyjnego [20] oraz ustawa z r. 2001 o dostępie do informacji publicznej [21].

2. POCZĄTKI DZIAŁALNOŚCI ODDZIAŁU INFORMACJI NAUKOWEJ I BIBLIOGRAFII

Oddział Informacji Naukowej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu (początkowo Oddział Informacji Naukowej i Bibliografii) powołany został 29 grudnia 1975 r. zarządzeniem rektora WSI.

Swoją działalność rozpoczął od gromadzenia źródeł informacyjnych i tworzenia warsztatu informacyjnego. W zgromadzonym księgozbiorze podręcznym oddziału znalazły swoje miejsce bibliografie ogólne, specjalistyczne dotyczące profilu nauczania Uczelni, informatory z różnych dziedzin wiedzy, zestawienia tematyczne bibliograficzne i dokumentacyjne oraz wszelkiego rodzaju informacyjne wydawnictwa ciągłe. Stan księgozbioru na dzień 31 grudnia 1976 r. wynosił 670 pozycji druków zwartych, 30 tytułów czasopism i wydawnictw ciągłych. Księgozbiór uszeregowany został działowo wg Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej

(UKD). Oddział Informacji Naukowej i Bibliografii w maju 1976 r. otrzymując samodzielny lokal, rozwinął pełną działalność. W latach 1975-1998 r. czytelnia Biblioteki Głównej, zgodnie z obowiązującą ówczesnie strukturą organizacyjną, należała do Oddziału Informacji Naukowej.

Użytkownikom udzielano informacji:

- bibliograficznych – pomagając w poszukiwaniu literatury na określony temat, w korzystaniu z opracowań informacyjnych, w uzupełnianiu danych bibliograficznych dokumentów,
- bibliotecznych – wskazując biblioteki posiadające poszukiwane zbiory,
- rzeczowych – pomagając w poszukiwaniu danych dotyczących instytucji i organizacji naukowych w kraju, informacji adresowych itp.

W pierwszym roku funkcjonowania oddziału udzielono 810 informacji bibliotecznych, bibliograficznych i rzeczowych.

W okresie 34-letniej działalności oddziału usługi informacyjne przybierały różną formę. W latach 1976–1992 udzielanie informacji odbywało się w oparciu o własne katalogi kartkowe, kartoteki zagadnieniowe, kartoteki kart dokumentacyjnych Centrum Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej (CINTE), bibliografie ogólne i specjalistyczne oraz współpracę z Biblioteką Narodową. Realizowano kwerendy pracowników naukowych i studentów uczelni oraz innych użytkowników indywidualnych o zainteresowaniach technicznych, jak też różnych instytucji regionalnych i ogólnopolskich. Sporządzano zestawienia tematyczne. Pracownicy naukowcy korzystali z profili serwisów informacyjnych Selektywnej Dystrybucji Informacji (SDI) z zagranicznych baz danych Politechniki Wrocławskiej i Warszawskiej. Usługi informacyjne świadczyły również inne agendy: wypożyczalnia BG oraz biblioteki wydziałowe.

W ramach prac dokumentacyjnych pracownicy oddziału tworzyli następujące kartkowe kartoteki zagadnieniowe:

- kartotekę publikacji pracowników uczelni, tworzoną początkowo w postaci zbioru kart katalogowych, a od 1981 r. z wykorzystaniem kart przeziernych,
- kartotekę kart dokumentacyjnych CINTE, obejmującą zagadnienia zgodne z profilem kształcenia na uczelni, uszeregowaną wg symboli UKD,
- kartotekę materiałów konferencyjnych,
- kartoteki bibliograficzne z zakresu inżynierii lądowej, organizacji i zarządzania, komputeryzacji, motoryzacji, niekonwencjonalnych źródeł energii, bibliotekoznawstwa, dokumentacji i informacji naukowej, ujmujące artykuły z czasopism gromadzonych przez bibliotekę oraz wykazywane w Bibliografii Zawartości Czasopism Biblioteki Narodowej (BZCz BN),
- kartotekę prac doktorskich obronionych w uczelni, a gromadzonych w czytelni BG,
- kartotekę tematów prac dyplomowych absolwentów uczelni,
- kartotekę nazwisk pracowników WSI w układzie alfabetycznym,

- kartotekę wycinków prasowych z prasy lokalnej, dotyczących działalności uczelni oraz z wydawnictwa „GLOB” na temat działalności opolskiego środowiska naukowego,
- kartotekę cytowań pracowników naukowych, ustalanych w oparciu o wersję papierową Science Citation Index (SCI).

W pracy oddziału nie można pominąć działalności wydawniczej. Wydano następujące bibliografie i wykazy:

- Bibliografię publikacji pracowników Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu:1966-1976. T. I Opole : WSI, 1981,
- Bibliografię publikacji pracowników Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu:1977-1980. T. II Opole : WSI, 1983,
- Bibliografię publikacji pracowników Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu:1981-1985. T. III Opole : WSI, 1988,
- Bibliografię publikacji pracowników Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu 1986-1990.T. IV Opole : WSI, 1993,
- Bibliografię (adnotowaną) rozpraw doktorskich i habilitacyjnych pracowników Wyższej Szkoły Inżynierskiej za lata 1970-1992, Opole : WSI, 1993,
- Bibliografię artykułów i notatek prasowych o Wyższej Szkole Inżynierskiej w Opolu za lata 1970-1992, Opole : WSI, 1993,
- wykazy nabytków biblioteki za lata 1976-1980, ukazujące się od 1981-1986 r. jako „Wykaz nabytków. Informacja Sygnalna. Dwutygodnik”,
- wykazy książek zagranicznych gromadzonych przez bibliotekę w latach 1966-1986 oraz wykazy czasopism gromadzonych w latach 1966-1976.

Pracownicy oddziału publikowali artykuły w ogólnopolskich czasopismach zawodowych np. w „Bibliotekarzu” oraz w wydawnictwach regionalnych np. „Pomagamy Sobie w Pracy”, „Szli do ludzi z książką : sylwetki bibliotekarzy Opola”. Do działalności wydawniczej należy również zaliczyć redagowanie informatorów o działalności biblioteki w formie druków zwartych, druków ulotnych i broszur. Pracownicy oddziału brali udział w konferencjach, na których wygłaszali referaty oraz w kursach i szkoleniach.

Biblioteki uczelniane są zobligowane ustawą o bibliotekach i statutami uczelni do prowadzenia szkoleń użytkowników. Szkolenia te przyjmują różną formę; najczęściej praktykowane są szkolenia biblioteczne dla studentów pierwszego roku (zwane także przysposobieniem bibliotecznym), szkolenia grup seminaryjnych, doktorantów oraz pracowników naukowych. Głównym celem przysposobienia bibliotecznego jest nie tylko zapoznanie nowo przyjętych studentów z biblioteką, ale także pokonanie obawy przed nią, wywołanej brakiem doświadczenia w korzystaniu z dużej biblioteki naukowej. W większości bibliotek akademickich tradycyjną metodą przekazywania wiedzy był wykład uzupełniany ćwiczeniami. Zgodnie z zaleceniem ministerstwa zajęcia miały być prowadzone przez bibliotekarzy dyplomowanych oraz pracowników służby bibliotecznej specjalizującej się w danej tematyce.

Szczególnie intensywne szkolenia pracownicy OIN WSI w Opolu prowadzili w latach 80. ubiegłego stulecia. Obejmowały one studentów pierwszego roku studiów dziennych i wieczorowych na wszystkich kierunkach. Zajęcia składały się z godzinnego wykładu oraz trzech godzin ćwiczeń, w 30-osobowych grupach, na terenie biblioteki. W latach 90., kiedy znacząco wzrosła liczba przyjmowanych na uczelnię studentów, zrezygnowano z wykładu, zajęcia odbywały się jedynie w formie trzech godzin ćwiczeń. W 1995 r. zmieniono radykalnie metodę prowadzenia zajęć z przysposobienia bibliotecznego, włączając do niego film edukacyjny jako podstawowe źródło informacji o bibliotece i jej zasobach. Czas szkolenia skrócono do 1 godziny zegarowej. OIN prowadził również szkolenia dla innych grup użytkowników. W latach 1995-1999 w ramach studiów podyplomowych nauczyciele przysposabiający się do zawodu bibliotekarza odbywali 5-godzinne praktyczne szkolenia, dotyczące zagadnień takich jak: źródła informacji, zasady udzielania informacji oraz komputeryzacja procesów bibliotecznych. W bibliotece regularne praktyki odbywali studenci studiów uniwersyteckich kierunku bibliekoznawstwo i informacja naukowa oraz Pomaturalnego Studium Kulturalno-Oświatowego i Bibliotekarskiego w Opolu. Pracownicy OIN spełniali nadzór merytoryczny nad praktykantami.

Podstawowe zadania: dokumentacyjne, informacyjne i szkoleniowe, powierzone oddziałowi od początku jego działalności do końca lat osiemdziesiątych były realizowane w oparciu o warsztat wykorzystujący papierowe źródła informacji. Początek lat dziewięćdziesiątych to rozpoczęcie automatyzacji i komputeryzacji procesów informacyjnych.

3. AUTOMATYZACJA I KOMPUTERYZACJA PROCESÓW INFORMACYJNYCH

Automatyzacja i komputeryzacja umożliwiły pracownikom biblioteki wprowadzenie usprawnień w warsztacie pracy. Zmieniły sposób wykonywania zadań bieżących, spowodowały szybszą obsługę większej liczby użytkowników, ułatwiły i przyspieszyły wyszukiwanie informacji. Internet stał się dla biblioteki możliwością wyjścia do użytkownika i zaproszenia go do korzystania z usług inaczej. Obecnie usługi informacyjne są oferowane w systemie 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu. Możliwe jest to dzięki stronie WWW biblioteki, za pomocą której użytkownik ma dostęp do katalogów on-line, kartotek zagadnieniowych, baz danych oraz wszelkich informacji tam zamieszczanych. OIN Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej opracowuje elektroniczne bazy własne z od 1990 r., początkowo w programie CDS/ISIS dla DOS, a następnie w CDS/ISIS dla Windows. Od 1992 r. współtworzy z polskimi bibliotekami naukowymi komputerową bazę SYMPO, lokalizującą materiały konferencyjne gromadzone w polskich bibliotekach naukowych. Aktualnie baza liczy ponad 46.128 opisów, z czego ponad 4.400 opisów zostało opracowanych przez pracowników oddziału [15].

Od września 1993 r. wszystkie kartoteki zagadnieniowe są kontynuowane w wersji elektronicznej z wykorzystaniem programu CDS/ISIS. W 1999 r., z chwilą powstania bazy BazTech, indeksującej polskie czasopisma techniczne, nieuwzględnione w bibliografii narodowej zaprzestano tworzenia kartotek: motoryzacja, komputeryzacja i ochrona środowiska.

W związku z rosnącym zainteresowaniem użytkowników sprawami unijnymi w 2000 r. powstała kartoteka zagadnieniowa Unia Europejska a Architektura i Budownictwo na stronie WWW biblioteki pojawiła się w 2008 r. Bibliotekarze tworzący kartoteki zagadnieniowe aktualnie wprowadzają do baz dane z czasopism gromadzonych przez bibliotekę, a nieuwzględnionych w bazach Biblioteki Narodowej i BazTech. Obecnie pracownicy OIN tworzą dwie kartoteki zagadnieniowe: Niekonwencjonalne Źródła Energii oraz Unia Europejska, a kartoteki Architektura i Budownictwo oraz Organizacja, Zarządzanie i Marketing tworzą pracownicy bibliotek wydziałowych.

Część bibliotek akademickich tworzy bibliograficzne bazy dorobku naukowego pracowników własnych uczelni. W Polsce brak jest szczegółowych wytycznych związanych z zasadami ich tworzenia, dlatego można zaobserwować ogromne zróżnicowanie w opracowaniu tych bibliografii. Zaznacza się ono przede wszystkim w doborze materiałów rejestrowanych w bibliografiach, jak i w wyborze programów komputerowych, wykorzystywanych do opracowania baz bibliograficznych.

OIN BG WSI w kwietniu 1993 r. zastąpił tradycyjną kartotekę publikacji pracowników uczelni, komputerową bazą BIBLIO, informującą o dorobku naukowym. Wykorzystano do tego celu program CDS/ISIS dla DOS, przystosowując go do określonych potrzeb dokumentacyjnych. Wprowadzano bieżący dorobek pracowników, jednocześnie wykonując prace retrospektywne. W styczniu 1998 r. baza liczyła 3.885 rekordów [11]. W następnych latach trwały dalsze prace nad wprowadzaniem danych retrospektywnych do bazy BIBLIO w oparciu o Bibliografię publikacji pracowników WSI w Opolu, wydaną w 4 tomach w latach 1981-1993.

Kolejnym krokiem było przeniesienie bazy do środowiska Windows i umieszczenie jej na stronie WWW biblioteki w 2000 r. Wersja bazy z 2006 r. została rozszerzona o nowe klucze wyszukiwawcze.

W bazie BIBLIO on-line uwzględnia się:

- publikacje samoistne, artykuły w czasopismach i dziełach zbiorowych (książki, rozdziały w książkach, recenzje, referaty, tłumaczenia, redakcje, tłumaczenia z języków obcych, opisy patentowe oraz publikacje elektroniczne na CD-ROM, DVD),
- publikacje pracowników, które ukazały się w wydawnictwach PO (monografiach, skryptach, podręcznikach, zeszytach naukowych, „Wiadomościach Uczelnianych”),
- publikacje w materiałach z sympozjów i konferencji,
- wszystkie prace doktorskie i habilitacyjne, obronione przez pracowników PO.

W styczniu 2010 r. wdrożono, bardzo oczekiwany przez pracowników oddziału, nowy program wprowadzania danych do bazy. Zaletą nowej wersji bazy jest

możliwość wprowadzania danych poprzez stronę WWW biblioteki, a zastosowane rozwiązania wyszukiwawcze pozwalają na sprawniejsze lokalizowanie publikacji przy ustalaniu cytowań.

Mimo zarządzenia rektora z 2004 r. i jego nowelizacji z 2009 r., zobowiązującego pracowników PO do zgłaszania danych bibliograficznych własnych publikacji do OIN, tylko około 30% danych wpływa z wydziałów lub jest zgłaszanych osobiście przez pracowników. Dlatego większość danych jest wprowadzana do bazy na podstawie zbiorów biblioteki lub analizy rocznych sprawozdań z działalności naukowej pracowników. Dane te dość często są obciążone trudnymi do zweryfikowania błędami. Baza aktualnie liczy ponad 18.000 opisów bibliograficznych z lat 1966-2009 [1].

W 2009 r. utworzono na stronie WWW biblioteki link <Bibliografia publikacji pracowników Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu i Politechniki Opolskiej>. Zamieszczony wykaz prezentuje dorobek twórczy bibliotekarzy, szeregując go w układzie alfabetycznym nazwisk. Spis uwzględnia tylko te publikacje, które powstały w okresie zatrudnienia poszczególnych autorów w bibliotece.

Uczelnie tworzą bibliografie publikacji pracowników według własnych ustaleń. Warto zastanowić się nad stworzeniem konsorcjum instytucji, zajmujących się opracowaniem dorobku publikacyjnego pracowników naukowych. Wprowadzenie do bazy wskaźników oceny parametrycznej, kategoryzacji i punktacji Komitetu Badań Naukowych (KBN) powinno spowodować większą przydatność bibliografii i ułatwić ocenę parametryczną szkół wyższych na podstawie jednakowych kryteriów.

Kolejnym, ważnym źródłem informacji o dorobku naukowym pracowników uczelni są analizy cytowań. OIN od 1982 r. wyszukuje cytowania dla wszystkich pracowników naukowych na podstawie SCI.

Z inicjatywy władz uczelni oraz biblioteki utworzono w 2006 r. w ramach I Platformy AIP PO Bank prac dyplomowych doktorskich i habilitacyjnych, który jest kontynuacją tworzonych przez bibliotekę od 1977 r. kartkowych kartotek tematów prac dyplomowych absolwentów uczelni oraz prac doktorskich i habilitacyjnych. Zaprojektowana przez pracowników biblioteki baza danych została zaprogramowana w języku PHP i posadowiona na serwerze MySQL PO.

Do bazy pracownicy biblioteki wprowadzają w języku polskim i angielskim dane bibliograficzne o obronionych pracach dyplomowych, doktorskich i habilitacyjnych, słowa kluczowe, streszczenia oraz informacje o prawach chronionych i możliwościach praktycznego wykorzystania prac przez instytucje i urzędy. Do końca 2009 r. wprowadzono 8.507 rekordów.

Bank propozycji prac dyplomowych jest realizacją koncepcji stworzenia pomostu między uczelniami a przedsiębiorcami i instytucjami regionu w celu wytworzenia ściślejszej współpracy pomiędzy pracownikami nauki a ludźmi przemysłu oraz pracami badawczymi a istotnymi problemami gospodarki. Bank rejestruje propozycje tematów prac dyplomowych zgłaszane przez przedsiębiorców, organizacje,

urzędy. Po weryfikacji propozycje są przesyłane na ręce dziekana lub wyznaczonego koordynatora w danym wydziale, który przedstawia je potencjalnym promotorem i ich dyplomantom do naukowego opracowania. Kierownik OIN pełni rolę koordynatora prac w zakresie terminowości i poprawności wprowadzania danych, jak też przekazuje informacje o propozycjach tematów prac dyplomowych dziekanom wydziałów. W latach 2004-2009 zrealizowano ponad dwadzieścia zgłoszonych prac dyplomowych.

Kolejną bazą współtworzoną przez pracowników OIN jest funkcjonująca od 1998 r. ogólnopolska, abstraktowa baza Zawartości Polskich Czasopism Technicznych BazTech. Bazę tę tworzy Konsorcjum BazTech zrzeszające 22 instytucje, pod kierunkiem Politechniki Krakowskiej (w latach 1998–2006 koordynatorem była Akademia Techniczno-Rolnicza w Bydgoszczy). Do bazy bibliotekarze z OIN BG PO wprowadzają dane bibliograficzne artykułów z przydzielonych 8 tytułów ogólnopolskich czasopism technicznych oraz z zeszytów naukowych PO. Do końca 2009 r. bibliotekarze BG PO wprowadzili ponad 7.000 opisów [13]. Oprócz danych bibliograficznych, do bazy wprowadzane są streszczenia w języku polskim i angielskim, dane adresowe autorów, a od 2006 r. bibliografia załącznikowa. Baza prezentuje także dane wydawnicze indeksowanych czasopism i ich prenumeratorów, podaje informacje o punktacji KBN poszczególnych tytułów oraz odsyła do pełnych tekstów, dostępnych na stronach wydawców. Ustalono, że spośród 500 tytułów czasopism indeksowanych przez bazę, 156 tytułów czasopism posiada dostęp do pełnych tekstów, co stanowi 31,3% ogółu tytułów bazy. Twórcy bazy zmierzają do przekształcenia bazy bibliograficzno-abstraktowej w pełnotekstową. Baza aktualnie liczy ponad 166.133 artykuły [2].

Do zadań pracowników OIN należy również testowanie oferowanych przez zachodnich wydawców abstraktowych i pełnotekstowych baz czasopism i książek elektronicznych. Pomyślne testy zaowocowały zakupieniem dla całej uczelni w 1999 r. baz Inspec oraz SpringerLink, w 2002 r. EIFL EBSCO i Science Direct, w 2005 r. ProQuest, a w 2007 r. bazy książek elektronicznych KNOVEL.

Aby usprawnić korzystanie z pełnotekstowych czasopism elektronicznych poszerzono ofertę biblioteki o listę A-Z, która jest zbiorczą listą wszystkich czasopism elektronicznych, dostępnych w płatnych bazach oraz w serwisach ogólnodostępnych. Nad jej kompletnością i aktualizacją czuwają pracownicy OIN.

Wprowadzenie komputeryzacji wpłynęło również na zmianę form szkoleń. Aktualnie zajęcia z przysposobienia bibliotecznego dla studentów pierwszego roku prowadzone są w oparciu o multimedialną prezentację, przygotowaną w formie przewodnika po bibliotece, uzupełnianą dodatkowym komentarzem bibliotekarza prowadzącego zajęcia. Prezentacja, dzięki aktywnym linkom, umożliwia zaprezentowanie przykładowych wyszukiwań bezpośrednio w bazach. Zajęcia odbywają się w dużych audytoryjnych salach, z dobrą widocznością i akustyką, mieszczących od 150 – 250 osób. Uzupełnieniem szkoleń są dyżury bibliotekarzy w sali katalogowej, którzy pomagają, zwłaszcza studentom pierwszego roku, wyszukiwać potrzebną

literaturę i zamawiać książki poprzez OPAC. W przyszłości podobną formę szkoleń należy skierować do studentów anglojęzycznych, przebywających na uczelni w ramach programu Sokrates/Erasmus. Od 1999 r., na wniosek dziekanów, prowadzone są zajęcia zamawiane dla doktorantów i młodych pracowników nauki. Szkolenia dotyczą przede wszystkim zasad korzystania z zagranicznych baz tematycznych oraz czasopism elektronicznych. Z obserwacji wynika, że użytkownikom największą trudnością sprawia prawidłowe formułowanie wyrażenia wyszukiwawczych.

Bardzo ważnym staje się kształcenie samych bibliotekarzy. W 2000 r. odbyły się pierwsze szkolenia grupowe dla pracowników zatrudnionych w bibliotekach wydziałowych, czytelni i wypożyczalni Biblioteki Głównej. Szkolenia dotyczyły obsługi baz komputerowych własnych, polskich i zagranicznych. Szkolenia te są powtarzane cyklicznie, ze szczególnym uwzględnieniem nowo zatrudnionych pracowników.

Jednym z ważnych obszarów działalności szkoleniowej oddziału jest organizowanie i przeprowadzenie praktyk studenckich oraz praktyk zawodowych dla bibliotekarzy bibliotek naukowych. W latach 2006-2009 odbyły się w BG i jej sieci praktyki zawodowe pracowników i studentów z Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu w Zielonej Górze, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej z Nisy, Akademii Techniczno-Humanistycznej z Bielska-Białej [8].

Zadaniem OIN jest też prowadzenie wycieczek różnych grup użytkowników. Bibliotekę odwiedza młodzież klas maturalnych szkół średnich, dzieci w wieku 6-12 lat w ramach Politechniki Dziecięcej oraz bibliotekarze z innych miast Polski oraz krajów europejskich.

Największą grupę użytkowników oddziału stanowią studenci i pracownicy PO. Najczęściej zgłaszają się, gdy potrzebują specjalistycznej pomocy bibliotekarza w poszukiwaniach literaturowych. Zainteresowanym użytkownikom bibliotekarze wskazują dostępne źródła informacji. Wyszukane przez czytelnika pozycje, które nie są dostępne na miejscu, pracownicy oddziału pomagają lokalizować w polskich i zagranicznych bibliotekach i sprowadzić w ramach wypożyczeń bibliotecznych.

Na obecnym etapie technologicznego rozwoju biblioteki komunikacja z użytkownikiem odbywa się nie tylko osobiście lub przez telefon, ale coraz częściej poprzez pocztę elektroniczną, komunikatory typu Gadu-Gadu, Skype lub link <Zapytaj bibliotekarza>. Najczęściej zadawane pytania dotyczą lokalizacji konkretnych tytułów książek, dostępnej literatury, prolongaty wypożyczeń, godzin otwarcia biblioteki.

4. PODSUMOWANIE

Przez cały okres funkcjonowania OIN zadania jego koncentrowały się na:

- tworzeniu warsztatu informacyjnego,
- prowadzeniu prac bibliograficznych, dokumentacyjnych i wydawniczych,
- szkoleniu różnych grup użytkowników informacji,

- realizacji usług informacyjnych,
- promocji zbiorów i usług biblioteki.

Wymienione zadania w ciągu minionych lat zasadniczo nie uległy zmianom. Zmieniły się natomiast diametralnie narzędzia, środki oraz tworzony warsztat informacyjny. Katalogi i kartoteki papierowe zostały zastąpione przez źródła elektroniczne dostępne on-line. Znacznemu skróceniu uległ proces informowania użytkownika, natomiast zwiększyły się zadania dokumentacyjne oddziału.

Należy oczekiwać, że w przyszłości akademickie biblioteki hybrydowe w dalszym ciągu będą wspierać użytkownika w jego środowisku. Oprócz usług tradycyjnych poszerzać się będzie oferta usług świadczonych sieciowo. Coraz większą rolę będą odgrywać serwisy elektronicznego dostarczania dokumentów. W bibliotece tworzone będą coraz bardziej wyrafinowane narzędzia programowe i interfejsy użytkowe, które ułatwią korzystanie z zasobów informacyjnych i wspierać będą użytkownika w jego środowisku edukacyjnym, m.in. w procesie kształcenia na odległość. Biblioteka naukowa, która zyskała w środowisku pozycję ważnego ośrodka informacji, powinna zapewnić jak najszerszy dostęp do różnorodnych materiałów naukowych i w miarę możliwości kształtować nowe podejście do źródeł wiedzy. Biblioteka naukowa musi także permanentnie doskonalić metody komunikowania się z użytkownikiem, aby informacja o jej ofercie docierała do świadomości odbiorcy.

LITERATURA:

- [1] BIBLIO [on-line]. [Dostęp 23 stycznia 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://bizal.bg.po.opole.pl/biblio>
- [2] DERFERT-WOLF L.: W kierunku bazy pełnotekstowej – inicjatywy. BazTech. Bibliograficzne bazy danych: kierunki rozwoju i współpracy. Ogólnopolska konferencja naukowa z okazji 10-lecia bazy danych BazTech. Bydgoszcz, 27-29 maja 2009. EBIB. Materiały konferencyjne [on-line] 2009, nr 19 [Dostęp 14 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/mat19/derfert.php>
- [3] GANIŃSKA H.: Informacja naukowo-techniczna jako baza wiedzy wspomagająca działalność edukacyjno-badawczą w wyższej uczelni technicznej W: Zarządzanie wiedzą w szkolnictwie wyższym. Gdańsk: Politechnika Gdańska, 2004.
- [4] GARCZYŃSKA M.: Bibliografie publikacji pracowników państwowych szkół wyższych w Polsce. „Przegląd Biblioteczny” 2006, nr 1, s. 60-76.
- [5] JANUSZEWSKA A.: Tradycyjne i elektroniczne źródła w działalności informacyjnej. Z doświadczeń Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego. W: Tradycja i nowoczesność bibliotek akademickich : materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej Rzeszów-Czarna, 1-3 czerwca 2005. Rzeszów: b.w., 2005.
- [6] KUBIAK, B.: Ewidencja dorobku pracowników naukowych. „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” 2006, nr 3, s. 35-41.
- [7] PIOTROWICZ G.: Bibliotekarz a użytkownik-klient we współczesnej bibliotece uczelnianej. W: Czytelnik czy klient? Toruń 4-6 grudnia 2003 r. [Warszawa]: SBP, 2003. EBIB. Materiały konferencyjne [on-line] 2003, nr 7 [Dostęp 14 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkon/torun/piotrowicz.php>

- [8] PIOTROWICZ G.: Kreowanie serwisów informacyjnych w hybrydowej bibliotece uczelnianej W: Profesjonalna informacja w Internecie. Red. M. Kocójowa. Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2005.
- [9] PIOTROWICZ G.: Model hybrydowy jako optymalny wariant funkcjonowania i rozwoju współczesnej biblioteki akademickiej. W: Tradycja i nowoczesność bibliotek akademickich : materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej Rzeszów-Czarna, 1-3 czerwca 2005. Rzeszów: b.w., 2005.
- [10] Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 22 grudnia 2006 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w uczelni publicznej. Dz.U. 2006, nr 251, poz. 1852.
- [11] SOLKA A.: Dokumentacja dorobku naukowego pracowników Uczelni. „Wiadomości Uczelniane” 1998, nr 6(69), s. 10-11.
- [12] SOLKA A.: Komputeryzacja Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu. „Pomagamy Sobie w Pracy” 1996, nr 2, s. 35.
- [13] Sprawozdania BAZTECH za lata 1998-2010.
- [14] Sprawozdania z działalności Oddziału Informacji Naukowej za lata 1975-2009.
- [15] SYMPO [on-line]. [Dostęp 15 lutego 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://gate.bg.pw.edu.pl/F/INC6PLPL19RBj21JXJ9BP875SD6T6CXBYBIRU4MDKSSBT1YR87-42275?func=fin>
- [16] URBAŃCZYK, B.: Współpraca z użytkownikiem w bibliotece akademickiej. „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” 2006, nr 3, s. 42-45.
- [17] Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z 20 stycznia 1964 r. w sprawie zatwierdzenia struktury organizacyjnej bibliotek głównych szkół wyższych podległych Ministerstwu Szkolnictwa Wyższego. Dz.Urz.Min.Sz.W. 1964, nr 1 poz.6.
- [18] Ustawa z 9 kwietnia 1968 r. o bibliotekach. Dz.U. 1968, nr 12 poz. 63.
- [19] Ustawa z 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. Dz.U. 1997, nr 85 poz. 539.
- [20] Uchwała Sejmu RP z 14 lipca 2000 r. w sprawie budowania podstaw społeczeństwa informacyjnego. M.P. 2000, nr 22, poz. 448.
- [21] Ustawa z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej. Dz.U. 2001, nr 112, poz. 1198.

Baza BIBLIO


Baza zawiera opublikowany dorobek naukowy pracowników Politechniki Opolskiej. Wprowadzono ponad 18000 opisów bibliograficznych za lata 1966-2009. Sukcesywnie wprowadzany jest dorobek z bieżącego roku. Baza aktualizowana jest raz w miesiącu.

Zgodnie z zarządzeniem Rectora nr 21/09 zaleszenie publikacji oraz wszelkich uwag dotyczących bazy prosimy kierować na adres: h.szleff@p.o.opole.pl

[Zaloguj](#)

Wydział	Wszystkie
Typ dokumentu	Wszystkie
Nazwisko	<input type="text"/>
Imię	<input type="text"/>
Tytuł artykułu/ referatu	
Rok wydania	
Tytuł czasopisma/ Tytuł konferencji/ Numer patentu	
Miejsce odbycia konferencji	
Rok odbycia konferencji	

Copyright © 2006 by Piotr Skotnicki & Tomasz Dworowy



Fot. 26. Wersja internetowa Bibliografii Publikacji Pracowników Politechniki Opolskiej (2006 r.)



**Akademi Inkubator Przedsiębiorczości
Politechniki Opolskiej
Platforma I**



Bank prac dyplomowych, doktorskich i habilitacyjnych. Baza zawiera opisy prac dyplomowych: licencjackich, inżynierskich, magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych studentów i pracowników Politechniki Opolskiej.
Obecnie prezentowane są prace dyplomowe z lat 2004 - 2009 oraz prace doktorskie i habilitacyjne z lat 1967 - 2009.
Baza aktualizowana jest na bieżąco.

Bank propozycji tematów prac dyplomowych. Rejestruje propozycje tematów prac dyplomowych zgłaszane przez przedsiębiorców, organizacje, urzędy.
Po weryfikacji propozycje są przysyłane na ręce dziekana lub wyznaczonego koordynatora w danym wydziale, który przedstawia je potencjalnym promotorom i ich dyplomantom do naukowego opracowania.

Zarządzenie - Karta opisu pracy

Formularz karty opisu (pobierz)

Copyright © 2005 - 2006 by Piotr Skotnicki & Tomasz Dworowy



KAPITAŁ LUDZKI
INICJATYWA WSPÓLNOTY EUROPEJSKIEJ



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Aktualizacja banku współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Fot. 27. Strona WWW I Platformy Akademi Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Opolskiej (2009 r.)



Politechnika Opolska :: www.po.opola.pl

ul. gen. K. Sosnkowskiego 31
45-272 Opole
tel./fax: +48 77 400 62 37
e-mail: bg@po.opola.pl

Select Language

Biblioteka Politechniki Opolskiej

Strona główna | O bibliotece | Udostępnianie zbiorów | Katalogi online | Bazy danych | Czasopisma | Ciekawe linki

Kartoteki zagadnieniowe

Organizacja, Zarządzanie i Marketing
Baza zawiera ponad 14000 rekordów opisów bibliograficznych. Główny zręb bazy stanowią artykuły z czasopism polskich od 1993 r. do bieżących z zakresu zarządzania, marketingu, organizacji przedsiębiorstw, bankowości, podatków, rachunkowości, ubezpieczeń i logistyki. Wyszukiwanie można realizować poprzez nazwisko i/lub imię autora publikacji, tytuł, słowa kluczowe.
Baza aktualizowana jest raz na miesiąc.

Unia Europejska
Baza zawiera ponad 3300 rekordów opisów bibliograficznych. Główny zręb bazy stanowią artykuły z czasopism polskich od 2000 r. do bieżących z zakresu polityki zewnętrznej Unii Europejskiej, prawa, gospodarki, rozwoju państw członkowskich i integracji Polski z Unią Europejską. Wyszukiwanie można realizować poprzez nazwisko i/lub imię autora publikacji, tytuł, słowa kluczowe.
Baza aktualizowana jest raz na miesiąc.

Odnawialne Źródła Energii
Baza zawiera ponad 1300 rekordów opisów bibliograficznych. Główny zręb bazy stanowią artykuły z czasopism polskich od 1993 r. do bieżących z zakresu niekonwencjonalnych źródeł energii. Wyszukiwanie można realizować poprzez nazwisko i/lub imię autora publikacji, tytuł, słowa kluczowe.
Baza aktualizowana jest raz na miesiąc.

Architektura i Budownictwo
Baza zawiera ponad 2200 rekordów opisów bibliograficznych. Główny zręb bazy stanowią artykuły z wybranych czasopism polskich od 2003 roku z zakresu architektury, budownictwa, materiałów budowlanych.
Baza aktualizowana jest raz na miesiąc.

Copyright © 2002-2010 Politechnika Opolska :: Uczelniany Ośrodek Informatyczny :: Webmaster: Mirosław Gućwa

Fot. 28. Kartoteki zagadnieniowe, tworzone w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej (2008 r.)



Fot. 29. Słuchacze podyplomowych studiów bibliotekarskich na warsztatach w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej w 2008 r. Z archiwum biblioteki (autor H. Szlejf)



Fot. 30. Szkolenia biblioteczne dla studentów w 2010 r. Z archiwum biblioteki (autor H. Szlejf)

*„Książka i czytelnik jest parą spojona węzłami
trwałymi, nierozzerwalnymi...”*

Jarosław Iwaszkiewicz

MAŁGORZATA KUREK

Biblioteka Wydziału Zarządzania Politechniki Opolskiej

UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW W BIBLIOTECE POLITECHNIKI OPOLSKIEJ

1. WSTĘP

Współczesne przemiany technologiczne, informacyjne i komunikacyjne spowodowały duże zmiany w funkcjonowaniu wielu organizacji usługowych, w tym także bibliotek. Lawinowy rozwój nowych źródeł informacji, łatwy dostęp do nich, wprowadzenie do bibliotek komputerów spowodowało w ostatnich dwóch dziesięcioleciach radykalne zmiany w poglądach na rolę i funkcje bibliotek naukowych. Użytkownicy dzisiejszej biblioteki to w większości przedstawiciele tzw. „społeczeństwa informacyjnego” opartego na wiedzy i posługujący się nią w codziennych zachowaniach, pracy i komunikowaniu się. Biblioteki akademickie w społeczeństwie informacyjnym muszą wspierać edukację, poprzez stanowanie zaplecza dla uczelni, jak również stawać się instytucjami skupiającymi najnowsze technologie informatyczne. W dobie edukacji permanentnej zakres funkcji biblioteki naukowej nie może ograniczać się tylko do społeczności akademickiej uczelni macierzystej. W dzisiejszym pojęciu biblioteka to przede wszystkim centrum wiedzy.

Priorytetem w działaniach bibliotecznych, zmierzających do poprawy usług bibliotecznych, a przede wszystkim obsługi czytelników była ich automatyzacja. Pierwsze próby automatyzacji działalności bibliotecznej i informacyjnej w Polsce rozpoczęły się z początkiem lat 70. Dotyczyły niektórych, wybranych funkcji bibliotecznych głównie informacyjnych i bibliograficznych (system APIS w Gdańsku, system SDI Biblioteki Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej).

W latach 80., komputery zaczęto wykorzystywać do rejestracji czasopism zagranicznych, katalogowania i wypożyczania (np. projekt ARKA, realizowany przez Bibliotekę Narodową). Inicjatywy te nie miały wówczas zbyt wielkich szans na realizację ze względu na wysokie koszty i małą dostępność sprzętu komputerowego. Dopiero rozpowszechnienie się techniki mikrokomputerowej w latach 90., stworzyło możliwości wprowadzania nowych rozwiązań w zakresie komputeryzacji bibliotek. Polska uzyskała w tym okresie dostęp do nowoczesnych technologii, a na rynku krajowym pojawił się relatywnie tani sprzęt komputerowy. Bibliotekarze w pełni

wykorzystali sprzyjającą sytuację. Powstawały polskie programy biblioteczne, takie jak MAK, SOWA, Co-Liber czy Prolib, które rozbudowywane, funkcjonują w bibliotekach polskich do dzisiaj.

Szansę na kompleksową komputeryzację wszystkich procesów bibliotecznych, stworzyła możliwość zakupu zachodnich, profesjonalnych, zintegrowanych komputerowych systemów bibliotecznych. Na początku lat 90., kilka bibliotek uczelnianych w Polsce zdecydowało się na wdrożenie amerykańskiego systemu VTLS. Biblioteki ośrodków uniwersyteckich tworzyły konsorcja, które starały się o pozyskanie środków, wspólnie je wydatkowały oraz ustalały jednolite zasady pracy. Pojawiły się propozycje ujednoczenia oprogramowania bibliotecznego, czyli zakupu jednego ogólnopolskiego systemu komputerowego. Niestety te plany nie zostały zrealizowane do dnia dzisiejszego.

Kluczowe korzyści dla biblioteki, jakie niesło wdrożenie komputerowego systemu bibliotecznego to przede wszystkim:

- usprawnienie pracy wszystkich działów biblioteki, a w szczególności wypożyczalni,
- uporządkowanie informacji o posiadanych zbiorach,
- skrócenie czasu obsługi użytkowników,
- prezentacja zbiorów w Internecie,
- szybki dostęp do aktualnej informacji o dokumencie, jego dostępności i lokalizacji (wypożyczalnia, czytelnia),
- efektywne wykorzystanie czasu pracy bibliotekarza i czytelnika,
- sprawniejsze zarządzanie zasobami systemu biblioteczno-informacyjnego,
- automatyzacja prac bibliotecznych (zestawienia statystyczne, drukowanie monitorów, naliczanie opłat za książki przetrzymane).

2. NOWE FORMY PRACY BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ POLITECHNIKI OPOLSKIEJ PO WPROWADZENIU SYSTEMU KOMPUTEROWEGO

Biblioteka PO już w 1992 r. rozpoczęła komputeryzację procesów bibliotecznych i informacyjnych poprzez tworzenie katalogu książek przy wykorzystaniu systemu ISIS/DOS. W 1995 r. do obsługi modułu wypożyczalni wykorzystano system APIN/UDOS, opracowany przez Politechnikę Wrocławską. Jednak duże trudności z prawidłowym wdrożeniem systemu sprawiły, że w 1997 r. kierownictwo biblioteki podjęło decyzję o zakupie systemu bibliotecznego SOWA. Wprowadzenie systemu zapewniło kompleksową obsługę biblioteki począwszy od gromadzenia, poprzez opracowanie do udostępniania zbiorów. Nowy system biblioteczny wdrażany był etapami. Pierwszym etapem prac było przeniesienie opisów bibliograficznych z programu ISIS/DOS i kartotek czytelników i wypożyczeń z APIN/UDOS do systemu SOWA. Priorytetem wszystkich działań było usprawnienie pracy wypożyczalni poprzez znaczne skrócenie czasu oczekiwania na realizację zamówionych książek. W 2000 r. uruchomiono moduł bezrewersowego zamawiania książek OPAC, a w 2002 r. zrealizowano kolejny

krok w zakresie komputeryzacji, udostępniając w Internecie katalog biblioteczny i umożliwiając tym samym przeglądanie i zamawianie dokumentów z dowolnego miejsca i w dowolnym czasie.

Wprowadzenie systemu komputerowego spowodowało istotne zmiany w pracy całej biblioteki, jej pracowników i użytkowników. System komputerowy pozwolił w pełni zautomatyzować wszystkie czynności związane z rejestracją czytelników oraz dokonywanymi przez nich transakcjami: wypożyczeniami, zwrotami, prologatą, rezerwacją i monitorowaniem książek przetrzymanych.

Automatyzacja procesów bibliotecznych miała także wpływ na zmianę metod i form pracy z czytelnikiem. Bibliotekarze stanęli przed ważnym zadaniem przygotowania użytkowników biblioteki do nowej formy wypożyczeń.

Czytelnik przyzwyczajony do tradycyjnego sposobu korzystania z zasobów bibliotecznych, mało zorientowany w technologii komputerowej z chwilą zetknięcia się z nową formą udostępniania zbiorów, mógł poczuć się zagubiony w zmienionej rzeczywistości działań bibliotecznych, a nawet w obawie przed kompromitacją, zrezygnować z usług biblioteki. Aby temu przeciwdziałać, personel biblioteki musiał dostosować metody dotychczasowej pracy z czytelnikiem do nowych realiów. Należało przekonać czytelników do innego sposobu korzystania ze zbiorów, zaprezentować wszystkie możliwości systemu komputerowego, jakich nie dawał tradycyjny katalog kartkowy czy kartoteka. Wymagało to od pracowników biblioteki reorganizacji dotychczasowego warsztatu pracy. Dotychczas bibliotekarz zajmował się głównie realizacją zadań związanych z tradycyjnym udostępnianiem zbiorów. W momencie wprowadzenia zmian w systemie udostępniania zbiorów więcej czasu należało poświęcić na instruktaż indywidualny każdego użytkownika. Służą temu do dnia dzisiejszego dyżury katalogowe, pełnione przez bibliotekarzy ze wszystkich agend biblioteki.

System komputerowy uprościł wiele czynności związanych z udostępnianiem zbiorów, między innymi umożliwił wyszukiwanie czytelników według różnych kryteriów np. nazwiska, sygnatury zwracanej książki. Każdy czytelnik przychodzący do biblioteki nie musiał się obawiać, że w razie zagubienia legitymacji nie zostanie obsłużony. Następnym udogodnieniem było wprowadzenie w Uczelni elektronicznej legitymacji studenckiej i pracowniczej, która jednocześnie stała się kartą biblioteczną. Zbędne stało się prowadzenie kartoteki książek wypożyczonych, gdyż każda książka, oprócz sygnatury, otrzymała niepowtarzalny kod kreskowy, początkowo umieszczany na stronie tytułowej, później na nalepce z tyłu książki.

Dzięki systemowi komputerowemu rejestracja wypożyczeń książek została znacznie uproszczona. Bibliotekarz za pomocą czytnika kodów kreskowych z legitymacji czytelnika otwiera jego elektroniczne konto, a następnie rejestruje wypożyczenie lub zwrot książki, wczytując unikalny kod kreskowy danej publikacji. Z chwilą zwrotu otrzymuje ona status dostępnej.

Ważnym wydarzeniem, które przyniosło pełną automatyzację procesów związanych z udostępnianiem zbiorów, było wdrożenie w systemie informatycz-

nym biblioteki modułu elektronicznego składania zamówień – OPAC. Moduł ten całkowicie uprościł i ułatwił czytelnikom zamawianie książek. Wyeliminował żmudne wypisywanie rewersów celem wypożyczenia zbiorów. Rolę rewersów przejęły drukowane w magazynie zamówienia, pod którymi czytelnik musi się tylko podpisać w momencie fizycznego wypożyczenia książki. Proces zamawiania książek poprzez katalog OPAC jest rozwiązaniem prostym i czytelnicy szybko przyjęli jego zasady. Czytelnik poszukujący książek w katalogu komputerowym ma do wyboru kilka możliwości wyszukiwania. Może przeszukiwać katalog według kilkunastu indeksów m.in.: tytułu, nazwiska autora/-ów, hasła przedmiotowego, wydawców, nazwy i numeru serii, sygnatury, numeru identyfikacyjnego, itd. Sukcesem biblioteki, wynikającym z wprowadzenia katalogu komputerowego OPAC jest możliwość całodobowego rezerwowania książek, z dowolnego komputera mającego dostęp do Internetu. Dla klientów obecnych i przyszłych jest to bardzo duże udogodnienie, ponieważ skraca drogę dotarcia do potrzebnych zasobów bibliotecznych. Czytelnik, aby zamówić książkę, nie musi już przychodzić do biblioteki, celem sprawdzenia czy interesująca pozycja znajduje się w zasobach bibliotecznych, ale może ją sobie zamówić poprzez sieć i odebrać w terminie dla niego najdogodniejszym, a co za tym idzie nie musi obawiać się, że zostanie uprzedzony przez innego użytkownika.

Moduł wypożyczalni zautomatyzował procesy związane z terminowością wypożyczeń. System sam przygotowuje, dla niesolidnych czytelników, gotowe do wydruku zestawienia monitów. Automatyzacja tego procesu zaoszczędziła czas dotychczas poświęcany na ręczne ich wypisywanie. Użytkownik zyskał natomiast możliwość sprawdzania stanu swojego konta bibliotecznego i terminów zwrotu wypożyczonych pozycji z dowolnego komputera.

System komputerowy umożliwił pracownikom biblioteki obserwację historii wypożyczeń i zamówień każdego czytelnika. W starym, tradycyjnym systemie wypożyczeń za pomocą rewersów, po zwrocie książki do biblioteki, na koncie czytelnika nie zostawał żaden ślad po jej wypożyczeniu, co uniemożliwiało tworzenie raportów i statystyk aktywności czytelniczej oraz aktywności księgozbioru, szczególnie pomocnych do prawidłowego zarządzania zasobami bibliotecznymi (selekcja, dobór i zakup księgozbioru).

2.1. WYPOŻYCZENIA KRÓTKOTERMINOWE

Większość bibliotek uczelnianych, mając ograniczone możliwości finansowe oraz lokalowe, nie jest zadowolona z liczby tytułów i egzemplarzy książek, które może zaoferować swoim użytkownikom. Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu czytelników, biblioteki coraz częściej oferują nowe formy wypożyczeń książek. Takim rozwiązaniem stało się wprowadzenie wypożyczeń krótkoterminowych. W BG PO wprowadzono tę formę w 2009 r. Wypożyczenia krótkoterminowe obejmują książki, których egzemplarzy jest niewiele, a jest na nie duże zapotrzebowanie. Regulamin w takich przypadkach zezwala na realizowanie wypożyczeń krótko-

terminowych (są to z reguły wypożyczenia tygodniowe). System komputerowy daje możliwość sprawdzenia, kiedy książka wróci i kiedy może ją zamówić kolejny czytelnik. Mimo obaw o nieterminowość zwrotów, z doświadczeń bibliotekarzy PO wynika, że czytelnicy ściśle przestrzegają określonych regulaminem terminów.

System wypożyczeń krótkoterminowych uaktywnił w znacznym stopniu księgozbiór lektoryjny tzw. „L”, dotychczas udostępniany tylko w formie prezencyjnej w czytelni BG PO.

2.2. WOLNY DOSTĘP W BIBLIOTEKACH UCZELNIANYCH

Sposób ukształtowania przestrzeni bibliotecznej, organizacja zbiorów i usług służyć mają popularnej w świecie „*idei biblioteki otwartej*”, gdzie kontakt czytelnika z książką nie jest ograniczony barierami przestrzennymi i organizacyjnymi. W tej koncepcji czytelnicy mają bezpośredni dostęp do księgozbioru, który jest swoistym kanonem dla poszczególnych dziedzin wiedzy, reprezentowanych przez wszystkie kategorie materiałów bibliotecznych (książki, wydawnictwa informacyjne, czasopisma, bazy danych, zbiory specjalne).

Zgodnie ze współczesną filozofią bibliotekarstwa, biblioteka jest miejscem, gdzie użytkownicy i zbiory mieszają się swobodnie, bez podziału na strefy czytelników, zbiorów i opracowania. Następuje zmierzch tradycyjnych, ogromnych czytelni. Zastępują je kilkusobowe stanowiska do pracy, rozlokowane po całej bibliotece, w jej wszystkich segmentach.

Wraz z przemianami w strukturze organizacyjnej bibliotek, nastąpiły również zmiany w formach udostępniania posiadanych zasobów. W nowych obiektach bibliotecznych całość księgozbioru została przystosowana do udostępniania w formie nieograniczonego, wolnego dostępu. Koncepcja wolnego dostępu do zbiorów, będąca dotychczas domeną bibliotek publicznych, coraz powszechniej zostaje wprowadzana w bibliotekach akademickich. Coraz więcej bibliotek uczelnianych otwiera swe magazyny i większą część zbiorów przeznacza do wolnego dostępu. Wolny dostęp lub inaczej „open stacks” polega na tym, że użytkownik sam wybiera sobie książkę z półki. Po dokonaniu samodzielnego wyboru, ocenia jej zawartość i zabiera ją do wypożyczalni lub korzysta z niej na miejscu w czytelni, bez konieczności wypełniania rewersów. Czasami użytkownik szuka określonego dzieła, ale przy okazji znajduje wiele innych o interesującej go tematyce.

Wolny dostęp znalazł uznanie wśród bibliotekarzy oraz użytkowników ponieważ:

- umożliwia użytkownikowi bezpośredni, osobisty kontakt ze zbiorami bibliotecznymi,
- pozwala na wolny, nieskrępowany wybór materiałów przez samego zainteresowanego,
- każda książka czy czasopismo, każda jednostka biblioteczna jest indywidualną całością,

- oszczędza czas czytelnika. Czytelnik swobodnie porusza się pośród półek, na których znajduje się wyselekcjonowany księgozbiór, bez konieczności przeszukiwania katalogu czy wypisywania rewersów,
- przyczynia się do szybszego powiększania zbiorów bibliotecznych. Czytelnicy stają się ważnym źródłem informacji o nowych materiałach, współgospodarzami biblioteki w zakresie profilowania i gromadzenia zbiorów. Zbiory przy wolnym dostępie do półek są lepiej wykorzystywane, a ich tematyka staje się bliższa użytkownikom. Więcej materiałów bibliotecznych wchodzi do obiegu czytelniczego [11],
- wpływa na zmianę organizacji pracy bibliotekarza; poprzez likwidację czynności związanych z tradycyjnym udostępnianiem zbiorów np. realizacją zamówień magazynowych, pracownicy biblioteki zyskują więcej czasu na działalność informacyjną oraz samokształceniową.

Zalety wolnego dostępu doskonale wyraził znakomity pisarz, teoretyk literatury, bibliofil Umberto Eco, który stwierdził, iż „nie ma nic bardziej pouczającego i pasjonującego niż szperanie po półkach, na których zgromadzone zostały wszystkie książki na określony temat,[...] i znalezienie obok szukanej książki innej, której się nie szukało, ale która okazuje się fundamentalna” [3].

Niechętni wszelkim zmianom oponenci eksponują niedostatki wolnego dostępu takie jak: konieczność częstszego porządkowania zbiorów oraz możliwość większego narażenia na straty poprzez kradzież lub zniszczenie materiałów bibliotecznych. Kradzieże są oczywiście możliwe, ale zasadą biblioteki „otwartej”, dopuszczającej swobodne krążenie, jest to, że straty się uzupełnia, kupując inny egzemplarz książki, ponieważ wybiera się między udostępnieniem książki a uniemożliwieniem korzystania z literatury [3].

Rozwiązaniem technicznym tych problemów jest instalowanie w niektórych większych bibliotekach elektronicznych systemów zabezpieczeń zbiorów. Najczęściej stosowanym zabezpieczeniem książek przed kradzieżą jest montaż systemów elektromagnetycznych. Od kilku lat firmy oferujące wyposażenie bibliotek proponują urządzenia RFID (**R**adio **F**requency **I**dentification = identyfikacja częstotliwością radiową). Skrót ten używany jest zwykle w kontekście urządzeń, wykorzystywanych w zintegrowanych systemach bibliotecznych do rejestracji wypożyczeń i zwrotów (coraz częściej samoobsługowych), a także w systemach zabezpieczających zbiory biblioteczne przed kradzieżą. Większość bibliotecznych systemów RFID łączy ze sobą te dwie funkcje. Jako nową jakość wykorzystania RFID dostawcy systemów podkreślają ułatwienie, jakie przynosi ta technologia w sporządzaniu okresowego spisu stanu biblioteki (skontrum) i poszukiwaniu dokumentów źle umieszczonych na półkach, a także w urządzeniach do automatycznego sortowania zwróconych książek [8].

Ze względów finansowych na zakup tego nowoczesnego systemu kontroli i zabezpieczenia zbiorów decydują się tylko nieliczne biblioteki.

2.3. WOLNY DOSTĘP DO ZBIORÓW W BIBLIOTECE POLITECHNIKI OPOLSKIEJ

Pierwszą agendą biblioteki Politechniki Opolskiej, w której wprowadzono wolny dostęp do zbiorów, była Czytelnia Główna i to ona stała się pierwowzorem późniejszych wdrożeń tego systemu w bibliotekach wydziałowych.

Wprowadzenie nowego sposobu udostępniania zbiorów w czytelni zostało poprzedzone wdrożeniem nowej struktury organizacyjnej biblioteki. Struktura ta radykalnie zmieniła organizację pracy niektórych działów, zwłaszcza udostępniania zbiorów. Dotychczas w jego skład wchodziła wypożyczalnia wraz z magazynem, natomiast czytelnia była przyporządkowana informacji naukowej. Nowa struktura organizacyjna oparta została na przyporządkowaniu przedmiotowym. Utworzono jeden Oddział Udostępniania Zbiorów, w skład którego weszły: wypożyczalnia, magazyn i czytelnia. Oddziałom zajmującym się opracowaniem zbiorów przydzielono dodatkowy zakres czynności, związanych z akcesją poszczególnych materiałów. Zmiany te przyczyniły się do polepszenia realizacji procesów, związanych z obsługą czytelników oraz opracowaniem książek, czasopism i zbiorów specjalnych [1].

Bezpośrednim powodem podjęcia decyzji o zmianie sposobu udostępniania zbiorów w czytelni była systematycznie zwiększająca się liczba użytkowników. Pojawił się problem braku miejsca w czytelni. Czytelnicy uskarżali się na niedogodne warunki pracy i długi czas oczekiwania na realizację zamówień. Ze zbiorów czytelni można było korzystać wyłącznie po złożeniu zamówienia. Praktycznie pochłaniało to dużo czasu, ponieważ użytkownik musiał najpierw wyszukać w katalogu kartkowym daną pozycję, następnie wypisać rewers, złożyć go u dyżurującego bibliotekarza i cierpliwie czekać na realizację zamówienia. Tylko powiększenie powierzchni czytelni i zmiana formy udostępniania zbiorów mogła przynieść korzystne rozwiązanie zaistniałej sytuacji.

Wprowadzenie nowego systemu obsługi użytkowników w czytelni wymagało całkowitej przebudowy dotychczasowego pomieszczenia oraz zainstalowania elektronicznego systemu zabezpieczenia zbiorów. Środki finansowe, jakimi wówczas dysponowała biblioteka okazały się niewystarczające do przeprowadzenia takiego przedsięwzięcia. Opracowano projekt do programu „Librarius” Fundacji na rzecz Nauki Polskiej. W 1998 r. Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej została beneficjentem programu i uzyskała środki na rozbudowę i modernizację czytelni. Efektem prac było zwiększenie jej powierzchni ze 160 do 300 m², utworzenie 90 miejsc pracy dla użytkowników oraz wprowadzenie nowego systemu udostępniania zbiorów. Modernizacja czytelni umożliwiła zastosowanie wolnego dostępu do zbiorów. Na nowoczesnych, metalowych regałach umieszczono wyselekcjonowany księgozbiór, z którego w nieograniczonym zakresie mogą korzystać użytkownicy. Podstawę systematycznie aktualizowanego warsztatu informacyjnego czytelni tworzą wydawnictwa zwarte i ciągłe, zarówno krajowe jak i zagraniczne oraz zbiory specjalne. Zastosowano nowy układ księgozbioru czytelnianego. Dotychczas księgozbiór ten klasyfikowany był według UKD. Symbol klasyfikacji był jedno-

cznie sygnaturą czytelnianą książki, znajdującej się w księgozbiorze podręcznym czytelnia. W oparciu o zmodyfikowaną wersję UKD, utworzono własną klasyfikację zbiorów, dostosowaną do potrzeb nowej czytelnia. Utworzono 12 głównych działów tematycznych, oznakowanych cyframi rzymskimi. Działy główne dzielą się na poddziały, oznakowane kolejnymi literami alfabetu. Każda książka otrzymała sygnaturę, składającą się z symbolu działu i poddziału, w którym się znajduje, oraz bieżącego numeru na półce. Sygnatury czytelniane wprowadzane są do opisu książki w katalogu komputerowym, dlatego czytelnicy mogą szybko zlokalizować poszukiwaną pozycję [10].

Ważnym elementem, na który położono nacisk przy organizowaniu wolnego dostępu do zbiorów, była informacja o rozmieszczeniu zbiorów. Dla większej przejrzystości i lepszego utrzymania porządku w poszczególnych działach zastosowano różnorodną kolorystykę. Wszystkie zbiory z danego działu oklejone zostały cienkim paskiem kolorowej folii. Użyta kolorystyka pasków na grzbietach książek pozwala użytkownikowi na szybkie dotarcie do działu z poszukiwaną pozycją. W czytelnia, na specjalnie wyeksponowanym miejscu, została umieszczona plansza z nazwami działów głównych i z oznaczeniem barwnym każdego działu. Celem zachowania porządku w działach, bibliotekarze sami włączają książki na półki, a użytkowników obliuguje się do odkładania wykorzystanych materiałów na wózki biblioteczne, rozmieszczone w pobliżu regałów z książkami.

Wydawnictwa zwarte tworzą wraz z wydawnictwami ciągłymi zasadniczy zręb czytelnia. Obecnie w wolnym dostępie w Czytelnia Głównej użytkownicy mają do dyspozycji ponad 8.000 woluminów. Czasopisma bieżące (około 280 tytułów) rozmieszczone są według podobnej klasyfikacji jak książki. Dużą popularnością cieszą się zbiory specjalne, tj. normy, patenty, katalogi, CD-ROM-y i inne, liczące obecnie ponad 150.000 jednostek. Ze względu na ich unikalny charakter są one szczególnie chronione, przechowywane w specjalnych pojemnikach i segregatorach. Zbiory te są wyłączone z wolnego dostępu, można z nich korzystać po złożeniu zamówienia.

W czytelnia użytkownicy mają do dyspozycji samoobsługowe kserokopiarki. Możliwość kopiowania na miejscu w znacznym stopniu ograniczyła kradzież i niszczenie zbiorów, poprzez wycinanie czy wrywanie kartek z książek. Użytkownicy mogą również korzystać ze stanowisk multimedialnych wyposażonych w skanery, drukarki i nagrywarki. Dzięki temu osoby odwiedzające czytelnia mogą prowadzić poszukiwania w najbogatszym zbiorze informacyjnym, jakim jest Internet. Czytelnicy mają możliwość korzystania z niego nieodpłatnie, a strona biblioteczna WWW została przygotowana z myślą o umożliwieniu poszukiwań zarówno w katalogu własnym, jak i katalogach innych bibliotek. Ważnym udogodnieniem dla użytkowników stało się uruchomienie bezprzewodowego Internetu.

W 2009 r., dzięki dotacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, utworzono w Czytelnia Głównej pierwsze na Opolszczyźnie multimedialne stanowisko komputerowe dla osób niedowidzących.

Biblioteka Główna sprawuje nadzór merytoryczny nad działaniami bibliotek wydziałowych. W zależności od możliwości lokalowych, liczby studentów oraz wykorzystywanych rozwiązań architektonicznych liczba miejsc w poszczególnych bibliotekach wydziałowych, a także ich wyposażenie nieco się różni. Tematyka gromadzonych zbiorów jest dostosowana do profilu kierunków prowadzonych w ramach danego wydziału.

Obecnie wszystkie biblioteki wydziałowe udostępniają zbiory w systemie wolnego dostępu. Zasady funkcjonowania tej formy udostępniania zbiorów są takie same jak w Czytelni Głównej.

Biblioteki wydziałowe cieszą się dużą popularnością i są chętnie odwiedzane przez użytkowników. Wprowadzony we wszystkich placówkach system wolnego dostępu do zbiorów jest wysoko oceniany w przeprowadzanych systematycznie od 1998 r. badaniach ankietowych użytkowników. Czytelnicy chwalą łatwy dostęp do zbiorów oraz możliwość bezpośredniego zapoznania się z najnowszą literaturą na dany temat. Pozytywnie oceniają również zaangażowanie personelu i fachową obsługę [2].

Biblioteki wydziałowe spełniają swoją rolę i są niezbędnym czynnikiem w środowisku akademickim, warunkującym rozwój całej uczelni. Potwierdzają to wysokie oceny, jakie są wystawiane Bibliotece Głównej i bibliotekom wydziałowym przez komisje akredytacyjne wizytujące poszczególne kierunki studiów.

Współczesne tendencje, związane z udostępnianiem zbiorów skłaniają się ku e-zasobom. Szybki, dogodny dostęp online do publikacji naukowych, szczególnie do czasopism naukowych i popularnonaukowych oraz zbiorów własnych biblioteki i informacji bibliograficznej o zbiorach – katalogów OPAC są priorytetowymi zagadnieniami w działalności współczesnej i przyszłej biblioteki naukowej.

LITERATURA:

- [1] CHMIELNICKA-SZYMCZAK M., CZERWIŃSKA E.: Modernizacja działalności Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej. „Bibliotekarz” 1999, nr 10, s. 14-17.
- [2] CZERWIŃSKA E.: Potrzeby czytelników wyzwaniem dla bibliotek uczelnianych (na przykładzie Biblioteki Politechniki Opolskiej). W: Materiały z konferencji. Opole 8 listopada 2001 r., Opole 2002.
- [3] ECO U.: O bibliotece. Warszawa: Świat Książki, 2007.
- [4] KONIECZNA D.: Nowy gmach Biblioteki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. „Poradnik Bibliotekarza” 2007, nr 10, s. 31-32.
- [5] MAJ J., NAHOTKO M., SZCZĘCH W.: Zastosowania komputera w bibliotece. Warszawa: Wyd. SBP, 1996.
- [6] MASADYŃSKI L.: System biblioteczny SOWA [on-line]. [Dostęp 22 stycznia 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib10/sowa.html>
- [7] NAHOTKO M.: Komputeryzacja bibliotek naukowych w Polsce [on-line]. [Dostęp 22 stycznia 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.wsp.krakow.pl/konspekt/19/nahotko2.html>
- [8] ROBOWSKI M.: Technologia RFID w bibliotekach [on-line]. [Dostęp 4 października 2009]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2004/59/robowski.php>

- [9] WOJCIECHOWSKI J.: Bibliotekarstwo: kontynuacje i zmiany. Wyd. 2. Kraków: Wyd. UJ, 2001.
- [10] ŻELAWSKA E.: Czytelnia Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej. „Bibliotekarz” 2002, nr 5, s.19-21.
- [11] ŻMIGRODZKI Z.: Bibliotekarstwo. Wyd. 2. Warszawa: Wyd. SBP, 1998.

Odpowiedź Na stronie: 10 Format: dostępność egzemplarzy

Zapytanie:
 1. **Kryteria podstawowe:** tytuł = *ekonomia**
 Sortowanie: standardowo
 Znaleziono 180 rekordów

Nowe zapytanie
 Popraw wyszukiwanie
 Zapamiętaj zapytanie

Szukaj w wynikach Dodaj do wyników

Lp.	Wybór	Pozycja [Zaznacz / Odznacz widoczne rekordy]
1.	<input type="checkbox"/>	<p>Ekonomia / pod red. nauk. Wiesława Cabana ; aut. Wiesław Caban [i in.] ; Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki im. prof. Janusza Chechlińskiego. - Łódź : Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki, Wydawnictwo, 2006. - 597, [1] s. : il. ; 24 cm + er. Czytelnia Główna: tylko na miejscu sygn. 119546 Cz; Biblioteka WZiP: tylko na miejscu sygn. E 2678; UWAGI: Na s. tyt. - Wprowadzenie, mikroekonomia, makroekonomia, gospodarka światowa - wybrane zagadnienia, od planu do rynku - problemy transformacji systemowej. UWAGI: Bibliogr. s. 597. Indeks. Sygnatura Czytelni Głównej: V C 20 Sygnatura czytelni BWZ: I C 40</p>
2.	<input type="checkbox"/>	<p>Ekonomia : wybrane zagadnienia / red. Eugeniusz Kulwicki ; aut. Marta Czyż [i in.] . - Kraków : Politechnika Krakowska - Wydaw., 1997. - 163 s. : rys., schem., tab., wykr. ; 24 cm. (Skrypty / Politechnika Krakowska) Egzemplarz lektoryjny: można wypożyczyć sygn. S 67369 L; Zarezerwuj egzemplarz krótkoterminowy UWAGI: Bibliogr. s. 163</p>
3.	<input type="checkbox"/>	<p>Ekonomia : zarys wykładu / red. Marian Żukowski ; aut. Andrzej Pakula [i in.] . - Lublin : Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej - Wydaw., 2005. - 371 s. : rys., schem., tab., wykr. ; 24 cm. Czytelnia Główna: tylko na miejscu sygn. 111612 Cz; Biblioteka WZiP: tylko na miejscu sygn. E 2089; UWAGI: Bibliogr. przy rozd. Sygnatura Czytelni Głównej: V B 16 Sygnatura czytelni BWZ: I C 35</p>
4.	<input type="checkbox"/>	<p>Ekonomia : praca zbiorowa / red. Wiesław Caban ; [aut. Zofia Borowska-Kwasik et al.] . - Wyd. 3. - Łódź : Przedsiębiorstwo Specjalistyczne Absolwent, 1996. - 549 s. : il. ; 24 cm. Czytelnia Główna: tylko na miejscu sygn. 95251 Cz; UWAGI: Bibliogr. s. [547]-549. Sygnatura Czytelni Głównej: V B 21</p>
5.	<input type="checkbox"/>	<p>Ekonomia : podręcznik dla nieekonomicznych kierunków uniwersyteckich / red. Edward F. Cyrson ; aut. Edward F. Cyrson [i in.] . - Poznań : ŁAWICA - Polski Dom Wydaw., 1993. - 200, [4] s. : tab., wykr. ; 24 cm. Egzemplarz lektoryjny: można wypożyczyć sygn. 84383 L; Zarezerwuj egzemplarz krótkoterminowy Wypożyczalnia: można wypożyczyć sygn. 84582; 84384; Zarezerwuj egzemplarz</p>

Fot. 31. Wypożyczenia krótkoterminowe w Bibliotece Głównej (2009 r.)



Fot. 32. Wolny dostęp do zbiorów w Bibliotece Wydziału Zarządzania i Inżynierii Produkcji. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 33. Wolny dostęp do zbiorów w Bibliotece Wydziału Mechanicznego. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 34. Wolny dostęp do zbiorów w czytelni Biblioteki Głównej. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)

*„Biblioteka powinna być aktywna wobec czytelników,
w myśl przysłowia indyjskiego:
To czego się nie używa traci na wartości”.*

Rabindranath Tagore

KARINA FEDYNYSZYN

Biblioteka Wydziału Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii Politechniki Opolskiej

PROFESJONALNA OBSŁUGA UŻYTKOWNIKA PRIORYTETEM DZIAŁAŃ BIBLIOTEKI AKADEMICKIEJ

1. WSTĘP

W procesie gromadzenia i przekazywania wiedzy następnym pokoleniom ważną rolę do spełnienia zawsze mieli i mieć będą bibliotekarze. W odpowiedzi na potrzeby poznawcze i oczekiwania społeczne środowiska naukowego i społeczności lokalnej, ukierunkowują swoje wysiłki na działania zorientowane na czytelnika. Metody działania bibliotekarzy wynikają wprost z potrzeb społeczeństwa, z którym przychodzi im współpracować. Jednakże to, czy nadążą za zmieniającymi się potrzebami użytkowników i technologiami przekazu informacji oraz czy nie wyprą ich ogromne korporacje, które gromadzą i udostępniają swoje bazy danych, zależy od ich profesjonalizmu oraz fachowości wykonywanej pracy.

2. ODBIORCY USŁUG BIBLIOTECZNYCH

Biblioteki akademickie zaspokajają potrzeby środowiska naukowego, koncentrującego się wokół pracowników naukowo-dydaktycznych i studentów oraz osób niezwiązanych z uczelnią, a realizujących swoje pasje i zainteresowania. Czytelnicy pogłębiają swoją wiedzę w bibliotekach, gdzie gromadzone są zbiory zgodne z profilem kształcenia studentów, prac naukowo-badawczych i potrzeb czytelnicznych. Użytkownikami biblioteki są pracownicy i studenci, kadra inżynieryjno-techniczna miasta i regionu, nauczyciele i uczniowie szkół średnich. Użytkowników bibliotek akademickich z całą pewnością można określić społeczeństwem informacyjnym lub społeczeństwem wiedzy.

Powstało wiele definicji społeczeństwa informacyjnego, „które uwzględniają różne jego aspekty:

- technologiczne (zasadnicze znaczenie odgrywają technologie informacyjne i komunikacyjne),

- ekonomiczne (w gospodarce dominuje sektor usług, a wiedza jest głównym zasobem i podstawą tworzenia dochodu narodowego),
- zawodowe (nowe techniki informacyjne stwarzają podstawy dla nowych specjalizacji, nowych form pracy, mobilności zawodowej),
- przestrzenne (sieci informacyjne, które łączą odległe tereny i miejsca, mają duży wpływ na organizację przestrzeni społecznej).

Spółeczeństwo informacyjne charakteryzuje wysoka twórczość intelektualna i troska o rozwój intelektualny każdej jednostki. Nauka i edukacja mają zatem specjalny status w zmieniającym się społeczeństwie”[10].

3. BIBLIOTECZNE USŁUGI INFORMACYJNE

Ważnym elementem kształtującym wizerunek biblioteki jest jakość oferowanych usług informacyjnych. Użytkownicy przychodząc do biblioteki mogą liczyć na ich wiarygodność, rzetelność oraz kompletność.

Biorąc pod uwagę użyteczność informacji dla czytelnika oraz korzystając z najnowszych i różnorodnych jej źródeł, bibliotekarz jest w stanie odpowiedzieć na najrozmaitsze kwerendy. W tym celu powinien on:

- potrafić zanalizować zapytania informacyjne czytelnika,
- znaleźć możliwości rozwiązania problemu informacyjnego,
- dokonać selekcji materiałów informacyjnych,
- wskazać dostępne źródła informacji.

Według Tadeusza Kotarbińskiego, warunki jakie powinna spełniać dobra służba informacyjna to: „szybkość, wierność, szczegółowość, czytelność, określoność. Dołącza do tego uzdolnienie odbiorców do rozumienia języka informacji. Szybkość informacji zależy w wysokim stopniu od ładu w materiałach. Wierność informacji polega na jej prawdziwości, zaś szczegółowość informacji, na podaniu takich wiadomości, które w danej sprawie są potrzebne. Z kolei czytelność informacji to zespół cech wypowiedzi informacyjnej, przyczyniających się do tego, że jej treść zostaje trafnie ujęta przez odbiorcę powiadomienia, co zależy również od przygotowania odbiorcy do przyjęcia informacji” [2].

Biblioteki spełniają istotną funkcję informacyjną w społeczności akademickiej. Dostarczając użytkownikom informacji bibliograficznych, bibliotecznych i rzeczowych, pracownicy biblioteki wspierają działalność dydaktyczną uczelni.

Do najczęściej spotykanych bibliotecznych usług informacyjnych można zaliczyć:

- udzielanie informacji naukowo-technicznych, regionalnych i innych, w zależności od potrzeb czytelników i specyfiki księgozbioru bibliotecznego,
- informowanie o lokalizacji zbiorów,
- dostęp do różnorodnych baz danych, czasopism elektronicznych, Internetu i innych źródeł informacji, takich jak: encyklopedie, słowniki, przewodniki

bibliograficzne, katalogi biblioteczne oraz udzielanie pomocy w zakresie ich obsługi,

- tworzenie bibliograficznych zestawień tematycznych,
- wypożyczanie międzybiblioteczne,
- szkolenia biblioteczne,
- przygotowywanie wystaw bibliotecznych,
- organizację konferencji, seminariów i warsztatów.

Przykładem usług bibliotecznych jest również tworzenie baz danych, w tym dokumentujących prace dyplomowe studentów i dorobek naukowy pracowników macierzystej uczelni. Środowisko bibliotekarzy współorganizuje także różnego rodzaju spotkania nauki ze społeczeństwem takie jak: konferencje, seminaria, festiwale nauki, pikniki naukowe, uniwersytety dla dzieci itp.

4. TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNE W SŁUŻBIE UŻYTKOWNIKA BIBLIOTEKI

Kluczem do zdobycia potrzebnej informacji jest możliwość dostępu i korzystania z najnowszych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Pozwalają one na korzystanie w trybie on-line z katalogów bibliotecznych, bibliograficznych, abstraktowych i pełnotekstowych baz danych. Poczta elektroniczna i komunikatory umożliwiają szybkie przekazywanie informacji, a listy dyskusyjne, fora internetowe i telekonferencje wymianę poglądów, niezależnie od fizycznej lokalizacji biblioteki.

Prekursorami rewolucji cyfrowej w szkolnictwie wyższym były biblioteki. To one pierwsze wprowadziły rozwiązania, takie jak: e-books, e-journals, digital audio books, e-prints, print-on demand (POD), audiovisual media. Szereg usług on-line: e-reserve, e-renewal, 24/7 virtual reference, self-initiated transactions, end-users searches, daje możliwość korzystania z bibliotek na odległość. Zakup pełnotekstowych baz książek i czasopism elektronicznych zwielaokrotnił księgozbiory biblioteczne. Spotęgowanie zasobów naukowych nastąpiło z chwilą powstawania inicjatyw typu open-access, repozytoriów instytucjonalnych, regionalnych i narodowych oraz bibliotek cyfrowych krajowych, europejskich i globalnych [3].

Wszystkie powyższe technologie i rozwiązania pozwalają udoskonalić komunikację naukową i obsługę oraz zwiększają poziom zadowolenia użytkowników.

5. EDUKACJA INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNA

W gąszczu informacji coraz większego znaczenia nabiera pedagogika biblioteczna, a przede wszystkim nauczanie umiejętności informacyjnych.

Według B. Niedźwieckiej „umiejętności informacyjne to sprawności i wiedza umożliwiające korzystanie ze źródeł informacji. Składają się na nie, między innymi: zdolność sprecyzowania potrzeby informacyjnej, umiejętność opracowania strate-

gii poszukiwania informacji, umiejętność jej zlokalizowania i pozyskania, zdolność krytycznej oceny i porównywania informacji uzyskanej z różnych źródeł, a także umiejętność porządkowania, syntezy oraz przekazywania informacji w sposób odpowiedni w danej sytuacji” [8].

Zapotrzebowanie na edukację informacyjno-komunikacyjną jest ogromne. Współczesny odbiorca informacji chce wiedzieć, jak i gdzie jej poszukiwać?

Lidia Derfert-Wolf uważa, że „tradycyjne szkolenia biblioteczne dotyczą nie tylko korzystania z usług bibliotecznych, ale również szkolenia użytkowników informacji. Wiąże się to z nowymi nośnikami i ilością produkowanej informacji. Ostatnio dużą popularnością cieszy się koncepcja *information literacy*, która oznacza wiedzę o tym, jak znaleźć informację, jak ją ocenić i efektywnie wykorzystać” [1].

Nauczenie umiejętności informacyjnych wymaga zastosowania odpowiednich metod pracy z czytelnikiem, zależnych zarówno od jego możliwości odbioru, jak i przekazywanych informacji. Bibliotekarz może stosować metody indywidualne lub grupowe. Każdy użytkownik biblioteki, jeśli zachodzi taka potrzeba, powinien być indywidualnie informowany o możliwościach korzystania ze zbiorów w czytelni i wypożyczalni, o obsłudze katalogów bibliotecznych, baz danych i urządzeń, które znajdują się w bibliotece. Ważna jest również funkcja doradcza, co do wyboru materiałów, z których może korzystać czytelnik. Stosując grupowe metody pracy, bibliotekarz może szerszemu gronu użytkowników przekazać te same wiadomości w krótszym czasie. Do tej grupy metod należą: informacje umieszczone na stronach internetowych biblioteki, szkolenia biblioteczne dla studentów pierwszego roku, specjalistyczne szkolenia z metodyki wyszukiwania informacji dla studentów wyższych lat oraz inne formy prezentacyjne w postaci multimedialnych przewodników po zasobach, informatorów, ulotek, wystaw, instrukcji obsługi. Wiele bibliotek oferuje pomoc, wykorzystując popularne komunikatory internetowe (*Gadu-Gadu*, *Skype*) i pocztę elektroniczną.

6. POTRZEBY INFORMACYJNE UŻYTKOWNIKÓW BIBLIOTEKI

Według D. Nicholasa potrzeby informacyjne powstają wówczas, kiedy osoba stwierdza lukę w stanie swojej wiedzy i chce tę nieprawidłowość usunąć [7].

„Aby stwierdzić, że zrobiono wszystko, co możliwe, aby dostarczyć użytkownikowi informacji w sposób pełny i wyczerpujący należy, według Małgorzaty Podgórskiej, spełnić 11 głównych cech charakteryzujących potrzebę informacyjną. Są nimi:

- przedmiot (temat) – należy tu wziąć pod uwagę liczbę zgłoszonych tematów, poziom głębokości tematu i problemy towarzyszące uszczegółowieniu tematu,
- funkcja – do czego dana informacja ma służyć czy być wykorzystana,
- istota – charakter informacji od pojęciowego, przez teoretyczny, opisowy, historyczny, metodologiczny czy statystyczny,

- poziom intelektualny użytkownika,
- punkt widzenia,
- ilość informacji,
- jakość czy autorytet informacji,
- aktualność danych,
- szybkość dostarczenia informacji,
- miejsce publikacji lub powstania informacji,
- przetwarzanie i forma informacji” [9].

W bibliotekach realizowane są głównie potrzeby poznawcze, czyli potrzeby wiedzy, rozumienia, zaspokajania ciekawości. Według teorii potrzeb Maslowa, dopiero po zaspokojeniu potrzeb niższego rzędu, możliwe jest istnienie potrzeb wyższego rzędu, czyli samorealizacji, poznawczych, estetycznych, a wśród nich potrzeb informacyjnych. Działania bibliotekarzy nie ograniczają się jedynie do udzielania informacji bibliotecznych czy naukowych, ale również pomagają w obszarach życia codziennego, takich, jak: zdrowie, uroda, wystrój wnętrz, przepisy kulinarne, rozkłady jazdy i inne. Potrzeby czytelników mogą być bardzo różnorodne. Do najczęściej spotykanych należą potrzeby edukacyjne, polityczne, socjalne, związane z poszukiwaniem pracy, pozyskaniem funduszy strukturalnych, nowymi technologiami informacyjnymi, biznesem, rolnictwem.

Wobec natłoku informacji bibliotekarz jest zmuszony dokonywać selekcji tak, aby wybrać tylko te najbardziej wartościowe z punktu widzenia czytelnika.

„Każdy indywidualny użytkownik staje przed problemem, jak zarządzać własnymi informacjami, by stały się uporządkowaną wiedzą? W bibliotece nie chodzi już tylko o to, by znaleźć i dostać informację, ale by ją odebrać, spożytkować, by zostać poinformowanym. Informacja staje się dopiero wtedy atrybutem wiedzy odbiorcy - użytkownika biblioteki.

By upewnić się, czy odbiorca informacji został właściwie poinformowany, można postawić następujące pytania:

- czy dana osoba przeczytała, czy tylko widziała/zobaczyła tekst?
- czy dostarczony tekst napisany jest w języku, który zna użytkownik?
- czy występujące w tekście pojęcia są zrozumiałe dla czytelnika? [6]”

Przekazywana wiedza musi być dostosowana do możliwości intelektualnych czytelnika, by mogła być następnie przez niego wykorzystana.

W modelu SCONUL *Siedem filarów umiejętności informacyjnych*, powszechnie wykorzystywanym w angielskich szkołach i uczelniach, określono podstawowe kompetencje, które powinien posiadać użytkownik. Należą do nich:

- rozpoznawanie potrzeb informacyjnych,
- rozpoznawanie sposobów zaspokajania potrzeb informacyjnych,
- tworzenie strategii wyszukiwania informacji,
- lokalizowanie i dostęp do informacji,
- porównywanie i ocena informacji uzyskanej z różnych źródeł,

- organizowanie, zastosowanie i prezentowanie informacji innym zgodnie z określoną sytuacją,
- synteza i tworzenie nowych zasobów wiedzy na podstawie istniejących informacji” [1].

Aby przekonać się, jak wielki potencjał i możliwości niesie za sobą zdobywanie wiedzy, wystarczy uświadomić sobie, że „wiedza jest fenomenem, który nie ma odpowiednika. Jest jedynym zasobem, który jest niewyczerpalny. Może być wykorzystywana przez wiele osób w tym samym czasie i w różnych miejscach jednocześnie. Jej wartość rośnie w trakcie wykorzystywania” [4].

7. BADANIA SONDAŻOWE

W rozważaniach dotyczących profesjonalnej obsługi czytelnika nie sposób pominąć badań sondażowych, które analizują jakość usług bibliotecznych oraz stopień zaspokojenia potrzeb czytelników w zakresie nauki, dydaktyki, pracy zawodowej oraz rozwoju zainteresowań poznawczych. Wyniki tych badań dostarczają bardzo wielu cennych informacji i mogą mieć wpływ na całość kształtu pracy biblioteki. Pozwalają określić poziom satysfakcji z oferowanych usług, mierzyć efektywność działania biblioteki oraz ustalić potrzeby i oczekiwania czytelników. Analizie mogą zostać poddane takie elementy funkcjonowania biblioteki, jak: godziny otwarcia, wyposażenie techniczne, usługi informacyjne, szkolenia użytkowników oraz promocja biblioteki w środowisku. Pytania ankietowe mogą dotyczyć również innych aspektów funkcjonowania biblioteki, w tym: dostępności dokumentów, aktualności księgozbioru, czasu oczekiwania na zamówione pozycje, wypożyczeń międzybibliotecznych, tytułów czasopism prenumerowanych przez bibliotekę, zbiorów specjalnych, wydawnictw informacyjnych, elektronicznych usług informacyjnych (dostęp do Internetu, internetowa strona biblioteczna, elektroniczne bazy danych, czasopisma elektroniczne zarówno polskie, jak i zagraniczne, dokumenty cyfrowe, katalog OPAC umieszczony na serwerze biblioteki i dostępny przez Internet).

Najpopularniejszymi metodami badania jakości usług bibliotecznych są:

- Model SERVQUAL – pozwalający sprawdzić poziom oczekiwań klientów wobec jakości usługi. Metoda pozwala zmierzyć lukę pomiędzy oczekiwaniami klientów a percepcją rzeczywiście uzyskanej usługi,
- Model LibQUAL+ – ułatwiający poznanie, pomiar i analizę satysfakcji użytkowników, wynikających z jakości oferowanych usług bibliotecznych. Ocena satysfakcji dokonywana jest poprzez mierzenie luk pomiędzy minimalną, aktualnie dostarczoną a oczekiwaną jakością usług bibliotecznych [5].

Wiedza o opiniach odbiorców usług bibliotecznych ma szczególne znaczenie dla oceny działalności biblioteki i bibliotekarzy. Pozwala ocenić najważniejsze obszary działalności takie jak: dobór księgozbioru, poziom świadczonych usług, bazę lokalową, wyposażenie biblioteki oraz przygotowanie merytoryczne pracowników. Sugestie zawarte w ankietach są cennym źródłem informacji dla kadry

zarządzającej bibliotekami. Pozwalają zidentyfikować słabe punkty i podjąć kroki w celu ich wyeliminowania. Stają się też pomocne w rozmowach z władzami uczelni o dodatkowe środki np. na zakup księgozbioru, modernizację placówki, dodatkowe pomieszczenia, etaty itp.

8. PODSUMOWANIE

Bibliotekarze wszystkich typów bibliotek powinni być przewodnikami, towarzyszącymi czytelnikowi przez całe jego życie, realizującymi nie tylko zadania edukacyjne, ale również kulturalne, społeczne i rozrywkowe użytkowników. Nawet najbardziej nowoczesne technologie, kiedyś zostaną zastąpione nowymi, a bibliotekarz ciągle podnoszący kwalifikacje i umiejętności informacyjne, zawsze będzie potrafił pomóc swoim czytelnikom. To on dokonuje selekcji w świecie „chaosu informacyjnego” i pomaga czytelnikowi w doborze odpowiednich materiałów. Współczesny bibliotekarz nie jest jedynie osobą podającą książki, ale specjalistą o dużym kapitale intelektualnym, osobą kreatywną i samodzielną w działaniu, udzielającą informacji z obszarów życia naukowego, społecznego, kulturalnego i gospodarczego. Żadna informacyjna baza danych nie jest w stanie zastąpić bezpośredniego kontaktu czytelnika z bibliotekarzem, może go jedynie uzupełniać.

LITERATURA:

- [1] DERFERT-WOLF L.: Information literacy – koncepcje i nauczanie umiejętności informacyjnych. Biuletyn EBIB [on-line] 2005, nr 1 (62) [Dostęp 2 lutego 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/62/derfert.php>
- [2] DEMBOWSKA M.: Profesor Tadeusz Kotarbiński o pracy biblioteki bibliotekarzy w 110 rocznicę urodzin i 15 rocznicę śmierci Uczzonego. „Przegląd Biblioteczny” 1996, z. 1 (64), s. 8-11.
- [3] JANKOWSKA M.A.: Najnowsze trendy w amerykańskich bibliotekach akademickich. Biuletyn EBIB [on-line] 2005, nr 7 (68) [Dostęp 2 lutego 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/68/jankowska.php>
- [4] KAZIMIERSKI D.: Zarządzanie wiedzą. „Prace Naukowe Politechniki Warszawskiej. Organizacja i Zarządzanie Przemysłem” 2002, z. 14, s. 97-111.
- [5] LEPKOWSKA E.: Badanie potrzeb i satysfakcji użytkowników oraz wpływ etyki bibliotekarskiej na działalność usługową bibliotek. W: Jakość usług bibliotecznych w społeczeństwie informacyjnym pod red. J. Kamińskiej i B. Żołędowskiej-Król, Warszawa: SBP, 2009.
- [6] MATERSKA K.: Edukacyjny paradygmat biblioteki naukowej w tworzeniu społeczeństwa wiedzy. W: Rola biblioteki naukowej w tworzeniu społeczeństwa wiedzy pod red. Z. Dacko-Pikiewicz, M. Chmielarskiej. Dąbrowa Górnicza: Wyższa Szkoła Biznesu, 2005.
- [7] NICHOLAS D.: Ocena potrzeb informacyjnych w dobie Internetu : idee, metody, środki. Warszawa: SBP, 2001.
- [8] NIEDŹWIEDZKA B.: Kształcenie w zakresie umiejętności informacyjnych związanych z odszukiwaniem i korzystaniem z informacji naukowej w akademiach medycznych w Polsce, na tle innych krajów. „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” 2004, nr 1, s. 19-27.

- [9] PODGÓRSKA M.: Potrzeby informacyjne użytkownika – rozważania na przykładzie Biblioteki Naukowej Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji Towarzystwa Wiedzy powszechnej we Wrocławiu. W: *Działalność naukowa i informacyjna bibliotek uczelnianych : teoria i praktyka* pod red. M. Czyżewskiej. Białystok: Wydaw. Wyższej Szkoły Ekonomicznej, 2005.
- [10] RUDAŚ A.: Społeczeństwo informacyjne a czytelnictwo. W: *Rola biblioteki naukowej w tworzeniu społeczeństwa wiedzy* pod red. Z. Dacko-Pikiewicz, M. Chmielarskiej. Dąbrowa Górnicza: Wyższa Szkoła Biznesu, 2005.
- [11] SIMON E.: Od informacji biznesowej do zarządzania informacją. Biuletyn EBIB [on-line] 2002, nr 11 (40) [Dostęp 2 lutego 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/40/simon.php>
- [12] SOSIŃSKA-KALATA B. [i.in.]: *Społeczeństwo informacyjne i jego technologie* : praca zbiorowa. Warszawa: SBP, 2004.
- [13] *Udział Bibliotek Akademickich w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego – potencjał, możliwości, potrzeby: materiały z konferencji naukowej z okazji 50-lecia Akademii Techniczno-Rolniczej im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich*. Bydgoszcz ; Klonowo: Wydaw. Uczelniane Akademii Techniczno-Rolniczej, 2002.



Fot. 35. Dawne katalogi Biblioteki Głównej przekształcone w tzw. „laptopownię” – możliwość pracy grupowej przy wykorzystaniu sieci WiFi. Z archiwum biblioteki (autor B. Budrewicz)



Fot. 36. Wicedyrektor biblioteki Halina Szlejf udziela informacji użytkownikom. Z archiwum biblioteki (autor K. Orawczak)



Fot. 37. Czytelnicy w Bibliotece Wydziału Budownictwa. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 38. Czytelnicy w Bibliotece Głównej. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)

„Do nauczania i uczenia się konieczne są trzy środki pomocnicze: Po pierwsze książki, po drugie książki, po trzecie książki.”

Stanisław Konarski

BOŻENA BUDREWICZ

Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej

PROMOCJA USŁUG BIBLIOTECZNYCH

1. WSTĘP

Promocja to zespół działań i środków, za pomocą których dowolna organizacja, w tym także biblioteka, przekazuje otoczeniu informacje o jej zbiorach, budynkach, wyposażeniu i osobach oraz usługach, kształtuje potrzeby użytkowników oraz pobudza popyt. Stanowi ona kombinację szeregu instrumentów określanej jako „promotion-mix”, w której dominujące znaczenie mają: reklama, promocja sprzedaży, public relations oraz sprzedaż osobista. Celem promocji usług jest pokazanie biblioteki jako instytucji zorientowanej na użytkownika oraz zakresu świadczonych usług [8]. Promocja usług jako jeden z elementów działań marketingowych w porównaniu do promocji dóbr materialnych jest bardziej utrudniona, ponieważ łatwiej reklamować dany produkt niż niematerialną usługę.

Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej działania promocyjne postrzega jako popularyzowanie zasobów bibliotecznych i samej biblioteki oraz jako zachęcanie do korzystania z jej usług. Promocje swych usług prowadzi poprzez następujące instrumenty marketingu: witrynę WWW, wystawy oraz inne formy działalności.

2. STRONA WWW WIRTUALNĄ WIZYTÓWKĄ BIBLIOTEKI

World Wide Web (WWW), to najbardziej znana i najpopularniejsza część Internetu, a jej powstanie porównuje się często do wynalazku druku. Dziś już mało kto pamięta, że twórcą World Wide Web jest Tim Berners-Lee, który pracował na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych nad projektem hipertekstowej sieci łączącej komputery w ośrodku badawczym CERN w Genewie [15].

Strony internetowe to dokumenty stworzone w jednym z języków programowania SGLM – czyli HTML lub XML, które pobierane z dysku lokalnego bądź serwera internetowego są interpretowane po stronie użytkownika za pomocą przeglądarki. Pierwsza przeglądarka WWW, pracująca w trybie tekstowym na systemie Unix powstała w 1991 r. Jednym z naśladowców tworzących przeglądarki był Marc Andreessen z amerykańskiego ośrodka badawczego NCSA (National Centre for

Supercomputing Applications). Wraz z zespołem w 1993 r. stworzył program Mosaic, który odniósł ogromny sukces. Program ten pozwalał korzystać z Internetu równie łatwo jak można pisać listy w dzisiejszych edytorach tekstu [14].

Z biegiem lat zmieniał się dostęp oraz sposób prezentowania strony. „Dzięki niej można z wykorzystaniem wygodnego środowiska graficznego poruszać się po cyberprzestrzeni, przenosząc się z miejsca na miejsce dzięki odnośnikom hipertekstowym do innych stron, dokumentów oraz plików z multimedialną zawartością” [15].

Profesjonalne tworzenie stron to wymóg naszych czasów, ponieważ codziennie miliony osób wykorzystuje Internet do wyszukiwania stron internetowych, oferujących im towary czy usługi. Strony internetowe to doskonały i także skuteczny sposób promocji.

Istnieje wiele rodzajów stron internetowych. Aby je sklasyfikować, należy przyjąć odpowiednie kryterium, które będzie wyznacznikiem podziału. W początkowej fazie rozwoju Internetu wyróżniono 6 typów witryn internetowych ze względu na ich wartość marketingową [4]:

- wizytówki – najprostsza forma istnienia w Internecie. Strona internetowa zawiera dane teleadresowe firmy, kilka zdjęć oraz informacje o przedsiębiorstwie,
- foldery – są to multimedialne prezentacje firmy, które jednak nie przynosiły pozytywnych skutków marketingowych,
- serwisy – stanowią rozbudowaną bazę wiedzy o firmie. Zawierają przygotowane i w konkretny sposób sprecyzowane merytorycznie materiały o firmie, ofercie produktowej oraz jej profilu działania,
- vortale – to sprecyzowane witryny, dostarczające bardzo rozległych informacji tylko z jednej dziedziny. To najczęstsza forma w Internecie, skupiająca społeczności osób interesujących się danym tematem,
- portale – to nic innego jak „bramy wejściowe” do rozległych zasobów Internetu. Zawierają posegregowane i skupione w grupy informacje, dzięki czemu łatwiej jest dotrzeć do interesującego zagadnienia,
- inne: sklepy internetowe, huby branżowe, intranet – są to specyficzne narzędzia promocji oraz wyszukiwania informacji. Sklepy internetowe są dostępne dla wszystkich użytkowników. Za ich pomocą można zakupić poszukiwany towar. Natomiast huby i intranet dostępne są dla wyselekcjonowanej grupy użytkowników. W hubach możliwe jest zapraszanie kolejnych osób, natomiast Intranet to zamknięta sieć dostępna tylko dla pracowników jakiegoś przedsiębiorstwa, gdzie znajdują się procedury, informacje o klientach itp.

Aktualnie w Internecie nie spotyka się już wizytówek i folderów.

BG PO uruchomiła własną stronę domową w 1998 r. i miała ona charakter wizytówki. Informacje przedstawione na niej dotyczyły danych teleadresowych biblioteki i jej agend oraz krótką charakterystykę ich działalności. Największą zaletą stworzenia wizytówki w tamtym czasie był fakt zaistnienia biblioteki w Internecie.

W roku 2002 została opracowana nowa strona internetowa. Dokonane zmiany miały udoskonalić system nawigacji serwisu oraz zwiększyć liczbę dostępnych w nim funkcji. Zastosowano menu boczne, zgodnie z badaniami, które wykazały, że dobrą zasadą jest stosowanie takiego menu po lewej stronie witryny [6]. Wprowadzone nazwy linków miały w sposób jednoznaczny informować o ich zawartości. Oprócz informacji o bibliotece wprowadzono linki: <Aktualności>, <Publikacje Pracowników>, <Bazy Danych>, <Czasopisma elektroniczne>, <Wykaz czasopism> i <Ciekawe linki>. Strona została wzbogacona o elementy graficzne, logo oraz zdjęcie biblioteki. Na stronie nie zabrakło też informacji o aktualizacji strony i ile osób ją odwiedziło. W tym samym roku nastąpiło uruchomienie internetowego systemu udostępniania informacji o zbiorach biblioteki, a na stronie WWW pojawił się link <Katalog on-line> oraz ikona w postaci sowy z napisem Katalog on-line. W 2004 r. strona wzbogacona została o wersję angielską.

W 2005 r. nastąpiła dalsza modernizacja strony. Została zmieniona szata graficzna. Wprowadzono menu poziomo-boczne. Zrezygnowano z linku <Aktualności>, umieszczając bieżące informacje w centralnej części strony. Nowa witryna została wzbogacona o dodatkowe linki, które zostały umieszczone po obu stronach witryny. Dokonana modernizacja była wynikiem zmieniających się potrzeb i oczekiwań użytkowników. Aby temu sprostać zwrócono szczególną uwagę na:

- treść (zawartość merytoryczna, użyteczność i nawigacja),
- dostępność strony,
- estetykę.

Podczas tworzenia strony kierowano się zasadą, że dobra strona internetowa powinna dostarczać użytkownikowi konkretnych informacji w zrozumiałym i czytelnym sposób. Dane adresowe, numery telefonów, e-maile zostały umieszczone w linku <O bibliotece>. Tam też zawarto kalendarium i schemat organizacyjny biblioteki. Nie zapomniano również o regulaminie, na którym opiera się funkcjonowanie placówki. To także źródło informacji dla czytelnika na temat jego praw i obowiązków.

Ze względu na fakt, że katalog komputerowy to najczęściej wybierany link, na stronie można do niego wejść z dwóch poziomów: bezpośrednio klikając w ikonę w postaci Sowy (symbolu pochodzącego od nazwy programu) lub wybierając z linku <Katalogi online - Katalog książek> lub <Katalogi online - Katalog czasopism i zbiorów specjalnych>.

Dziś, w dobie Internetu, strona biblioteki, wykorzystując linki zewnętrzne, może być prawdziwą skarbnicą wiedzy dla użytkownika. Ze strony WWW można dotrzeć do pełnotekstowych źródeł informacji oraz bibliotek cyfrowych. W linku <Ciekawe linki> zamieszczono słowniki internetowe, katalogi bibliotek, strony WWW bibliotek polskich i Opola, adresy nauki polskiej. Dodatkowo wzbogacono stronę o linki: <Wystawy>, <Galeria zdjęć>, <Zapytaj bibliotekarza>. Nie zapomniano także o nowościach wydawniczych i propozycjach zakupu, gdzie użytkownik, wypełniając formularz, może złożyć zamówienie.

Wśród pracowników naukowych dużym zainteresowaniem cieszą się czasopisma z listy filadelfijskiej. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom, dostęp do niej prowadzi bezpośrednio poprzez link <Lista Filadelfijska> lub z pozycji <Czasopisma - Ranking czasopism - Lista filadelfijska>.

Podczas tworzenia strony starano się, aby zaprojektowana witryna oferowała internaucie przyjazny interfejs. Wzięto pod uwagę tak często powtarzany, zwłaszcza przez amerykańskich badaczy, postulat trzech kliknięć, który umożliwia za pomocą maksymalnie trzech kliknięć myszką dotarcie do dowolnego zasobu zlokalizowanego w obrębie witryny [6].

Nie zapomniano też o jednolitości typograficznej, mając na uwadze stały baner na wszystkich podstronach oraz jednolitą kolorystykę.

Dostępność (ang. accessibility), oznacza, że treść strony powinna być dostarczona w niezmienionej postaci do każdego użytkownika, w szczególności osoby niepełnosprawnej. Jak wskazują badania, ilość niepełnosprawnych osób korzystających z zasobów Internetu szacuje się na około 8–10% [3].

Podczas redagowania strony wzięto pod uwagę kilka zasad:

- adekwatność użytych środków ekspresji do prezentowanej treści,
- tzw. „szycie na miarę” – dostosowanie użytych „gotowych” komponentów do potrzeb projektu,
- oszczędność form,
- spójność stylistyczną treści i szaty graficznej,
- wyważone proporcje i kompozycje elementów,
- spójną typografię z treścią i elementami graficznymi [3].

Starając się sprostać oczekiwaniom BG PO oprócz istniejącej już wersji angielskiej opracowała w 2008 r. stronę niemiecką. Obecnie trwają prace nad wersją rosyjską.

Jak zauważa R. Sapa, „Fakt posiadania przez bibliotekę serwisu internetowego jest dziś traktowany przez użytkowników jako oczekiwana i wymagana usługa. Sam fakt istnienia to nie wszystko. Jeśli będzie źle zorganizowana i nieprzyjazna użytkownikowi, to będzie przynosić bibliotece więcej strat niż pożytku [11]”. Umiejętne wyróżnianie elementów strony, starannie dobrana typografia, odstępy, marginesy, wielkość nagłówków, rozmiary elementów i ich kolorystyka pozwalają odwiedzającemu szybko znaleźć potrzebną informację. Tak stworzona strona WWW skazana jest na sukces, a jego miarą są miliony internautów odwiedzających witrynę.

Mając na uwadze współczesne tendencje zarządzania serwisami internetowymi, w których najważniejszym kryterium oceny jakości jest poziom satysfakcji użytkowników końcowych, serwis internetowy biblioteki wymaga stałego monitorowania i aktualizowania.

3. WYSTAWY JAKO DZIAŁALNOŚĆ PROMUJĄCA ZBIORY BIBLIOTEKI

Promocja zbiorów ma na celu z jednej strony pokazanie zakresu i atrakcyjności źródeł, a z drugiej strony spowodowanie wzrostu zainteresowania nimi w całości lub w wybranym segmencie [8].

BG PO od początku swego istnienia prowadziła działalność wystawienniczą. Początkowo były to wystawy związane z życiem Uczelni, a następnie stopniowo poszerzano ich tematykę.

W latach 70. i 80. tematy wystaw dotyczyły głównie wydawnictw informacyjnych, bibliograficznych i nowości w zbiorach biblioteki. Nie brakowało też wystaw związanych z aktualnie poruszonymi tematami w środowisku naukowym. Do takich wystaw można zaliczyć: „Robotyka i sztuczna inteligencja”, „Ochrona środowiska” czy „Kierownik jako lider zespołu kierowniczego”. Zdarzały się także wystawy okolicznościowe, tj.: „60 lat odzyskania niepodległości” czy „10-lecie WSI”. Oprócz tego, w gablocie w sali katalogowej biblioteki zamieszczano plakaty informacyjne z wycinków prasowych wydawnictwa „Glob”, dotyczących działalności środowiska naukowego. Wystawy prezentowano w gablotach i na posterach, obecnie do działalności wystawienniczej wykorzystuje się głównie gabloty.

Biblioteka, oprócz dwóch stałych wystaw „Nowości w zbiorach Biblioteki Głównej” oraz „Publikacje pracowników”, organizuje wystawy o różnorodnej tematyce. Spośród wielu wystaw warto wymienić: „W krainie parków i ogrodów” (2006 r.), „Zanim zbudujesz dom” (2007 r.), „Wędrując przez mosty” (2007 r.), „Energia – wyzwanie XXI wieku” (2007 r.), „Magia gór” (2007 r.), „Porozmawiajmy”, (2008 r.), „Żyj aktywnie” (2008 r.), „Recykling – drugie życie śmieci” (2008 r.), „W sieci” (2009 r.), „Money, Money” (2009 r.), „Nasze narodowe sporty” (2010 r.), „Kiedy praca zapuka do Twoich drzwi” (2010 r.) [...].

Pozornie wydawałoby się, że zrobienie ciekawej wystawy jest sprawą prostą. Otóż nic bardziej mylnego. Wybranie tematu wystawy poprzedzone jest wnikliwą analizą księgozbioru. Oceniana jest zawartość merytoryczna wybranych pozycji, a także ich liczba.

To czy wystawa będzie interesująca, zależy od kilku elementów. Pierwszy z nich to ujęcie tematu – zazwyczaj jest to krótki tytuł, który odda w pełni treść wystawy. Czasem może on odwoływać się do skojarzeń (W sieci), a czasem być bardzo tajemniczy (Porozmawiajmy, Magia gór). Następnym elementem jest plakat informujący o wystawie. Jego zadanie jest niezmiernie ważne – ma zaciekawić i zachęcić do obejrzenia wystawy. Dlatego tak istotne jest jego zaaranżowanie, które poprzedzone jest poszukiwaniem ciekawych zdjęć i scalenie ich w całość. Praktycznie od miejsca, w którym znajduje się poster z plakatem informującym o wystawie, rozpoczyna się przygoda z wystawą.

Kolejny element to dobór księgozbioru oraz sposób jego zaprezentowania. Dziś nie wystarczy wyszukać książki na dany temat i wstawić je do gablot. Wskazane jest dołączanie do nich rekwizytów, winietek i różnego rodzaju podstawek, które z jednej strony urozmaicą wystawę, a z drugiej strony sprawią, że będzie ona

bardziej twórcza. Czasem okazuje się, że duże znaczenie ma wielkość i kolor książek zamieszczonych w gablocie. Tu nieodzowna jest inwencja twórcza osób, które organizują taką wystawę. Dopiero te wszystkie elementy połączone w całość mogą sprawić, że wystawa będzie interesująca. Prawdziwą miarą sukcesu wystawy będą pochylone nad gablotami osoby, które z zaciekawieniem oglądają ich zawartość.

4. INNE FORMY DZIAŁALNOŚCI PROMOCYJNEJ

BG PO aktywnie angażuje się w różne sfery życia Uczelni. Stałą formą promującą bibliotekę jest udział w takich imprezach jak: opolskie festiwale nauki, Dziecięca Politechnika Opolska czy Salon Maturzystów. Ostatnio biblioteka podjęła nowe wyzwanie, przyłączając się do akcji pod nazwą Bookcrossing. Obecność biblioteki na tego typu imprezach oraz podejmowane przez nią działania mają jeden cel – promowanie usług bibliotecznych i biblioteki.

4.1. Opolskie festiwale nauki

Pierwszy Opolski Festiwal Nauki odbył się w 2003 r. Od tamtej pory, co roku, dzięki inicjatywie wszystkich wyższych uczelni w Opolu oraz instytucji pozauczelnianych organizowane jest święto nauki. Oczywiście w podejmowaniu działań promujących naukę i uczelnię nie może zabraknąć również biblioteki. W tym celu, każdego roku zostaje ustalony temat przewodni wystawy i sposób jego prezentacji. Zazwyczaj wystawy prezentowane są na posterach. Oprócz tego część materiałów jest pokazana w gablotach. Wystawy uzupełniają ulotki i informatory biblioteczne. Dotychczas biblioteka zorganizowała takie wystawy jak: „Poznaj lepiej bibliotekę”, „Biblioteka pędzlem i słowem malowana”, „Od wozu drabiniastego do statku kosmicznego”, „Rolnictwo wczoraj i dziś”, „W cieniu Wieży Piastowskiej” oraz „W tajemniczym ogrodzie”. Taka forma prezentowania tematu oraz promowanie zbiorów biblioteki cieszy się z roku na rok coraz większym zainteresowaniem i uznaniem wśród uczestników festiwali.

4.2. Dziecięca Politechnika Opolska

W 2008 r. na Uczelni ruszyła Dziecięca Politechnika Opolska. Dzieci w wieku 9-12 lat mogą pogłębiać swoją pasję poznawania świata. Zajęcia cieszą się dużym zainteresowaniem, dlatego biblioteka aktywnie włączyła się w ten program, organizując spotkania z przyszłymi użytkownikami. Ze względu na specyfikę biblioteki (biblioteka naukowa) zaprezentowanie jej w sposób ciekawy i interesujący było nie lada wyzwaniem dla prowadzących zajęcia. Aby zainteresować młodych ludzi książką, zaprezentowano różne jej formy oraz różnorodność nośników informacji. Nie zabrakło więc książek miniaturowych, dużych atlasów, oprawionych w skórę, książek w formie kart czy harmonijek. Duże zainteresowanie wzbudzały mikrofilmy, mikrofiszki, slajdy, a także dyskietki różnego formatu. Oczywiście nie mogło również zabraknąć tych nowszych nośników jak: CD-ROM czy pendrive.

4.3. Salon Maturzystów

Od 2007 r. PO, wspólnie z czasopismem *Perspektywy* organizuje Opolski Salon Maturzystów, który cieszy się dużym zainteresowaniem wśród młodzieży regionu. Biblioteka, korzystając z tej okazji, stara się jak najlepiej przedstawić swoją ofertę przyszłym użytkownikom, za pomocą prezentacji multimedialnej „Przewodnik po Bibliotece Politechniki Opolskiej” oraz informatorów i ulotek bibliotecznych.

4.4. Bookcrossing

Pod koniec 2009 r. BG PO przyłączyła się do międzynarodowej akcji pod nazwą „Bookcrossing”, polegającej na pozostawieniu własnych, przeczytanych książek w miejscach publicznych. Dzięki tym działaniom biblioteka przyczynia się do popularyzowania czytelnictwa. Wydzielono specjalny regał, opracowano ulotki dotyczące idei bookcrossingu, a do każdej „uwolnionej” książki wklejono kartkę z informacją: „Po przeczytaniu proszę mnie zwrócić w dowolnej bibliotece Politechniki Opolskiej”. Akcja spotkała się z dużym zainteresowaniem użytkowników bibliotek PO.

4.5. Materiały promujące

Co roku biblioteka przygotowuje dla użytkowników informatory w postaci ulotek o bibliotece. Dodatkowo opracowuje się zakładki, na których są umieszczane adresy i godziny pracy poszczególnych agend. Do tej pory wydano kilka informatorów o bibliotece.

4.6. Media

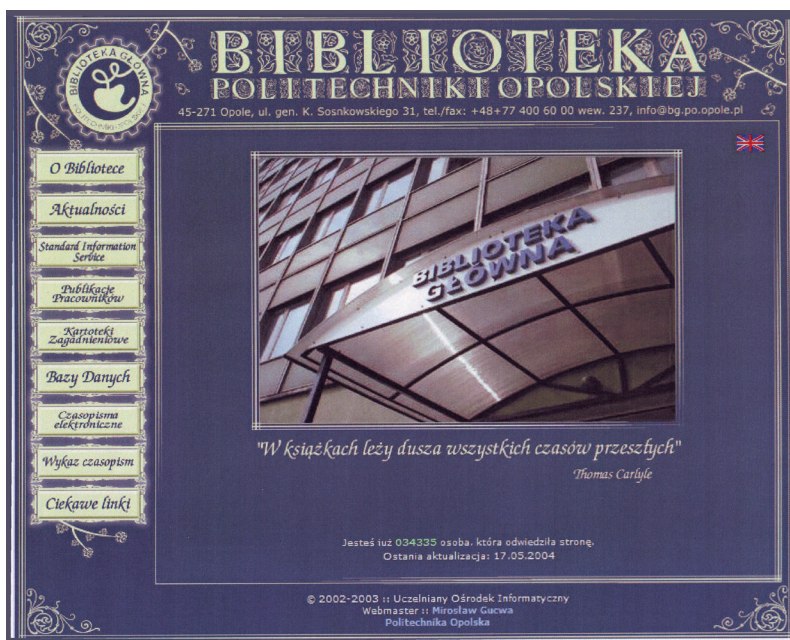
Współpraca biblioteki z mediami to doskonały sposób promowania, komunikowania się z otoczeniem oraz tworzenia odpowiedniego wizerunku w środowisku. Biblioteka organizując różnego rodzaju imprezy stara się poinformować o nich poprzez prasę („Nowa Trybuna Opolska”, „Gazeta Wyborcza”), radio (Radio Opole) i telewizję (Telewizja Opole). Media, określane często jako „czwarta władza”, posiadają moc oddziaływania i wpływania na opinię publiczną i są nieodzownym elementem marketingu biblioteki.

5. PODSUMOWANIE

Istnieją trzy podstawowe funkcje promocji: informowanie, przekonywanie i przypominanie. Za pomocą takich instrumentów jak strona WWW, wystawy oraz inne formy działalności można skutecznie promować bibliotekę. Ważne jest, aby te działania były przemyślane, perfekcyjnie opracowane i co najważniejsze realizowane. To zaś wymaga zaangażowania całego personelu bibliotecznego, własnej inicjatywy bibliotekarzy oraz prouczelnianego nastawienia.

LITERATURA:

- [1] FEDYNYSZYN K.: Biblioteka akademicka wobec czytelników. „Rocznik Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego” 2007, R.VIII, s. 7-12.
- [2] HUCZEK M.: Marketing organizacji non profit. Sosnowiec: Ławnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Marketingu w Sosnowcu, 2003.
- [3] Jak ocenić jakość wykonania strony internetowej [online]. [Dostęp 4 lutego 2010] Dostępny w Word Wide Web: <http://taat.pl/article/poradnik/jakość.html>
- [4] JAKUSZ-GOSTOMSKA M.: Rodzaje witryn internetowych [online]. [Dostęp: 9 lutego 2010] Dostępny w Word Wide Web: <http://mfiles.pl/pl/index.php/>
- [5] JASKOWSKA B.: Efektywny marketing SEO witryny bibliotecznej w wyszukiwarkach. „Przegląd Biblioteczny” 2009, R.77 z. 2, s. 229-237.
- [6] KORCIARZ M., DUTKO M.: Funkcjonalność stron WW bibliotek niepaństwowych szkół wyższych a ich wizerunek w środowisku elektronicznym na podstawie wybranych przykładów. W: Przestrzeń informacyjna biblioteki akademickiej pod red. B. Antczak-Sabali M. Kowalskiej L. Tkaczyk. Toruń: Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, 2009.
- [7] KORZEŃ A.: Interaktywne narzędzia internetowe w promocji wizerunku bibliotek publicznych. „Zagadnienia Informacji Naukowej” 2009, R.93 nr 1, s.53-69.
- [8] KUBÓW S.: Jak promować bibliotekę? „Bibliotekarz” 2006, nr 9, s. 10.
- [9] MARZEC P.: Testy użyteczności serwisu internetowego Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu. „Przegląd Biblioteczny” 2008, R. 76 z. 2, s. 260-275.
- [10] MATWIEJCZUK W., SZEWCZYK-KŁOS D.: Promowanie osiągnięć naukowych i kulturalnych oraz wspomaganie dydaktyki. Z doświadczeń Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego. „Bibliotekarz” 2009, nr 9, s. 7-11.
- [11] NIEDBALEC B.: Lęk przed biblioteką. Problem relacji bibliotekarz – czytelnik czy coś więcej? Jak sobie z tym radzić? „Rocznik Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego” 2007, R.VIII, s. 71.
- [12] PORTACHA A.: Kształtowanie pozytywnego wizerunku biblioteki w środowisku akademickim. „Rocznik Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego” 2007, R.VIII, s.79-88.
- [13] Przestrzeń informacyjna biblioteki akademickiej – tradycja i nowoczesność. Pod. red. B. Antczak-Sabali, M. Kowalskiej, L. Tkaczyk. Toruń: Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, 2009.
- [14] ZIELIŃSKI J.: Krótka historia początków Internetu [online]. [Dostęp: 9 lutego 2010] Dostępny w Word Wide Web: <http://www.winter.pl/internet/początki.html>
- [15] ZIELIŃSKI J.: Równie ważna jak wynalazek Gutenberga [online]. [Dostęp: 9 lutego 2010] Dostępny w Word Wide Web: <http://www.winter.pl/internet/w1081.html>



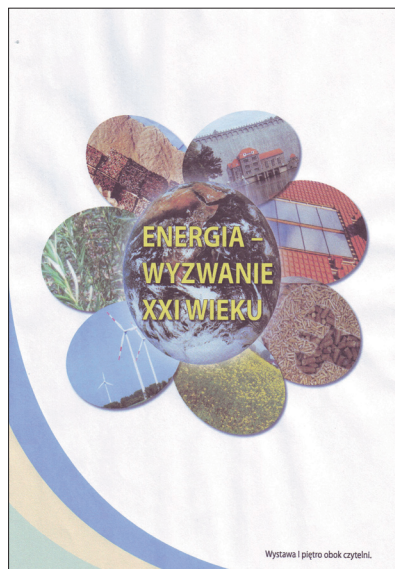
Fot. 39. Druga wersja strony internetowej funkcjonująca w latach 2002-2005



Fot. 40. Aktualna strona WWW biblioteki



Fot. 41

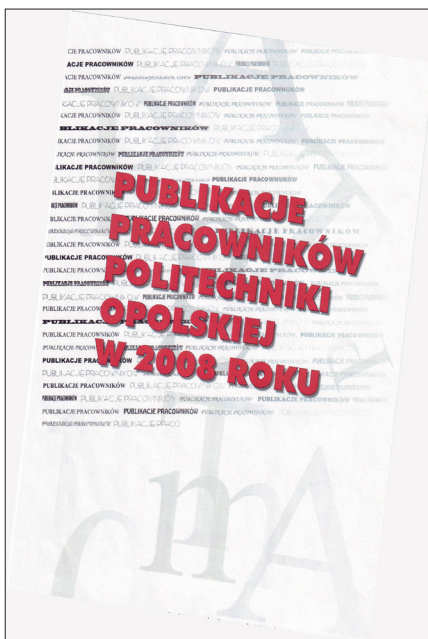


Fot. 42

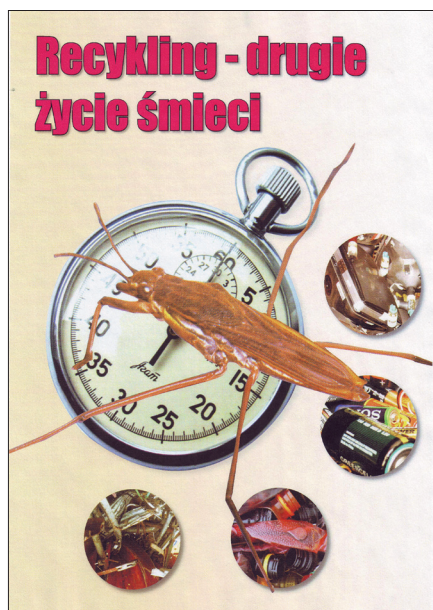
Plakaty promujące wystawy biblioteczne



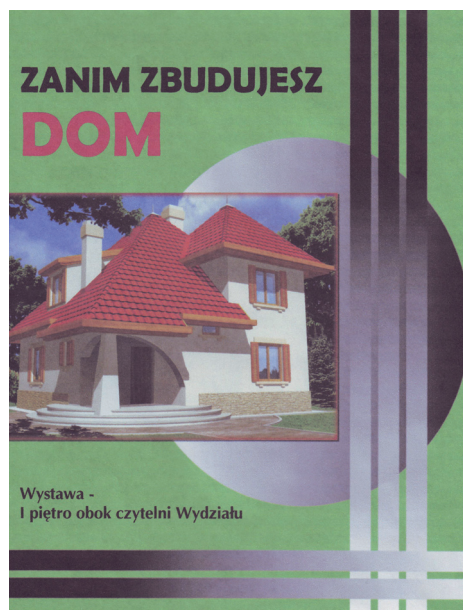
Fot. 43



Fot. 44

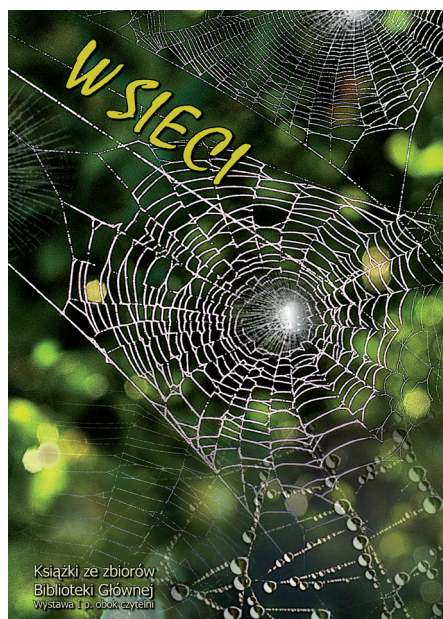


Fot. 45.

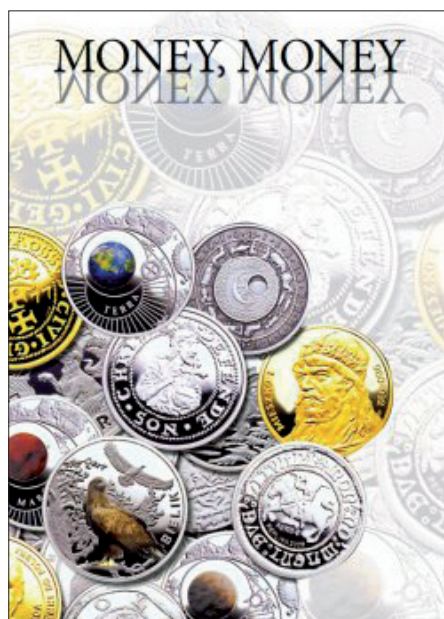


Fot. 46

Plakaty promujące wystawy biblioteczne



Fot. 47



Fot. 48



© Politechnika Opolska, 2008

Fot. 53. Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej aktywnie uczestniczy w corocznym Salonie Maturzystów. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 54. Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej przyłączyła się w 2009 r. do międzynarodowej akcji pod nazwą „Bookcrossing”. Z archiwum biblioteki (autor K. Orawczak)

„Miernikiem wartości bibliotekarza jest organizowanie przez niego kręgów czytelników i kierowanie nimi.”

Rabindranath Tagore

ELŻBIETA KOZIEŁ

Biblioteka Wydziału Mechanicznego Politechniki Opolskiej

ROZWÓJ ZAWODOWY PRACOWNIKÓW BIBLIOTEK NAUKOWYCH – DOBROWOLNOŚĆ CZY KONIECZNOŚĆ

Z zawodem bibliotekarza można było się spotkać już w czasach starożytnych. Był nim zazwyczaj uczonec. W Odrodzeniu i Oświeceniu każdy kto posiadał wykształcenie, mógł zostać bibliotekarzem. Urzędnicy królewscy i książęcy, poeci, uczeni oraz miłośnicy książek traktowali pracę w bibliotece jako zajęcie dorywcze. Dopiero w XIX wieku zaczęto wymagać od bibliotekarzy profesjonalnego przygotowania i pełnego zatrudnienia. W II połowie XIX wieku we Francji, Anglii i Niemczech wprowadzono oficjalne egzaminy bibliotekarskie, otworzono szkoły zawodowe oraz pierwszą katedrę bibliotekoznawstwa [2]. W Polsce pierwsze przepisy prawne dotyczące bibliotekarstwa pojawiły się w okresie międzywojennym. W 1930 r. opracowano normy dotyczące służby przygotowawczej i egzaminu kandydatów na stanowiska I i II kategorii w państwowej służbie bibliotecznej. Do I kategorii zaliczono tych, którzy ukończyli wyższe studia i biegle znali co najmniej dwa języki obce, natomiast bibliotekarze II kategorii, to osoby ze średnim wykształceniem i znajomością jednego języka obcego. Obie grupy musiały zdawać egzaminy, do których można było podchodzić dwa razy, a w przypadku negatywnego wyniku traciło się pracę w bibliotece. W tym czasie istniał podział na bibliotekarzy naukowych i technicznych i aby przejść z grupy do grupy, potrzebne były odpowiednie kwalifikacje. Po II wojnie światowej, w latach 1948-1958, dla pracowników bibliotek posiadających wyższe wykształcenie w jakiegokolwiek dziedzinie, egzaminy państwowe zastąpiono dwustopniowymi praktykami międzybibliotecznymi. W 1958 r. podjęto starania, by stworzyć nową kategorię bibliotekarzy – bibliotekarzy dyplomowanych. Zapisy dotyczące tej grupy pracowników znalazły się w ustawie o szkołach wyższych z 1958 r. [11], w zasadach 1961 r. powoływania na stanowiska bibliotekarzy dyplomowanych, a także w rozporządzeniu Rady Ministrów z 1961 r. w sprawie warunków zatrudnienia oraz kwalifikacji pracowników techniczno-badawczych i dyplomowanych pracowników dokumentacji naukowej w Polskiej Akademii Nauk. Powołano komisję egzaminacyjną oraz zostały określone zasady przeprowadzania egzaminów na bibliotekarza dyplomowanego i na dyplomowanego pracownika dokumentacji naukowej. We wspomnianej ustawie sprecyzowano obowiązki i prawa bibliotekarzy dyplomowanych, w tym: organizowanie bibliotek i zbiorów według wymogów nowoczesnego

bibliotekarstwa naukowego, prowadzenie prac naukowo-badawczych, bibliograficznych, dokumentacyjnych oraz edukacyjnych. Wg art. 131 tej ustawy kustosze i starsi kustosze byli mianowani przez ministra, natomiast adiunkci i asystenci przez rektora uczelni. W 1972 r. bibliotekarze dyplomowani zostali włączeni do Karty Praw i Obowiązków Nauczyciela, co przyniosło im takie korzyści jak: podwyżka płac, 6-godzinny dzień pracy, zniżki kolejowe, także dla współmałżonka oraz prawo do dodatkowej powierzchni mieszkaniowej i dodatków za pracę naukową oraz pracę wykonywaną w warunkach szkodliwych. Ustawa z 1982 r. [12] włączyła dyplomowanych bibliotekarzy i dyplomowanych pracowników dokumentacji naukowej do kręgu pracowników naukowo-dydaktycznych. Dało im to: wyższe pobory, prawo do 6-tygodniowego urlopu wypoczynkowego, urlopu dla podratowania zdrowia oraz szansę awansu do funkcji dyrektora. Bibliotekarze dyplomowani, podobnie jak pracownicy naukowcy uczelni, podlegali okresowej ocenie merytorycznej ich pracy naukowo-badawczej.

Zmiana ustawy o szkolnictwie wyższym z 1990 r. [13] pozbawiła bibliotekarzy dyplomowanych statusu nauczyciela akademickiego, natomiast kustoszom i starszym bibliotekarzom skróciła czas pracy do 36 godzin tygodniowo, wydłużyła do 6 tygodni urlop wypoczynkowy, a także dała prawo do rocznego urlopu zdrowotnego. Z dniem 29 stycznia 1992 ukazało się rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków, jakie powinien spełniać kandydat na bibliotekarza dyplomowanego oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji naukowej, a także zasad i trybu postępowania kwalifikacyjnego oraz trybu awansowania. Według rozporządzenia obowiązywał egzamin z jednego języka obcego, zdawany przed komisją powołaną przez rektora danej uczelni. Warunkiem dopuszczenia kandydata do egzaminu było posiadanie opublikowanego dorobku naukowego z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, który podlegał ocenie Komisji powołanej przez Ministra Edukacji Narodowej [4].

Ustawa z 2005 r. prawo o szkolnictwie wyższym ponownie włączyła bibliotekarzy dyplomowanych w grono nauczycieli akademickich [14]. W wyniku tej decyzji ich tygodniowy czas pracy wynosi obecnie 36 godzin i przysługuje im prawo do 36 dni roboczych urlopu wypoczynkowego w ciągu roku. Bibliotekarz dyplomowany, który jest zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy, jeśli przepracował co najmniej pięć lat w uczelni, ma prawo do płatnego urlopu dla poratowania zdrowia. Za swe osiągnięcia naukowe, dydaktyczne lub organizacyjne albo za całokształt dorobku bibliotekarze dyplomowani mogą otrzymać nagrody rektora oraz nagrody ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Wszyscy nauczyciele akademicy, w tym również bibliotekarze dyplomowani, podlegają okresowej ocenie w szczególności w zakresie należytego wykonywania obowiązków pracowników naukowo-dydaktycznych, do których należą: kształcenie i wychowywanie studentów, prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych, rozwijanie twórczości naukowej, uczestniczenie w pracach organizacyjnych uczelni. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 2006 r. [9] kandydatem na

dypłomowanego bibliotekarza i dypłomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej może być osoba, która:

- posiada tytuł magistra, magistra inżyniera lub równorzędny,
- posiada co najmniej dwuletni staż pracy w bibliotece naukowej, ośrodku informacji naukowej, archiwum lub muzeum albo na stanowiskach nauczyciela akademickiego,
- posiada udokumentowany dorobek działalności organizacyjnej i pracy dydaktycznej,
- posiada co najmniej 2 publikacje z zakresu bibliotekoznawstwa, informacji naukowej, archiwistyki lub muzealnictwa w wydawnictwach recenzowanych,
- posiada znajomość co najmniej jednego języka obcego, potwierdzoną przez komisję powołaną przez rektora lub dyplomem albo certyfikatem wydanym przez uprawnioną instytucję,
- została skierowana do postępowania kwalifikacyjnego, o którym mowa w §3, przez dyrektora biblioteki, ośrodka informacji naukowej, archiwum lub muzeum albo zgłosiła zamiar przystąpienia do postępowania kwalifikacyjnego, przedkładając stanowisko dyrektora biblioteki, ośrodka informacji naukowej, archiwum lub muzeum w tej sprawie.

Postępowanie kwalifikacyjne obejmuje:

- ocenę dorobku naukowego i zawodowego kandydata na podstawie przedstawionej dokumentacji,
- państwowy egzamin bibliotekarski lub państwowy egzamin z informacji i dokumentacji naukowej, zwany dalej „egzaminem”.

Egzamin przeprowadza się w formie ustnej. Składa się on z:

- części ogólnozawodowej, polegającej na sprawdzeniu stopnia znajomości przez kandydata problemów z zakresu organizacji nauki i kultury oraz ogólnych problemów dotyczących bibliotekoznawstwa, bibliologii, informacji naukowej, archiwistyki lub muzealnictwa,
- części specjalistycznej, polegającej na sprawdzeniu stopnia znajomości przez kandydata zagadnień z zakresu wybranej przez niego specjalizacji.

W Polsce niewiele osób zdobywa tytuł bibliotekarza dypłomowanego. W kadencji komisji na lata 2002-2004 z 74 osób, które złożyły wnioski o dopuszczenie do egzaminu, uprawnienia bibliotekarza dypłomowanego uzyskało 46 osób, a uprawnienia dypłomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej – 5 osób [6]. W kadencji 2005-2007 z 77 osób, które złożyły wnioski o dopuszczenie do egzaminu, uprawnienia bibliotekarza dypłomowanego uzyskało również 46 osób, a uprawnienia dypłomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej – tylko 1 osoba [7]. Kandydatom na bibliotekarza dypłomowanego stawia się duże wymagania. Przygotowanie do egzaminu jest pracochłonne i czasochłonne i zajmuje przeważnie kilka lat. Wykaz zagadnień, na które należy umieć odpowiedzieć, dotyczy zarówno historii książki i bibliotek jak i wszystkich aspektów pracy w bibliotece. Ze względu na brak możliwości uzyskania urlopu naukowego z tego tytułu, trzeba łączyć pracę zawodową z nauką.

Obecnie do grona pracowników bibliotek naukowych, obok bibliotekarzy dyplomowanych, zalicza się kustoszy, starszych bibliotekarzy, bibliotekarzy, młodszych bibliotekarzy, pomocników bibliotekarzy, starszych magazynierów bibliotecznych oraz magazynierów bibliotecznych. Różnorodny charakter pracy wymaga odpowiednich kwalifikacji, począwszy od wykształcenia zawodowego (magazynierzy) do wyższego bibliotekarskiego (kustosze i starsi kustosze). Bodźcem do intensywnego rozwoju bibliotekarzy w bibliotekach naukowych było wprowadzone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej rozporządzenie z dnia 23 października 1991 r., które określało kwalifikacje zawodowe, jakie powinna posiadać osoba zatrudniona w uczelni na stanowisku kustosza bibliotecznego, starszego bibliotekarza i starszego dokumentalisty [15]. Koniecznym stało się posiadanie wykształcenia bibliotekarskiego lub innego wyższego z ukończonymi studiami podyplomowymi z zakresu bibliotekarstwa lub informacji naukowej. Nowelizacja rozporządzenia w sprawie kwalifikacji zawodowych, jakie powinna posiadać osoba zatrudniona w uczelni na stanowisku kustosza bibliotecznego, starszego bibliotekarza i starszego dokumentalisty, wprowadziła konieczność odbycia praktyki specjalistycznej, w tym co najmniej miesięcznej na stanowisko kustosza i dwutygodniowej na stanowisko starszego bibliotekarza, odbytej w innych bibliotekach naukowych (poza macierzystą) i potwierdzonej zaświadczeniem o jej ukończeniu [8]. Obowiązkiem tym objęto również osoby już zatrudnione na stanowiskach kustoszy i starszych bibliotekarzy. By odbyć wymaganą praktykę specjalistyczną, kustosze i starsi bibliotekarze muszą opuścić swoje miejsca pracy i na czas nieobecności przekazać obowiązki osobom zastępującym. Chodzi o to, by nie doszło w macierzystych bibliotekach do czasowej dezintegracji pracy. Z drugiej strony biblioteka, w której odbywa się praktyka musi zapewnić dodatkowe miejsca i narzędzia pracy. Trzeba przygotować program praktyki i wyznaczyć osoby, które będą mogły odejść od swoich obowiązków, by „zaopiekować” się praktykantami. Po powrocie do pracy pracownik składa relację z praktyki. Dobre strony praktyk to m.in.:

- zdobycie nowych informacji dotyczących warsztatu pracy w bibliotece, w której odbywano praktykę,
- poznanie systemów biblioteczno-informacyjnych, często innych niż w bibliotece macierzystej,
- poznanie nośników informacji i sposobów ich przetwarzania,
- zaznajomienie się z innymi rozwiązaniami dotyczącymi gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów bibliotecznych,
- poszerzenie wiedzy na temat zasad zarządzania zbiorami i personelem oraz organizacji pracy działów w bibliotece oraz marketingu i promocji w środowisku.

Odbywanie praktyk w innych placówkach sprzyja także nawiązywaniu nowych znajomości koleżeńskich.

Przemiany społeczno-ekonomiczne, rozwój nowoczesnych technologii informacyjnych, metod organizacji pracy zadecydowały o nowym obliczu kształ-

cenia i doskonalenia bibliotekarzy. Podnoszenie kwalifikacji i kształcenie ustawiczne stało się w obecnych czasach koniecznością. Nowatorskie formy usług, coraz nowsze rozwiązania techniczne, a także różnorodne oczekiwania użytkowników determinują potrzebę nabywania przez pracowników bibliotek dalszych kompetencji zawodowych. Obecnie bibliotekarze powinni:

- umieć komunikować się z ludźmi,
- znać sztukę negocjacji,
- posługiwać się językami obcymi,
- potrafić pracować w grupie,
- wykazać się znajomością technik komputerowych jako narzędzia pracy,
- posiadać umiejętności, niezbędne do wyszukiwania, analizowania i selekcji informacji,
- przejawiać chęć ciągłego doskonalenia własnych umiejętności.

Do czynników przyczyniających się do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji kadry bibliotecznej można zaliczyć:

- komputeryzację oraz wdrażanie nowych technologii informatycznych,
- możliwość korzystania w polskich bibliotekach z obcojęzycznych baz danych i literatury naukowej,
- zmiany w ustawodawstwie dotyczącym bibliotek i rozwoju bibliotekarzy,
- udział w programach unijnych,
- wdrażanie zarządzania przez jakość (uzyskanie przez bibliotekę certyfikatu),
- świadomość konieczności kształcenia instytucjonalnego i samokształcenia jako dążenia do indywidualnego rozwoju,
- ogólny rozwój wiedzy,
- postępującą specjalizację dziedzin nauki,
- powstawanie nowych zawodów i specjalności.

Dobry bibliotekarz ceni wiedzę i przejawia chęć uczenia się. Nie musi wiedzieć wszystkiego, ale powinien orientować się, gdzie szukać informacji i jak dotrzeć do źródeł. Nie wystarczy nowoczesne oprogramowanie komputerowe, gdy trzeba umieć odnaleźć i zweryfikować potrzebne informacje, uporządkować je, a także prawidłowo ocenić ich przydatność. A to potrafi tylko człowiek.

Dokształcanie w zakresie nowatorskich technologii informatycznych może odbywać się poprzez prezentacje firm, wprowadzających określone systemy komputerowe. Mają one formę wewnętrznych szkoleń dla wybranych osób lub grup, które z kolei przekazują tę wiedzę pozostałym użytkownikom. Obecnie bardzo często w bibliotekach przeprowadza się wewnętrzne, bezpłatne szkolenia wszystkich pracowników biblioteki w zakresie obsługi nowych programów komputerowych, oraz baz danych polskich i zagranicznych [1].

Każdy bibliotekarz pracujący w czytelnicy bądź Oddziale Informacji Naukowej powinien swobodnie posługiwać się językiem obcym. Umiejętność ta pomaga dobrze orientować się w piśmiennictwie, a także jest niezbędna przy obsłudze światowych baz danych, tj.: Elsevier, Proquest, Ebsco, Springer, Kluwer, Science

Direct czy Web of Knowledge. Dodatkową motywacją do nauki języka angielskiego jest współpraca i kontakty z bibliotekami zagranicznymi oraz pobyt na uczelni dużej grupy studentów programów Sokrates-Erazmus, którzy studiując korzystają z Internetu oraz z zasobów biblioteki.

Pracownicy bibliotek są zobowiązani do regularnego śledzenia zmian zachodzących w przepisach ustawodawczych oraz do ich stosowania. Zmieniające się akty prawne, nie tylko stricte biblioteczne, ale również okołobiblioteczne, mające zastosowanie w bibliotekach wymuszają uczestnictwo bibliotekarzy w kursach i szkoleniach o powyższej tematyce.

Wejście Polski do Unii Europejskiej umożliwiło pozyskiwanie funduszy strukturalnych i aby móc je otrzymać, pracownicy bibliotek uczestniczą w szkoleniach, ucząc się zasad przygotowania projektów. Dotacje unijne są dodatkowym źródłem finansowania dla biblioteki. Dzięki nim jest możliwe pokonanie finansowych trudności i dalszy rozwój placówki. Biblioteka jest instytucją non-profit, może więc otrzymać dotację do 75% wartości danej inwestycji, mając tylko 25% swojego wkładu. Można starać się o wsparcie projektów z różnych dziedzin, poczynając od zakupu środków trwałych, gruntu, wartości niematerialnych i prawnych do korzystania z doradztwa [10].

Otrzymanie certyfikatu przez bibliotekę poprawia jej renomę, zwiększa konkurencyjność i poszerza grono instytucji zainteresowanych współpracą z nią. Dlatego by przygotować bibliotekę do certyfikacji, niezbędna jest wiedza dotycząca wdrażania systemów zarządzania jakością. Żeby sprostać tym wymaganiom i zaznajomić się z obowiązującymi przepisami i dokumentacją, bibliotekarze biorą udział w szkoleniach i kursokonferencjach.

Szkolenia są nieodłącznym elementem towarzyszącym pracy zawodowej nowoczesnego bibliotekarza. Każdego roku biblioteki organizują konferencje i seminaria, na których można podzielić się swymi doświadczeniami lub nauczyć się czegoś nowego. Bogata oferta tematyczna zachęca do udziału w nich. Ta forma dokształcania jest chętnie stosowana do przedstawienia pomysłów i rozwiązań sprawdzonych i zastosowanych we własnej bibliotece, służy również wymianie poglądów i nawiązywaniu kontaktów.

Bibliotekarze podejmują różnorodne formy dokształcania. Jedną z nich jest kształcenie w systemie instytucjonalnym, czyli udział w: ogólnych i specjalistycznych studiach podyplomowych, studiach doktoranckich, wykładach, konferencjach, sympozjach, kongresach, praktykach zawodowych, kursach oraz szkoleniach. Znaczącą rolę w rozwoju bibliotekarzy odgrywa samokształcenie, pozwalające zdobyć potrzebną wiedzę, umiejętności i kwalifikacje np. poprzez doskonalenie swojego warsztatu pracy, znajomości języków oraz śledzenie bieżącej literatury fachowej. Prócz tradycyjnych systemów edukacyjnych pojawiły się nowe formy kształcenia, oparte o technologie i metody wykorzystywane do zdalnego nauczania (ang. e-learning), czyli nauki własnej realizowanej w dowolnym czasie. Przykładem takiej formy kształcenia jest BIBWEB – kurs internetowy dla

bibliotekarzy, który stawia sobie za cel rozpowszechnianie wiedzy specjalistycznej z zakresu nowych technologii i ma realizować europejską zasadę uczenia się przez całe życie zgodnie z indywidualnym rytmem i potrzebami.

Rozwój zawodowy jest stałym komponentem codziennej pracy bibliotekarzy, przyczyniając się do kreowania i utrwalania wizerunku biblioteki jako organizacji „uczącej się”. „Ekspersi zgodnie podkreślają, że znajomość konkretnej dziedziny wiedzy, należącej do profilu uczelni jest nie mniej ważna od umiejętności bibliotekarskich. Bibliotekarze muszą być świadomi, że „SA” skazani na nieustanne doksztalcanie. Można to zresztą nazwać także przywilejem” [3].

Bibliotekarze Politechniki Opolskiej korzystają z tego „przywileju” i inwestują w swój rozwój zawodowy. Na przestrzeni ostatnich 10 lat dwóch bibliotekarzy zdało państwowy egzamin na bibliotekarza dyplomowanego, 4 ukończyło studia wyższe, 10 studia podyplomowe z zakresu informacji naukowej i bibliotekarstwa, a kolejne 10 osób odbyło specjalistyczne praktyki w innych bibliotekach naukowych.

Bibliotekarze PO odbywali staże zawodowe w bibliotekach zagranicznych Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Danii, Holandii, Szwajcarii i Włoch. Co roku aktywnie uczestniczą w konferencjach naukowych ogólnopolskich i regionalnych oraz szkoleniach. Każdego roku publikują także od 6 do 13 artykułów w branżowych czasopismach, materiałach konferencyjnych i wydawnictwach zwartych.

Systematycznie organizowane są wewnętrzne szkolenia dla wszystkich bibliotekarzy z zakresu obsługi programów bibliotecznych, baz danych, udzielania pierwszej pomocy i innych.

Spółczeństwu informacyjnemu potrzeba wszechstronnego bibliotekarza, tzn. takiego, który będzie badaczem, doradcą, planistą, menedżerem serwisów on-line, budowniczym zbiorów, projektantem systemu, ekspertem w swojej dyscyplinie, nadzorcą, operatorem baz danych, liderem, członkiem zespołu, negocjatorem, finansistą, a także brokerem informacji. „Stworzenie możliwości rozwoju zawodowego pracowników z jednej strony i udział w odpowiednim szkoleniu z drugiej, mogą być czynnikami wpływającymi na poczucie odpowiedzialności pracowników za bibliotekę jako całość, a zarazem na obraz biblioteki i jej postrzeganie przez lokalną społeczność. Właściwa troska dyrekcji o rozwój zawodowy pracowników, wyrażająca się w zapewnianiu możliwości i tworzeniu klimatu sprzyjającego kształceniu, świadczy o dostrzeganiu potrzeb i możliwości personelu” [5].

LITERATURA:

- [1] CZERWIŃSKA E., JAŃDZIAK A.: Rozwój zawodowy pracowników elementem zarządzania zasobami ludzkimi w bibliotekach. W: Zarządzanie kadrami w bibliotece pod redakcją J. Kamińskiej, B. Żołędowskiej-Król, Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2008.
- [2] Encyklopedia wiedzy o książce. Wrocław – Warszawa – Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1971.
- [3] FERET B., MARCINEK M.: Przyszłość bibliotek i bibliotekarzy akademickich Studium wykorzystujące metodę delficką. Biuletyn EBIB [on-line] 2000, nr 9 [Dostęp 14 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib09/feret.html>

-
- [4] GMITEREK, W.: Bibliotekarze dyplomowani – wczoraj, dziś i jutro” Biblioteki naukowe w kulturze i cywilizacji [on-line]. [Dostęp 14 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ml.put.poznan.pl/2005/pdf/5_3.pdf
 - [5] MARCINEK M.: Pochwała ciekawości świata. Biuletyn EBIB [on-line] 1999, nr 5 [Dostęp 14 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib05/m_marcinek.html
 - [6] WEJMAN-SOWIŃSKA A.: Sprawozdanie z działalności komisji egzaminacyjnej do przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego dla kandydatów na dyplomowanego bibliotekarza oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej. „Przegląd Biblioteczny” 2005, R. 73 z. 3, s. 367.
 - [7] WEJMAN-SOWIŃSKA A.: Sprawozdanie z działalności komisji egzaminacyjnej do przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego dla kandydatów na dyplomowanego bibliotekarza oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej. „Przegląd Biblioteczny” 2008, R. 76 z. 2, s. 317.
 - [8] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 maja 2005 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych, jakie powinna posiadać osoba zatrudniona w uczelni na stanowisku kustosa bibliotecznego, starszego bibliotekarza i starszego dokumentalisty. Dz.U. 2005 nr 101 poz. 844.
 - [9] Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 21 sierpnia 2006 r. w sprawie kandydatów na dyplomowanego bibliotekarza oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej. Dz.U. 2006 nr 155, poz. 1112.
 - [10] WÓJCIK A.: Korzyści z wykorzystania dotacji unijnych [on-line]. [Dostęp 20 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ipo.pl/fundusze_unijne/korzysci/korzysci_z_wykorzystania_dotacji_unijnych_554.html
 - [11] Ustawa z dnia 5 listopada 1958 r. o szkołach wyższych. Dz.U. 1958 nr 68 poz. 336.
 - [12] Ustawa z 4 maja 1982 r. o szkolnictwie wyższym. Dz.U. 1982 nr 14 poz. 113.
 - [13] Ustawa z 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym. Dz.U. 1990 nr 65 poz. 385.
 - [14] Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. prawo o szkolnictwie wyższym. Dz.U. 2005 nr 164 poz. 1365.
 - [15] Zarządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 października 1991 r. w sprawie określenia kwalifikacji zawodowych, jakie powinna posiadać osoba zatrudniona w uczelni na stanowisku kustosa bibliotecznego, starszego bibliotekarza i starszego dokumentalisty. MP 1991 nr 36 poz. 266.



Fot. 55. Biblioteka Główna współorganizatorem sympozjum promocyjnego, otwierającego działalność Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości przy Politechnice Opolskiej; na zdjęciu JM Rektor prof. Jerzy Skubis i dyrektor biblioteki Elżbieta Czerwińska. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 56. Karina Fedynszyn uczestnikiem konferencji INFOBAZY2008. Z archiwum biblioteki (autor M. Wach)



Fot. 57. Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej gościła bibliotekarzy z Białgorodu. Z archiwum biblioteki (autor B. Budrewicz)



Fot. 58. Bibliotekarze Politechniki Opolskiej uczestniczą w spotkaniu autorskim w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Opolu. Z archiwum biblioteki (autor E. Czerwińska)



Fot. 59. Elżbieta Czerwińska i Anna Jańczyk na konferencji „Biblioteki w procesie dydaktycznym i badaniach naukowych”. Z archiwum biblioteki (autor D. Szewczyk-Kłós)



Fot. 60. Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej współorganizatorem seminarium nt. „Biblioteka – nauka – gospodarka: wybrane obszary współpracy.” Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 61. Bibliotekarze Politechniki Opolskiej uczestnikami wykładu pracownika Biblioteki im. Martina Opitza w Herne, Pana Bernharda Kwoki. Z archiwum biblioteki (autor B. Niedbałec)



Fot. 62. Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej organizatorem spotkania pt. Magiczne Chiny w ramach Tygodnia Bibliotek. Z archiwum biblioteki (autor N. Musiał)

„Książka i możliwość czytania to jeden z największych cudów ludzkiej cywilizacji”.

Maria Dąbrowska

BEATA KOPKA

Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej

E – BIBLIOTEKA. DOKĄD ZMIERZAMY?

1. WPROWADZENIE

Biblioteka na przestrzeni wieków przeszła wiele przeobrażeń, od biblioteki „papierowej”, poprzez skomputeryzowaną do biblioteki cyfrowej. Biblioteka stała się instytucją gromadzącą, analizującą, poddającą selekcji i udostępniającą szeroko rozpowszechnioną informację oraz ją współtworzącą. Współczesna biblioteka posiada magazyn dokumentów tradycyjnych (pomieszczenie, w którym stoją regały pełne książek) jak i magazyn dokumentów cyfrowych (serwer z terabajtowymi dyskami).

Komputeryzacja pozwoliła na digitalizację zasobów bibliotecznych, Internet na upublicznienie, a bibliotekarz stał się twórcą i redaktorem cyfrowej biblioteki. Era cyfrowa stworzyła cyfrowego bibliotekarza, który łączy co najmniej kilka zawodów: drukarza – digitalizując dokument, wydawcę – przygotowując licencje dla autorów i prezentując utwór w sieci Internet oraz bibliotekarza – przygotowując metadane do zdigitalizowanego dokumentu.

Współczesna biblioteka łączy dwa światy: drukowany i cyfrowy, tym samym stając się biblioteką hybrydową.

2. NAJWIĘKSZE REPOZYTORIA CYFROWE

Pierwsze próby stworzenia elektronicznej biblioteki cyfrowej pojawiły się już w 1945 r. Vannevar Bush, jeden z grupy osób tworzących pierwszy komputer, przedstawił koncepcję „maszyny” o nazwie Memex. Zgodnie z nią Memex miał mieć możliwość przeglądania zgromadzonych w nim książek, filmów czy mikroklisz i być zdolny do automatycznego przechodzenia od zawartych w nich odniesień do innych prac. Dodatkowo miał nie tylko przedstawiać połączone ze sobą informacje, ale również automatycznie tworzyć powiązania i je śledzić. Zgodnie z koncepcją Busha miał on być kombinacją elektromechanicznych urządzeń sterujących, kamer i czytników mikrofilmów oraz z maszyną do pisania zdolną do rozpoznawania głosu [7].

Jednak rewolucyjne koncepcje Busha musiały czekać na swoją realizację prawie 50 lat. Dopiero postęp technologii komputerowej w latach 80. pozwolił na gwałtowny rozwój digitalizacji bibliotek. Największe osiągnięcia w tym zakresie mają Stany Zjednoczone. Już pod koniec lat 80. rozpoczęto tam pierwszą poważną inicjatywę związaną z przekształceniem zdjęć i tekstów Biblioteki Kongresu na postać analogową i cyfrową. W ponad 150 bibliotekach prowadzono badania nad możliwością udostępnienia informacji bibliograficznej oraz zbiorów bibliotecznych przy pomocy nowej technologii komputerowej i multimedialnej.

Kolejnym krokiem w rozwoju otwartego dostępu do informacji było pojawienie się Internetu. Pozwolił on na zbudowanie rozległej sieci, umożliwiającej szybką wymianę gromadzonych na serwerach danych cyfrowych [3].

Pozytywne przyjęcie zbiorów cyfrowych oraz udostępnienie on-line, pod koniec 1993 r. trzech zdigitalizowanych kolekcji, spowodowało, że w 2000 r. Biblioteka Kongresu posiadała w wersji elektronicznej już 5 mln najcenniejszych pozycji takich jak książki, nagrania i zdjęcia o szczególnym znaczeniu historycznym, kulturalnym i naukowym. Pod koniec 2005 r. ponad 100 kolekcji zawierało już ponad 9 mln zdigitalizowanych archiwalnych dokumentów, filmów, rękopisów, fotografii i nagrań dźwiękowych [3].

Obecnie największymi przedsięwzięciami w tworzeniu repozytoriów cyfrowych są inicjatywy prywatnej firmy Google – **Book Search** – o zasięgu światowym oraz Unii Europejskiej – **Europeana** – obejmujący swym zasięgiem rejon Europy.

Google Book Search

Firma Google Inc. w 2004 r. ogłosiła rozpoczęcie prac nad projektem Google Books, którego czas trwania przewidziano na 10 lat, a jego celem jest udostępnienie w Internecie wielkiej cyfrowej biblioteki. Prace firmy Google wzbudziły liczne kontrowersje ze strony wydawców. Obawiali się oni łamania prawa autorskiego i spadku popytu na publikacje naukowe. Jednak Google zapewniało, iż będzie digitalizować i udostępniać tylko publikacje uwolnione spod prawa autorskiego [3]. Zrzeszenie Twórców, Stowarzyszenie Wydawców Amerykańskich oraz część autorów i wydawców złożyło wspólnie pozew przeciwko Google Books. Po kilku latach doszło do ugody, w ramach której wypracowano kilka porozumień.

Na mocy ugody Google będzie miało prawo bezpłatnego udostępniania on-line 20% zawartości książki chronionej prawem autorskim. Pełny tekst chronionego dokumentu zostanie udostępniony czytelnikowi poprzez indywidualny zakup on-line, prenumeratę instytucjonalną lub dla dzieł w domenie publicznej – w pełnym dostępie on-line. Jednak zaproponowany w ugodzie dostęp dotyczy tylko użytkowników w Stanach Zjednoczonych. Dla pozostałych czytelników pełny dostęp on-line będzie możliwy tylko w domenie publicznej, zaś do utworów chronionych prawem autorskim – jedynie wybrane fragmenty [10].

Dodatkowo każda biblioteka w Stanach Zjednoczonych otrzyma jeden terminal pozwalający na pełny, darmowy dostęp do serwisu Google Book Search, nawet dla utworów chronionych prawem autorskim. W wyniku ugody powołano Book Rights Registry, organizację zbiorowego zarządzania, która będzie zajmowała się przekazywaniem uzyskiwanych przez Google dochodów na rzecz autorów [10].

Według Sergeya Brina, współzałożyciela i prezesa ds. technologii w firmie Google: „Misją Google jest uporządkowanie światowych zasobów informacji tak, aby stały się powszechnie dostępne i użyteczne. Dziś, wraz z autorami, wydawcami i bibliotekami możemy poczynić wielki krok naprzód w tym zakresie. Choć ta umowa stanowi korzyść dla nas wszystkich, prawdziwymi wygranymi tej sytuacji są wszyscy czytelnicy. Ta gigantyczna ilość informacji, jaka spoczywa w książkach z całego świata, będzie teraz na wyciągnięcie ręki” [2].

Europeana

W Europie poszczególne kraje, w ramach prac nad digitalizacją, prowadziły swoje własne repozytoria, w których gromadziły cenne zasoby dziedzictwa kulturowego. W odpowiedzi na inicjatywę firmy Google, w Europie postanowiono stworzyć własną europejską bibliotekę cyfrową. Przedstawiciele następujących państw: Francji, Włoch, Hiszpanii, Polski i Węgier wystosowali w 2005 r. list do Rady UE i Komisji Europejskiej z apelem o utworzenie „Europejskiej Biblioteki Cyfrowej”, która miałaby skupić rozproszone zbiory bibliotek narodowych, dając pełny i otwarty dostęp do europejskiego dziedzictwa kulturowego i naukowego. Projekt stworzenia takiej biblioteki został pozytywnie przyjęty przez Komisję Europejską, która podjęła się finansowania tej inicjatywy.

Podczas prac nad „Europejską Biblioteką Cyfrową”, postanowiono zmienić nazwę portalu z „Europejskiej Biblioteki Cyfrowej” na „Europeana”, która lepiej oddaje charakter projektu i nie ogranicza zasobów do kolekcji wyłącznie pochodzących z bibliotek. W 2008 r. portal został udostępniony pod adresem <http://europeana.eu>.

Stworzenie uniwersalnej cyfrowej usługi dostępowej do tak różnorodnych zbiorów dziedzictwa kulturowego jest zadaniem niezmiernie trudnym. Historia Europy, to ogromna różnorodność kultury i wielojęzyczność. Portal dostępny jest w 26 językach. Jednak nie tylko nawigacja portalu pozostanie wielojęzyczna. Główne zadanie, jakie stawiają sobie obecnie twórcy portalu, to stworzenie systemu pozwalającego na wielojęzyczny dostęp do katalogów on-line i obiektów poszczególnych bibliotek cyfrowych.

W ramach różnych projektów prowadzone są prace nad pokonaniem bariery językowej w dostępie do wielojęzycznych zbiorów cyfrowych. Jednym z nich jest projekt CACAO (*Cross-language Access to Catalogues And On-line libraries*). Celem tego projektu jest stworzenie infrastruktury dla wielojęzkowego dostępu do katalogów on-line bibliotek i do publikacji udostępnianych w ramach tych bibliotek. W wyniku realizacji projektu powstanie serwer CACAO, którego zadaniem będzie

przetwarzanie, rozszerzanie i wzbogacanie zapytań kierowanych przez użytkowników do systemu poprzez wykorzystanie włączonych na jego potrzeby narzędzi i technik z zakresu: ontologii, semantyki i zaawansowanych metod przetwarzania języka naturalnego [6]. Innym projektem europejskim, wykorzystującym nowoczesne narzędzia do automatycznego tłumaczenia metadanych i zasobów bibliotek cyfrowych jest projekt ENRICH (*European Networking Resources and Information concerning Cultural Heritage*).

Europeana zakłada połączenie w jednej przestrzeni informacyjnej metadanych obiektów pochodzących z archiwów, bibliotek i muzeów, na poziomie krajowym, regionalnym i instytucjonalnym. Aby taka współpraca była możliwa przy tak dużej liczbie instytucji z różnych krajów europejskich, zdecydowano się gromadzić informacje w Europeanie za pomocą szeregu serwisów pośredniczących, nazwanych agregatorami.

Użytkownicy, przeglądając Europeanę, po wyszukaniu interesującego ich obiektu, do zapoznania z jego treścią są przekierowywani do biblioteki cyfrowej, z której pochodzi dany obiekt. Takie rozwiązanie powoduje, że Europeana jest serwisem, który reklamuje zasoby europejskich bibliotek cyfrowych, a nie portalem, który te biblioteki ma zastąpić [12]. Dostęp do zasobów jest bezpłatny, natomiast planowane są opłaty za korzystanie z dokumentów, pozostających pod ochroną prawa autorskiego.

Projekt europejskiej biblioteki cyfrowej Europeana jest ciągle rozwijany. W lipcu 2010 r. planowana jest premiera nowej wersji portalu. Będzie ona związana z przejściem z obecnie wymaganego schematu opisu metadanych ESE (*Europeana Semantic Elements*) na nowy model nazywany obecnie EDM (*Europeana Data Model*). Model ten będzie oparty na sieciach semantycznych i standardzie CIDODC CRM, co da zupełnie nowe możliwości w zakresie analizy, eksploracji i prezentacji gromadzonych w Europeanie obiektów [11].

3. BIBLIOTEKI CYFROWE W POLSCE

Tak jak na świecie, tak i w Polsce proces powstawania repozytoriów cyfrowych został poprzedzony digitalizacją zbiorów. Digitalizacja miała na celu zabezpieczenie treści dokumentów poprzez przenoszenie ich na nośnik cyfrowy, w przeciwieństwie do metod konserwatorskich, które ograniczały się jedynie do zapewnienia bezpiecznych warunków ich przechowywania. Początki repozytoriów cyfrowych w Polsce można datować na rok 1999, kiedy to na Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie powstało Elektroniczne Archiwum Skryptów Uczelnianych. Jednak prawdziwy rozwój bibliotek cyfrowych, to rok 2002. Zapoczątkowała go Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa, która powstała z inicjatywy całego środowiska naukowo – kulturalnego Wielkopolski. Odpowiedzialnym za techniczną stronę tej biblioteki było Poznańskie Centrum Superkomputerowo Sieciowe (PCSS).

W kolejnych latach zaczęły powstawać następne biblioteki cyfrowe. W 2004 r. działalność rozpoczęła Biblioteka Cyfrowa Politechniki Wrocławskiej, przekształcona później w Dolnośląską Bibliotekę Cyfrową (DBC), a w 2005 r. Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od tego czasu nastąpił gwałtowny wzrost liczby bibliotek cyfrowych w Polsce, zarówno regionalnych (np. Śląska Biblioteka Cyfrowa – 2006 r., Małopolska Biblioteka Cyfrowa – 2006 r.), jak i instytucjonalnych (Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Wrocławskiego – 2005 r., Biblioteka Cyfrowa Politechniki Warszawskiej – 2006 r.) [4].

PCSS obecnie pełni rolę krajowego lidera, skupiającego i zarządzającego siecią bibliotek cyfrowych w Polsce, jak również reprezentującego je na arenie europejskiej.

W PCSS stworzono również system dLibra – aplikację do budowy i zarządzania bibliotekami cyfrowymi, zaś Zespół Bibliotek Cyfrowych PCSS odpowiada za serwis Federacji Bibliotek Cyfrowych, który jest zbiorem zaawansowanych usług sieciowych, opartych na zasobach cyfrowych, dostępnych w polskich bibliotekach cyfrowych i repozytoriach działających w sieci PIONIER.

Federacja Bibliotek Cyfrowych (FBC)

Rosnąca lawinowo liczba bibliotek cyfrowych w Polsce, gromadzących coraz więcej treści cyfrowych, udostępnianych w Internecie dała początek pracom nad stworzeniem jednolitej infrastruktury. Stało się to możliwe dzięki realizacji projektu badawczego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego *Mechanizmy usług atomowych dla rozproszonych bibliotek cyfrowych*, zrealizowanego przez PSCC. Wszystkie biblioteki cyfrowe zostały połączone wspólnym protokołem OAI-PMH (*Open Archives Initiative – Protocol for Metadata Harvesting*), a w czerwcu 2007 r. została udostępniona wyszukiwarka sieciowa FBC pod adresem <http://fbc.pionier.net.pl/> [5]. Powstanie FBC daje możliwość przeszukiwania z jednego miejsca zbiorów cyfrowych całej sieci bibliotek cyfrowych. Jednocześnie proponowane przez poszczególne instytucje plany digitalizacyjne kolejnych pozycji, pozwalają unikać duplikowania digitalizacji tych samych dokumentów.

Stworzenie tak ujednocionej infrastruktury rozproszonych bibliotek cyfrowych umożliwiło prowadzenie dalszych prac nad udostępnieniem obiektów cyfrowych FBC poprzez Europejską Bibliotekę Cyfrową – Europeana (www.europeana.eu). Prace nad możliwością prezentowania zasobów FBC przez Europeana prowadziło PCSS, które jest partnerem europejskiego projektu EuropeanaLocal. Zbiór obiektów cyfrowych FBC oraz ich metadane zostały poddane ujednoczeniu i przygotowane pod standard wymogów stawianych przez Europeana. Dzięki tym działaniom w grudniu 2009 r. zbiory FBC stały się widoczne w portalu Europeana. Obecnie Federacja skupia ponad 50 bibliotek i repozytoriów cyfrowych. Są to biblioteki regionalne, instytucjonalne lub inne instytucje zrzeszone w konsorcjum. W ramach Federacji jest realizowany dostęp do prawie 400.000 publikacji w postaci cyfrowej.

Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa

Jednym z konsorcjów FBC jest DBC, która powstała z Biblioteki Cyfrowej Politechniki Wrocławskiej, uruchomionej w 2004 r. W 2006 r. przekształciła się w Konsorcjum DBC, stając się otwartą na współpracę z bibliotekami z całego regionu. Współinicjatorem stworzenia regionalnej biblioteki cyfrowej był także Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu. Obiekty cyfrowe biblioteki przechowywane są na serwerach Wrocławskiego Centrum Sieciowo-Superkomputerowego. Centrum to pełni również rolę administratora systemu dLibra, na którym pracuje DBC. Biblioteka udostępnia swoim użytkownikom ponad 2.800 różnych obiektów cyfrowych. DBC dostępna jest pod adresem: www.dbc.wroc.pl. Obecnie Konsorcjum skupia 18 instytucji naukowych. 28 listopada 2007 r. również Politechnika Opolska stała się członkiem tego Konsorcjum.

Zasady udostępniania publikacji w DBC reguluje zarządzenie nr 49/2007 rektora PO. Zgodnie z nim PO, w ramach DBC, udostępnia prace doktorskie i habilitacyjne oraz publikacje wydawane przez Oficynę Wydawniczą PO tylko i wyłącznie za pisemną zgodą autorów tych prac. Autorzy prac doktorskich lub habilitacyjnych, zainteresowani udostępnieniem i upowszechnieniem swojej pracy w ramach DBC, po wyrażeniu pisemnej zgody na jej publikację, muszą dostarczyć do BG PO wersję elektroniczną w postaci pliku PDF. W przypadku skryptów, podręczników, Zeszytów Naukowych oraz Studiów i Monografii, kierownik Działu Wydawnictw PO, po otrzymaniu przez autorów pisemnej zgody, zobowiązany jest do przekazania ich wersji elektronicznych do BG. Zeszyty Naukowe oraz Studia i Monografie są wprowadzane do zasobów DBC na bieżąco, a skrypty i podręczniki po upływie jednego roku, od dnia uzyskania zgody autora.

4. KRAJOWY DEPOZYT DANYCH

Rozwój bibliotek cyfrowych powoduje powstawanie olbrzymiej ilości przetwarzanych i przechowywanych danych cyfrowych. Zarządzanie nimi stanowi bardzo trudne wyzwanie technologiczne i organizacyjne zarówno w zakresie zapewnienia ciągłego dostępu jak i długoterminowej archiwizacji. Prawidłowy proces archiwizacji musi zapewnić nie tylko właściwe przechowywanie samych danych, ale również wymaga posiadania aplikacji i sprzętu do ich późniejszego odtworzenia.

Długotrwała archiwizacja wiąże się z zaangażowaniem sił i środków w przedsięwzięcie, realizowane w niezdefiniowanym okresie czasu. Organizacje, które się tego podejmują, muszą mieć świadomość zadań i odpowiedzialności, związanych z tą działalnością. W 2003 r. NASA opracowała model systemu długotrwałej archiwizacji OAIS (*Open Archival Information System*). Zgodnie z nim *archiwum jest organizacją ludzi i systemów, która przyjęła odpowiedzialność za archiwizację informacji i jej udostępnianie określonej społeczności*. Serwis zgodny z modelem OAIS, musi posiadać właściwą strukturę organizacyjną i wykazać, że realizuje sześć podstawowych funkcji związanych z gromadzeniem, archiwizacją i udostępnia-

niem obiektów cyfrowych. Należą do nich: przyjmowanie odpowiedniej informacji od jej producenta, uzyskanie wystarczającej kontroli nad informacją do realizacji długoterminowych celów archiwizacji, określenie społeczności użytkowników, zapewnienie dostępności do informacji bez potrzeby pośrednictwa producenta informacji, stworzenie udokumentowanej polityki i procedur dla zapewnienia ochrony na wypadek przewidywanych błędów, zapewnienia udostępniania autentycznej kopii archiwizowanej informacji oraz udostępnianie archiwizowanej informacji użytkownikom [8].

Podstawowe wymagania stawiane systemom archiwizującym to zabezpieczenie danych przed utratą wskutek awarii systemów komputerowych, klęsk żywiołowych oraz celowych lub przypadkowych ataków wandalizmu. Istotna jest również aktualizacja stosowanych nośników fizycznych i formatów zapisu. Zapewnienie odpowiedniego poziomu działania instytucji, udostępniającej obiekty w postaci cyfrowej związane jest z właściwym rozproszeniem plików danych, ciągłą konserwacją sprzętu komputerowego oraz jego aktualizacją jak i aktualizacją samego oprogramowania. Największe bezpieczeństwo fizyczne zapewnia tworzenie kopii zapasowych oraz redundancja sprzętu. Wszystko to powoduje, że zarządzanie repozytorium cyfrowym staje się coraz bardziej kosztowne [1]. Pewnym rozwiązaniem w tym zakresie jest wykorzystanie firm komercyjnych, świadczących wyspecjalizowane usługi w zakresie przechowywania i udostępniania tego typu danych.

W Polsce prace nad budową krajowego depozytu danych zostały podjęte przez PCSS w ramach projektu rozwojowego KMD (*Krajowy Magazyn Danych*) realizowanego w latach 2007-2009 oraz powiązanego z nim projektu PLATON – U4 (*Usługa Powszechnej Archiwizacji*) prowadzonego od roku 2010. Usługa Powszechnej Archiwizacji polegać będzie na udostępnieniu w skali kraju funkcjonalności zdalnej archiwizacji i backupu przechowywanych danych [1].

Depozyt ten będzie zapewniał składowanie i udostępnianie danych oraz realizował automatyczne rozpraszanie geograficzne przechowywanych danych, wykonywanie kopii zapasowych, kontrolę integralności informacji oraz stanu mediów. W 10 miastach rozmieszczone zostaną węzły przechowywania danych wraz z węzłami usługowymi, połączone optyczną siecią akademicką PIONIER [9]. Korzystanie z takich usług przez biblioteki cyfrowe zwolni je z zarządzania i utrzymywania własnych, specjalizowanych systemów przechowywania danych, ich obsługi, konserwacji oraz aktualizacji, zarówno w zakresie technologii przechowywania, jak i aplikacji odczytujących i odtwarzających dany typ zapisu informacji. Na dzień dzisiejszy wiadomo, że usługa ta, w czasie trwania projektu, będzie darmowa. Późniejsze finansowanie nie jest jeszcze sprecyzowane.

5. PRAWO AUTORSKIE A BIBLIOTEKI CYFROWE

Tworzenie i funkcjonowanie bibliotek cyfrowych wydaje się być słuszną ideą. Jednak jest to proces bardzo skomplikowany, gdyż w repozytoriach cyfrowych prezentowana jest własność intelektualna. Twórcy bibliotek cyfrowych muszą przestrzegać prawa, w tym m.in.: ustawy o bibliotekach, ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ustawy o ochronie baz danych.

Największe znaczenie w kształtowaniu biblioteki cyfrowej ma ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Ustawa ta, znowelizowana w 2004 r., w art. 28 określa uprawnienia dla bibliotek. I tak, biblioteka może:

- udostępniać nieodpłatnie, w zakresie swoich zadań statutowych, egzemplarze utworów opublikowanych,
- sporządzać lub zlecać sporządzanie pojedynczych egzemplarzy utworów opublikowanych - w celu uzupełnienia, ochrony swoich zbiorów i nieodpłatnego ich udostępniania,
- udostępniać zbiory dla celów badawczych lub poznawczych za pośrednictwem końcówek systemu informatycznego (terminali) znajdujących się na terenie tych jednostek.

Dla biblioteki tradycyjnej są to udogodnienia, które powodują, że może ona oferować pewne usługi użytkownikom bez konieczności ubiegania się o zgodę podmiotów uprawnionych.

Zgodnie z zapisami Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych publicznie rozpowszechniane bez żadnych ograniczeń mogą być utwory, do których wygasły autorskie prawa majątkowe. W Polsce okres trwania praw autorskich wynosi 70 lat po śmierci autora. Dopiero po tym okresie utwór przechodzi do domeny publicznej. Jednak w przypadku utworu, do którego przysługują autorskie prawa majątkowe innej osobie niż twórcy, okres ten liczy się od daty rozpowszechnienia utworu. Ustawa nie przewiduje wyjątków od prawa autorskiego na rzecz bibliotek i archiwów. Dlatego biblioteki cyfrowe mogą oferować swoim użytkownikom pełny dostęp do utworów będących w domenie publicznej, czyli takich, do których majątkowe prawo autorskie wygasło. Nie zawsze wiadomo, czy dany utwór należy do domeny publicznej. Twórcy bibliotek cyfrowych muszą ustalić czy do utworu prawa majątkowe posiadał autor, czy należały do innego podmiotu, jeżeli tak to kiedy doszło do rozpowszechnienia utworu. Jeszcze większy problem powstaje w przypadku, gdy w jednym dziele łączą się prawa wielu osób. Proces ten jest procesem długotrwałym, kosztownym i bardzo trudnym. Niezbędne są nowe regulacje prawne, które pomogą bibliotekom cyfrowym w ustalaniu kwestii ochrony prawa autorskiego. Obecnie twórcy, chcąc chronić swoje utwory, lobbują o coraz dłuższy okres obowiązywania autorskich praw majątkowych. Należy wspomnieć o jeszcze jednej grupie utworów tzw. dziełach osieroconych, co do których nie można ustalić autorstwa. Takie dzieła również nie mogą być prezentowane w bibliotekach cyfrowych. Co do tych utworów nie ma żadnych uregulowań prawnych, są jedynie zalecenia. Wymaga to jak najszybszego rozwiązania prawnego. Być może powstanie europejska lista dzieł osieroconych.

Publikacje powstałe w XX i XXI wieku, są najbardziej poszukiwane przez czytelników. Dla takich utworów redaktorzy bibliotek cyfrowych muszą uzyskać pisemną zgodę autora na upowszechnienie publikacji w sieci Internet. Pewnym rozwiązaniem problemu szerszego prezentowania twórczości w sieci Internet mogą okazać się powstające wolne licencje. Obecnie funkcjonuje wiele różnych licencji, pozwalających autorowi na swobodne publikowanie utworów w Internecie. Dają one możliwość korzystania z utworów na warunkach określonych wolną licencją z zachowaniem praw autorskich. Należą do nich między innymi: Creative Commons, GNU Free Documentation License, Open Education License, Open Data, Open Access. Idealnym rozwiązaniem byłoby wypracowanie jednego, wspólnego standardu wolnych licencji [10]. Rozpowszechnienie idei wolnych licencji może pozwolić bibliotekom cyfrowym pozyskiwać utwory obecnie powstające. Na to bardzo liczą i bibliotekarze i użytkownicy bibliotek cyfrowych.

6. PODSUMOWANIE

Powszechny dostęp do wiedzy wykreował nowy typ społeczeństwa. Mówi się o nowym etapie w rozwoju cywilizacji, o „społeczeństwie informacyjnym” lub „społeczeństwie opartym na wiedzy”, dla którego podstawowym produktem są dane i informacje, a bogactwem jest wiedza.

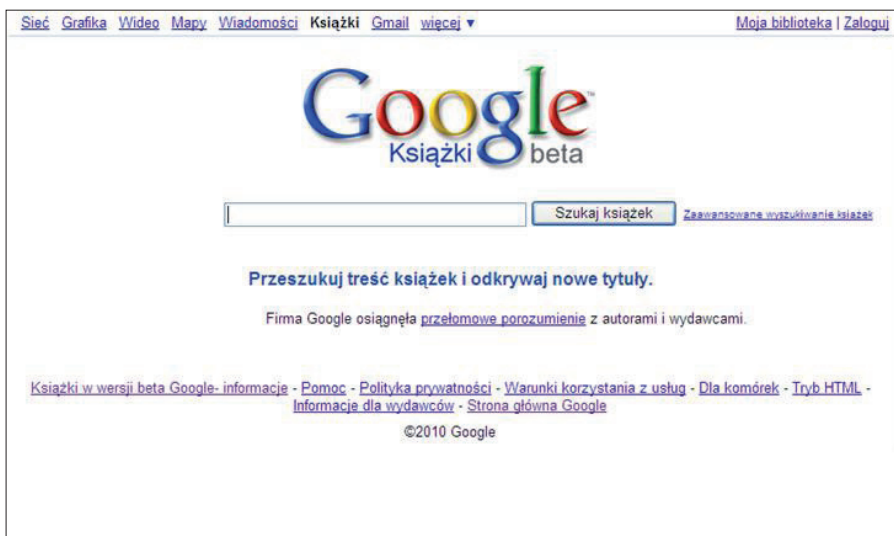
Nie da się jednak stworzyć „społeczeństwa opartego na wiedzy”, nie dając mu dostępu do tej wiedzy. Nie można ograniczać domeny publicznej i w nieskończoność wydłużać czasu ochrony prawa autorskiego. Wiedza zawarta w domenie publicznej to podstawa do tworzenia nowej wiedzy, postępu cywilizacyjnego, innowacyjności.

Czyż osiągnięcia współczesnych twórców nie są oparte na wiedzy przeszłych pokoleń? Dlatego współczesne pokolenie nie może tak rygorystycznie bronić dostępu do swoich osiągnięć.

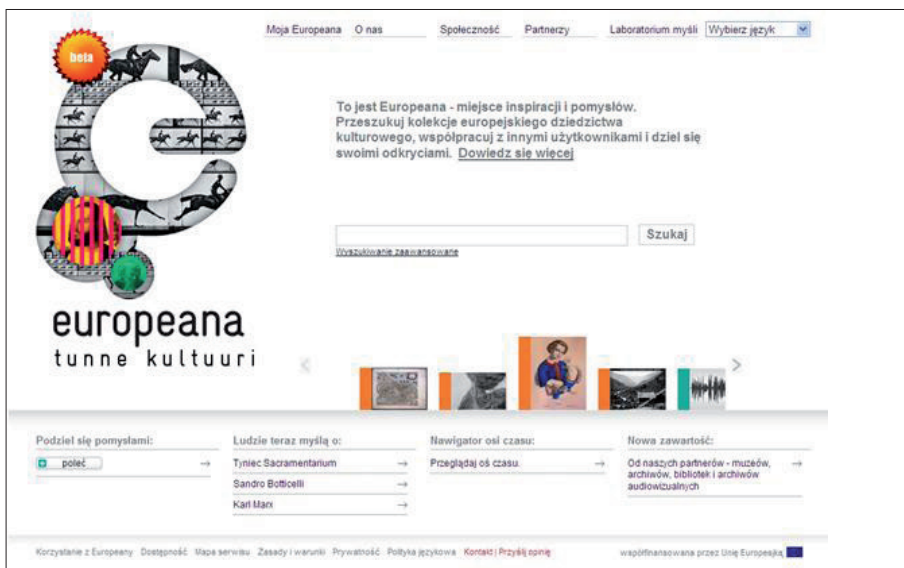
LITERATURA:

- [1] BRZEŹNIAK M., MIKOŁAJCZAK R.: Usługi przechowywania danych KMD/PLATON-U4 dla bibliotek cyfrowych [on-line]. [Dostęp 5 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://dl.psn.pl/biblioteka/dlibra/docmetadata?id=226&from=publication&showContent=true>
- [2] Google Books. Umowa dot. Porozumienia stron [on-line]. [Dostęp 5 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://books.google.com/intl/pl/googlebooks/agreement>
- [3] KOWALSKA M.: Digitalizacja zbiorów bibliotek polskich. Warszawa: Wyd. SBP, 2007.
- [4] LEWANDOWSKA A., MAZUREK C., WERLA M.: Federacja Bibliotek Cyfrowych w sieci PIONIER – Dostęp do otwartych bibliotek cyfrowych i repozytoriów. IV Ogólnopolska Konferencja EBIB Internet w bibliotekach Open Access, Toruń, 7-8 grudnia 2007 [on-line]. [Dostęp 20 listopada 2008]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/mat18/lewandowska_mazurek_werla.php

- [5] MAZUREK C., STROIŃSKI M., WERLA M., WĘGLARZ J.: Infrastruktura bibliotek cyfrowych w sieci PIONIER. W: Polskie biblioteki cyfrowe 2008 : materiały konferencyjne. Red. Cezary Mazurek, Maciej Stroiński, Jan Węglarz. Poznań: Ośrodek Wydawnictw Naukowych, 2009.
- [6] MAZUREK J.: Projekt CACAO – wielojęzyczny dostęp do katalogów on-line i bibliotek cyfrowych. W: Polskie biblioteki cyfrowe 2008 : materiały konferencyjne. Red. Cezary Mazurek, Maciej Stroiński, Jan Węglarz. Poznań: Ośrodek Wydawnictw Naukowych, 2009.
- [7] Memex – Wikipedia, wolna encyklopedia [on-line]. [Dostęp 5 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Memex>.
- [8] NAHOTKO M.: Komunikacja naukowa w środowisku cyfrowym : globalna biblioteka cyfrowa w informatycznej infrastrukturze nauki. Nauka – Dydaktyka – Praktyka. Warszawa: Wyd. SBP, 2010.
- [9] Platforma Obsługi Nauki – Platon [On-line]. [Dostęp 5 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.platon.tu.kielce.pl/?link=3>
- [10] SZCZEPAŃSKA B.: Raport o prawie własności intelektualnej cz. 2 : IFLA w Mediolanie, Google, Europeana. Biuletyn EBIB [on-line] 2009, nr 6 [Dostęp 14 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ebib.info/2009/106/a.php?szczepanska>. ISSN 1507-7187
- [11] WERLA M.: Polskie biblioteki cyfrowe, FBC i Europeana – etapy i bariery w przepływie informacji. Biuletyn EBIB [on-line] 2010, nr 1 [Dostęp 14 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ebib.info/2010/110/a.php?werla>. ISSN 1507-7187
- [12] WERLA M.: Projekt EuropeanaLocal – europejski wymiar agregowania zasobów cyfrowych. W: Polskie biblioteki cyfrowe 2008 : materiały konferencyjne. Red. Cezary Mazurek, Maciej Stroiński, Jan Węglarz. Poznań: Ośrodek Wydawnictw Naukowych, 2009.



Fot. 63. Strona WWW Google Book Serach [Online]. <http://books.google.pl> [Dostęp: 2010-05-05]



Fot. 64. Strona WWW Europeana [Online]. <http://www.europeana.eu/portal/> [Dostęp: 2010-05-05]

189 397 110 ZALOGUJ Wyszukiwanie Digitalizacja Konto Dodatki O FBC

FEDERACJA BIBLIOTEK CYFROWYCH

Wyszukiwanie Digitalizacja Konto Dodatki O FBC

Wg opisu Wg identyfikatora Zaawansowane

Opis publikacji Szukaj

publikacje dostępne publikacje planowane

Wybierz biblioteki cyfrowe

Dostępnych publikacji: 397 110
Planowanych publikacji: 7 868

Fot. 65. Strona WWW Federacji Bibliotek Cyfrowych [Online]. <http://fbc.pionier.net.pl> [Dostęp: 2010-05-05]

dbc Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa

obecnie czytających: 189 STRONA GŁÓWNA KOLEKCJE NOWE KONTO LOGOWANIE KONTAKT

Biblioteka

Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa

- 01. Politechnika Wroclawska
- 02. Zakład Narodowy im. Ossolińskich
- 03. Akademia Wychowania Fizycznego
- 04. Uniwersytet Ekonomiczny
- 05. Uniwersytet Przyrodniczy
- 06. Akademia Muzyczna
- 07. Kolegium Kartonoskie
- 08. Papieski Wydział Teologiczny
- 09. Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych
- 10. Akademia Medyczna
- 11. Akademia Sztuk Pięknych
- 12. Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna
- 13. Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna
- 14. Politechnika Opolska
- 15. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu
- 16. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Wałbrzychu
- 17. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie
- 18. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w

Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa Federacja Bibliotek Cyfrowych

Zakres: **Wszędzie** | Tekst publikacji | Opis publikacji

Wyszukiwanie zaawansowane... Poprawne formułowanie zapytań

Wiadomości

Nowi uczestnicy Konsorcjum DBC
[24.02.2010]
Kolejne uczelnie dołączyły do Konsorcjum Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej. »

DART-Europe
[22.01.2010]

DART
Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa

20 stycznia 2010 roku zasoby naukowe Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej za pośrednictwem Federacji Bibliotek Cyfrowych zostały włączone do międzynarodowego projektu DART-Europe. Celem projektu jest ułatwienie dostępu do dysertacji powstających w Europie. »
Więcej...

Wyszukiwanie w indeksach

- Indeks tytułów
- Indeks twórców
- Indeks słów kluczowych

Wystawy

300 Tafeln zum Studium des Deutschen Renaissance- und Barockstils : (Gerät und Schmuck) : Internet

Fot. 66. Strona WWW Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej [Online]. <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra> [Dostęp: 2010-05-05]

*„Biblioteka gromadzi bogactwa wieków i pokoleń,
mogą z niej czerpać bez miary nieprzeliczone
tłumy, a nigdy nie poskąpi ani mądrości,
ani światła.”*

Jan Wiktor

ANNA JAŃDZIAK

Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej

ELEKTRONICZNE ZASOBY BIBLIOTEK AKADEMICKICH

1. WSTĘP

Rozwój technologii informacyjnych oraz narzędzi komunikacyjnych spowodował, że biblioteki włączyły do swojej oferty elektroniczne źródła informacji. Rozwój sieci telekomunikacyjnych stworzył nowe możliwości przekazu i rozpowszechniania informacji. Konsekwencją tych zmian w bibliotekach stało się przesunięcie akcentu z gromadzenia zbiorów na udostępnianie źródeł informacji. Przeobrażenia te doprowadziły także do zmiany samego pojęcia biblioteki. Stopniowo następuje odejście od tradycyjnej biblioteki, bazującej na własnych zbiorach i katalogach na rzecz biblioteki oferującej dodatkowo dostęp do zbiorów i źródeł innych bibliotek oraz bibliograficznych i pełnotekstowych serwisów informacyjnych. Obecnie technologia komputerowa umożliwia dostęp do zasobów i źródeł informacji bez konieczności przychodzenia do biblioteki. Ewolucja technologii informacyjnej prowadzi od traktowania biblioteki wyłącznie w kategoriach budynku czy instytucji do pojmowania jej jako organizacji, udostępniającej szeroki wachlarz źródeł informacyjnych.

2. OFERTA BIBLIOTECZNYCH E-ZASOBÓW

Lata 90. to okres przemian, które w decydujący sposób wpłynęły na kształt warsztatu informacyjnego biblioteki akademickiej. Bazy bibliograficzne i bibliograficzno-abstraktowe były pierwszymi elektronicznymi zasobami, zapnumerowanymi i udostępnionymi przez biblioteki, a ich wykorzystanie jest nadal bardzo duże i znajdują się w ofercie każdej większej biblioteki. O ich wysokiej wartości decyduje przede wszystkim kompleksowość informacji o materiałach źródłowych, których tematyka jest ściśle zawężona do określonej dziedziny wiedzy. Dzięki temu są one doskonałym źródłem informacji naukowej dla wszystkich użytkowników niezależnie od ich oczekiwań. Indeksowane materiały źródłowe nie są ograniczone do konkretnego typu dokumentów. Użytkownicy mogą w nich odnaleźć dane bibliograficzne książek, artykułów z czasopism, referatów z materiałów konfe-

rencyjnych, patentów itp. Od lat w ofercie bibliotek jest kilka baz, które zajmują ważne miejsce w nauce, a poziom ich wykorzystania jest bardzo wysoki. I tak są to dla: budownictwa – Iconda, chemii – Chemical Abstract, chemii spożywczej – Biotechnology Abstracts, elektrotechniki – Inspec, matematyki – Math, medycyny – Medline, rolnictwa – Agricola, ekonomii – Econlit, psychologii – Psychlit, pedagogiki – Eric [6].

Szczególnym rodzajem baz bibliograficzno-abstraktowych są serwisy cytowań, np. Science Citation Index czy Scopus, które rejestrują materiały ze wszystkich dziedzin nauki, umożliwiając jednocześnie ustalenie liczby cytowań dla konkretnego autora lub publikacji. Bazy te indeksują najcenniejsze materiały źródłowe, w tym czasopisma o wysokiej wartości wskaźnika impact factor i znajdujące się na liście filadelfijskiej.

Kolejnym rodzajem zasobów elektronicznych są serwisy pełnotekstowych czasopism naukowych. Są one oferowane przez znane wydawnictwa naukowe oraz firmy posiadające prawa do elektronicznych wersji publikacji. Ich największą zaletą jest bezpośredni dostęp do pełnych tekstów, a także rozbudowany system indeksująco-wyszukujący. Serwisy czasopism pełnotekstowych rejestrują tytuły z różnych dziedzin wiedzy lub z konkretnego obszaru nauki. Doskonałym przykładem są serwisy: Science Direct, umożliwiające dostęp do czasopism wydawnictwa Elsevier, American Chemical Society, udostępniający czasopisma wydawane przez naukowe towarzystwo chemiczne czy Springer, oferujący dostęp do czasopism tego wydawnictwa. Uznaniem użytkowników cieszą się także serwisy mieszane, pełnotekstowo-abstraktowe, tworzone i udostępniane przez komercyjne firmy, oferujące dostęp do czasopism różnych wydawców. Wśród nich warto wyróżnić ProQuest i EBSCO, które są prenumerowane przez większość polskich bibliotek akademickich.

Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej w 1999 r., przystępując do Konsorcjum Polskich Bibliotek Naukowych „Polska 2000”, jako jedna z pierwszych wprowadziła do swojej oferty dostęp do elektronicznych czasopism naukowych. Potrzeba było roku, aby studenci i pracownicy naukowcy w pełni przekonali się do tego rodzaju zasobów bibliotecznych. W 2001 r. wykorzystanie bazy wzrosło o ponad 100%, a ilość logowań do poszczególnych tytułów blisko 25-krotnie, z 1.233 w 2000 r. do 28.305 w 2001 r. W 2002 r. biblioteka dołączyła do swoich zasobów elektronicznych czasopisma kolejnych światowych wydawców: EBSCO i Elsevier, a w 2005 r. wydawnictwa ProQuest. Wykorzystanie baz z każdym rokiem systematycznie rosło. Obecnie zasoby liczą ponad 18.000 tytułów pełnotekstowych czasopism naukowych, a użytkownicy nie wyobrażają sobie istnienia biblioteki bez tego rodzaju zbiorów.

Znaczącą częścią współczesnego warsztatu informacyjnego bibliotek są serwisy książek elektronicznych. Do najpopularniejszych należą pakiety książek Safari i Knovel Library. Oferta rynku rozwija się dynamicznie i wzbogaca o rozbudowane serwisy najbardziej znanych w świecie nauki wydawców m.in. Else-

viera, Springera czy Wileya. Ponadto rozwijają się także kolekcje, łączące nakłady wydawnicze różnych wydawców, np. MyiLibrary, Ebook Library (EBL).

Biblioteka Główna zakupiła pierwszą kolekcję książek elektronicznych w 2007 r. Zbiory te obejmowały 500 tytułów z szeroko rozumianej techniki. Obecnie liczą one ponad 1.500 pozycji i cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem czytelników.

Alternatywą dla książek zagranicznych jest rozwijająca się dynamicznie czytelnia on-line Ibuk.pl, udostępniająca przede wszystkim publikacje o charakterze akademickim Wydawnictwa PWN. Ibuk.pl jest nowym przedsięwzięciem umożliwiającym, za stosunkowo niewielką odpłatnością, legalne przeglądanie pełnej elektronicznej wersji książek i drukowanie ich wybranych fragmentów.

Nowym standardem udostępniania zbiorów w sieci są biblioteki cyfrowe. Umożliwiają bezpłatne korzystanie, o każdej porze i z dowolnego miejsca, z wybranych, różnorodnych zasobów bibliotecznych. Biblioteka cyfrowa jest odpowiedzią na wciąż rosnące wymagania użytkowników w zakresie nieograniczonej dostępności biblioteki. W Polsce można wyodrębnić dwa nurty w zakresie budowania bibliotek cyfrowych. Pierwszy zakłada funkcjonowanie wyodrębnionej biblioteki, opartej na dedykowanym oprogramowaniu, w której umieszczane są wyłącznie dokumenty elektroniczne. Drugi skłania się do tworzenia biblioteki w ramach istniejącej bazy katalogowej, przy wykorzystaniu możliwości zintegrowanych systemów, takich jak: ALEPH, VIRTUA, QSeries [1].

3. ZARZĄDZANIE I ORGANIZACJA DOSTĘPU DO E-ZASOBÓW

Dostawcy oferują wiele źródeł, uwzględniających różnorodne potrzeby środowiska naukowego. Liczba produktów dostępnych do zakupu lub subskrypcji przekracza możliwości finansowe nawet największych polskich bibliotek naukowych. Pojawia się konieczność selekcji, której efektem jest rezygnacja z niektórych prenumerowanych źródeł na korzyść nowych. Skutkiem podejmowanych działań powinno być utworzenie kolekcji, uwzględniającej jak najszerzej potrzeby użytkowników w danej społeczności akademickiej.

Ważnym elementem w działalności współczesnej biblioteki i tworzeniu elektronicznego zasobu jest znajomość rynku, tj. dostępnych baz, serwisów, ich zasobów i oferowanych narzędzi. W oparciu o zebrane informacje można opracować podstawowe warunki, jakie muszą spełniać źródła elektroniczne, aby użytkownicy bibliotek byli nimi zainteresowani. Podstawowym kryterium jest zakres tematyczny zasobów zgodny z profilem uczelni. Drugim warunkiem jest zapewnienie dostępu do serwisu w całej sieci uczelnianej. Dodatkową zaletą jest możliwość autoryzowanego dostępu (w wyniku indywidualnego logowania uprawnionego użytkownika) spoza sieci uczelnianej (np. z domu), zapewniającego niezależność i komfort użytkowania. Dla bibliotek bardzo ważne są także kwestie związane z nabyciem praw do elektronicznego zasobu (archiwum) i wa-

runkami korzystania z niego po wygaśnięciu prenumeraty. Ma to istotny wpływ na jakość organizowanego warsztatu informacyjnego [6].

Wymienione kryteria są podstawowymi elementami, na które zwraca się uwagę w momencie, gdy serwis zostanie zaproponowany bibliotece. Jeżeli biblioteka jest zainteresowana danym źródłem, warto uruchomić dostęp testowy, który umożliwi bliższe poznanie serwisu. Uruchomienie testowego dostępu powinno wiązać się z działalnością promocyjną jednostki, tj. organizacją pokazów i szkoleń oraz akcją informacyjną na stronach www biblioteki i uczelni. Celem tych działań jest wzbudzenie jak największego zainteresowania wśród użytkowników, których opinia jest decydująca przy wyborze bazy.

Obok wyżej wymienionych kryteriów, do czynników kształtujących ostateczną ocenę i w konsekwencji wybór należą także: statystyki wykorzystania danej bazy, opinie użytkowników, komfort użytkowania, prestiż źródła oraz cena. Podstawą oceny źródła są statystyki wykorzystania. Zebrane informacje i wnioski wyciągnięte z analizy statystyk powinny potwierdzić trafność wyboru i wpłynąć na decyzję biblioteki w sprawie ewentualnego zakupu. Statystyki są kopalnią wiedzy o potrzebach informacyjnych użytkowników. Na ich podstawie można ustalić liczbę sesji lub pobrań pełnych tekstów artykułów, jak również obliczyć np. corocznie, kwartalnie lub miesięcznie liczbę pobranych artykułów przez użytkowników biblioteki w ramach poszczególnych serwisów. Statystyki pokazują efektywność wykorzystania zasobów elektronicznych oraz pozwalają dynamicznie kształtować kolekcje np. poprzez rezygnację z tytułu na rzecz innego.

Warsztat informacyjny nie powinien zawierać zasobów powielających się. Każdego roku wydawcy oferują nowe źródła, rejestrujące coraz większą liczbę materiałów. Jednakże po dokładnej analizie ich zawartości okazuje się, że wiele czasopism w oferowanych serwisach jest już w elektronicznych zasobach biblioteki. Szybkiemu i dokładnemu porównaniu zawartości treściowej baz służą specjalistyczne narzędzia. W Internecie dostępne są darmowe analizatory porównujące dokumenty źródłowe w kilku bazach. Jednym z nich jest CUFTS. Umożliwia on jednoczesne zestawienie zawartości 4 spośród 245 indeksowanych baz i wychwycenie tytułów czasopism pokrywających się i unikatowych. Obok bezpłatnych analizatorów dostępne są także komercyjne narzędzia znanych firm, które umożliwiają porównywanie serwisów pod kątem powtarzalności materiałów. Możliwość porównawcze stwarza baza Ulrichs lub Overlap Analysis dołączona do listy „A to Z” firmy EBSCO [6].

Na elementy składowe oceny danego zasobu informacyjnego wpływają także: prosty i przyjazny interfejs, jakość połączenia, efektywność wyszukiwania, możliwość zapamiętywania wyników w postaci plików lub wydruków, a także możliwość uruchamiania opcji alertu.

Elektroniczne zasoby często tworzone są przez uznane w świecie nauki instytucje i wydawnictwa, które na prestiż i markę pracowały przez lata. Gwarantują one wysoką jakość swoich produktów poprzez zastrzone kryteria oceny materiałów

przyjmowanych do druku. W takich zasobach znajdują się artykuły z czasopism recenzowanych, umieszczonych na liście filadelfijskiej, posiadających określoną wartość wyrażoną wskaźnikiem impact factor.

Bardzo ważnym kryterium zakupu danego zasobu elektronicznego jest jego ekonomiczność. Przeprowadzona kalkulacja kosztów, powinna potwierdzić lub zaprzeczyć słuszności zakupu serwisu. W przypadku czasopism należy kierować się znajomością cen kupowanych serwisów oraz ceną pojedynczych tytułów lub artykułów, a w przypadku książek można porównać cenę książki drukowanej i elektronicznej, dostępnej w serwisie oraz przeanalizować ją w kontekście liczby rzeczywistych i potencjalnych czytelników w ciągu jednego roku dla obu form dostępu. W celu obniżenia kosztów dostępu do serwisów wydawców zagranicznych biblioteki współpracują w ramach konsorcjów.

Aby bogata oferta elektronicznych zasobów informacyjnych mogła efektywnie wspomagać świat nauki, biblioteki akademickie wkładają wiele wysiłku w ich organizację i dostęp. W tym celu wykorzystywane są następujące technologie:

- OpenURL link resolvers – tworzące relacje między rekordami bibliograficznymi a zasobami pełnotekstowymi,
- Federated searching – jednoczesne przeszukiwanie kilku baz danych,
- Virtual reference – przekazywanie informacji na odległość,
- Citation manager – oprogramowanie umożliwiające zarządzanie bibliografią załącznikową (RefWork),
- Open Journal System – otwarty elektroniczny program do zarządzania i drukowania czasopism naukowych,
- Open Conference System – otwarty elektroniczny program do zarządzania konferencjami naukowymi,
- Digitizing software – oprogramowanie do organizacji, prezentacji i konserwacji zbiorów bibliotecznych [4]. Na świecie istnieje kilka rozwiązań, powszechnie stosowanych w bibliotekach akademickich, organizujących dostęp do abonowanych źródeł informacji, zarówno w obrębie instytucji jak i poza nią. Bardzo popularnym i bezpłatnym rozwiązaniem są serwery *proxy*. W bibliotekach niemieckich stosowany jest system VPN (*Virtual Private Network*), a w Wielkiej Brytanii działa system autoryzacji ATHENS. Nowym rozwiązaniem jest projekt typu *Open Source* o nazwie *Shibboleth*, system autentykacji i autoryzacji użytkownika realizowany przez konsorcjum Internet2. Coraz częściej znajdują zastosowanie w bibliotekach wyspecjalizowane, płatne systemy dostępowe jak HAN czy Enolog [5].

Należy pamiętać, że sama możliwość dostępu do informacji nie jest wystarczająca dla użytkownika; niezbędna jest merytoryczna ocena jej wartości, a następnie dokonanie wyboru najbardziej odpowiadającej jego potrzebom. Takie podejście zwane jest umiejętnościami informacyjnymi, czyli *e-literacy* [5]. Współpraca z użytkownikiem, którego oczekiwania ciągle się zmieniają, zrozumienie i nadążanie za jego potrzebami jest najważniejszym i wymagającym wysokich kwalifikacji zadaniem biblioteki.

4. WNIOSKI

Zwiększenie udziału zbiorów elektronicznych w zasobach biblioteki i ciągły rozwój elektronicznych usług informacyjnych wywołuje szereg zjawisk wpływających w istotny sposób na biblioteki, w tym m.in.:

- wzrost liczby użytkowników, korzystających z biblioteki w sposób wirtualny,
- współpraca z nowym typem użytkownika „aktywnego”, dla którego bibliotekarz staje się doradcą, kształtującym umiejętność sprawnego poruszania się w gąszczu informacji,
- wzrost znaczenia biblioteki jako centrum, organizującego dostęp do informacji i zarządzającego wirtualną wiedzą,
- kształtowanie nowego wizerunku bibliotekarza, określanego mianem brokera informacji,
- możliwość efektywnego, szybkiego i jednoczesnego przeszukiwania wielu źródeł,
- dostęp do e-zasobów 24h przez 7 dni w tygodniu z dowolnego miejsca,
- tworzenie dobrych warunków dla e-learningu,
- konieczność permanentnego szkolenia i doskonalenia umiejętności z zakresu efektywnego posługiwania się narzędziami elektronicznymi oraz korzystania z zasobów elektronicznych,
- organizacja odpowiednich warunków w bibliotece, niezbędnych do szybkiego i wygodnego dostępu do informacji (nowoczesny sprzęt, oprogramowanie, bezprzewodowy internet, funkcjonalnie zagospodarowana przestrzeń zarówno fizyczna jak i wirtualna) [5].

Czy w przyszłości fizyczną przestrzeń biblioteki zastąpi e-biblioteka tego jeszcze nie wiemy, ale biblioteka hybrydowa, łącząca zasoby elektroniczne z tradycyjnymi stała się faktem, a dalszy rozwój e-zasobów jest nie tylko nieunikniony, ale i oczekiwany przez użytkowników.

LITERATURA

- [1] DOBRZYŃSKA-LANKOSZ E.: Zasoby polskich bibliotek cyfrowych jako wspomaganie procesu dydaktycznego i badawczego w uczelniach technicznych. „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” 2006, nr 3, s. 22–28.
- [2] FURGAŁ M.: Oferta usług informacyjnych biblioteki akademickiej oparta na nowych technologiach W: Informacja dla nauki a świat zasobów cyfrowych. Red. Halina Ganińska. Poznań: Biblioteka Główna Politechniki Poznańskiej, 2008.
- [3] GANIŃSKA H.: Nowe rozwiązania w zarządzaniu biblioteką naukową w kontekście informacji elektronicznej – ogólna refleksja. Biuletyn EBIB [on-line] 2000, nr 8 [Dostęp 25 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib16/ganinska.html>.
- [4] JANKOWSKA M.: Biblioteki akademickie – trendy dotyczące zasobów elektronicznych W: Informacja dla nauki a świat zasobów cyfrowych. Red. Halina Ganińska. Poznań: Biblioteka Główna Politechniki Poznańskiej, 2008.

- [5] MACIEJEWSKA Ł., URBAŃCZYK B.: Czego oczekują użytkownicy biblioteki akademickiej w dobie informacji elektronicznej? [on-line]. W: Seria III: ePublikacje Instytutu INiB UJ. Red. Maria Kocójowa Nr 5. Biblioteka: klucz do sukcesu użytkowników. Kraków: Instytut INiB UJ, 2008. [także CD-ROM].
- [6] SÓJKOWSKA I., PODGÓRSKI F.: Optymalizacja kolekcji źródeł elektronicznych w bibliotece akademickiej W: Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy Polonijnych. Wrocław, 4-6 lipca 2007 r.u. EBIB. Materiały konferencyjne [on-line] 2009, nr 19 [Dostęp 14 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/mat17/sojkowska_podgorski.php

The screenshot shows the SpringerLink website interface. On the left, there is a navigation menu with options like 'My Menu', 'Marked Items', 'Alerts', 'Order History', 'Saved Items', and 'Favorites'. The main content area displays a list of journals under the heading 'All Content: Items'. The list includes items such as '3D Research', '4QR: A Quarterly Journal of Operations Research', 'The AAPS Journal', 'AAPS PharmSciTech', 'Abdominal Imaging', 'Abhandlungen aus dem Mathematischen Seminar der Universität Hamburg', 'Academic Questions', 'Accreditation and Quality Assurance: Journal for Quality, Comparability and Reliability in Chemical Measurement', and 'Acoustical Physics'. Each item has an 'Add to marked items' button. On the right side, there are search filters for 'Find', 'more options', 'Starts with', 'SpringerLink Date', 'Subject', and 'Language'.

Fot. 67. Pierwsze czasopisma elektroniczne wydawnictwa Springer, dostępne w sieci Politechniki Opolskiej (1999 r.)

The screenshot shows the Knovel website interface. At the top, there is a search bar with the text 'search knovel...' and a 'Search' button. Below the search bar, there is a navigation menu with options like 'Home', 'My Knovel', 'Browse', 'Data Search', 'Tools', 'Support', 'Live Chat', and 'About Us'. The main content area is divided into several sections: 'MY BOOKSHELF', 'MY SAVED CONTENT', 'MY SAVED SEARCHES', 'Browse (My Subscription)', 'Engineering Cases', and 'Knovel News'. The 'Browse (My Subscription)' section lists various engineering disciplines such as 'Chemistry & Chemical Engineering', 'Civil Engineering & Construction Materials', 'Electrical & Power Engineering', 'Electronics & Semiconductors', 'Environment & Environmental Engineering', 'General Engineering & Engineering Management', 'Industrial Engineering & Operations Management', 'Mechanics & Mechanical Engineering', 'Metals & Metallurgy', 'Oil & Gas Engineering', and 'Promotional Titles'. The 'Engineering Cases' section features articles like 'Polymethylmethacrylate Skylights Can Weaken and Become More Brittle as Sunlight' and 'Void Fraction Correlations for Vertical Upward Two-Phase Flow in Pipes'. The 'Knovel News' section includes a 'A Knovel Approach to Sharing Engineering Data - Information Today' and 'Search: It's More Than Finding: It's Doing - EContent Mag'.

Fot. 68. Książki elektroniczne firmy Knovel zagościły w sieci Politechniki Opolskiej (2007 r.)

A-to-Z

Indeks Tytuły Dostępność Linki Informacje

Znajdź: Szukaj Wyszukiwanie zaawansowane

0-9 A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

IA IB IC ID IE IF IGH IJK IL IM IN IO IP IR IS IT IU IV IW IX IY IZ JE

Tytuły rozpoczynające się na "IA": 15

Lista stron: 1 "IA, the Journal of the Society for Industrial Archeology" to "IASIST Quarterly" strona: [dalej](#) 1 2

IA, the Journal of the Society for Industrial Archeology
 EBSCO Open Access Journals 2003 - 2007
 ISSN 0169-1040
 Wydawca Society Industrial Archeology
 Czasopismo Indywidualna i technologia – Indywidualna

IAEA Bulletin
 EBSCO Open Access Journals 1959 do aktualnego
 EBSCO Open Access Physics and Astronomy Collection 1959 do aktualnego
 Wydawca International Atomic Energy Agency /IAEA
 Czasopismo Nauka ścisła – Energia – Energia atomowa

IAENG International Journal of Applied Mathematics
 Academic Search Complete 2007 do aktualnego
 EBSCO Open Access Journals 2007 do aktualnego
 EBSCO Open Access Mathematics and Statistics 2007 do aktualnego
 ISSN 1929-9978 Internetowy ISSN 1992-9996
 Wydawca International Association of Engineers/Newswood Limited

IAENG International Journal of Computer Science
 EBSCO Open Access Computer Science Collection 2006 do aktualnego
 EBSCO Open Access Journals 2006 do aktualnego
 ISSN 1819-656X Internetowy ISSN 1819-9224
 Czasopismo Informatyka – Aplikacje komputerowe

IAJRC Journal
 Academic Search Complete 2007 do aktualnego
 ISSN 0096-9487
 Wydawca International Association of Jazz Record Collectors
 Czasopismo Kulturacja, czas wolny i sporty – Hobby, książki, płyty i muzyka – Muzyka

Fot. 69. Lista A-Z – 18 tysięcy czasopism elektronicznych w sieci Politechniki Opolskiej (2008 r.)

MINISTERSTWO NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

WBN
 Wirtualna Biblioteka Nauki
 Program realizowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Witamy w Wirtualnej Bibliotece Nauki, którą otwieramy z myślą o wszystkich polskich uczelniach, instytutach naukowych, uczonych i studentach. Już teraz możemy zagwarantować powszechny bezpłatny dostęp do najważniejszych publikacji naukowych na świecie.

Wirtualna Biblioteka Nauki to istotne wsparcie w pracach badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych we wszystkich dziedzinach wiedzy i specjalnościach naukowych w Polsce, a także ważna pomoc dla doktorantów i studentów przygotowujących prace dyplomowe.

"Wirtualna Biblioteka Nauki to prawdziwy przełom dla naszej nauki oraz ogromna szansa dla polskich uczonych i studentów."

prof. Barbara Kudrycka
 minister nauki i szkolnictwa wyższego

Zasoby licencyjne dostępne dla wszystkich instytucji akademickich w kraju	Konsorcyjne dostęp do zasobów treściowych	Polskie zasoby wydawnicze i bibliograficzne	Inne zasoby
Elsevier Springer Web of Knowledge EBSCO	więcej	więcej	więcej

Fot. 70. Wirtualna Biblioteka Nauki – dostęp do światowych zasobów elektronicznych w ramach ogólnopolskiej licencji, finansowanej przez MNiSzW (2010 r.)

*„Książki – okręty myśli żeglujące po oceanach
czasu i troskliwie niosące swój drogocenny
ładunek z pokolenia na pokolenie.”*

Francis Bacon

ELŻBIETA CZERWIŃSKA

ANNA JAŃDZIAK

HALINA SZLEJF

Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej

ANALIZA CYTOWAŃ JAKO JEDNO Z NARZĘDZI OCENY AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ

Działalność wszystkich naukowców poddawana jest szczegółowej ocenie. Oceniany jest dorobek przy uzyskiwaniu kolejnych stopni naukowych, przy staraniu się o granty i dotacje. Od blisko 40 lat osiągnięcia nauki mierzy się między innymi wskaźnikami, uzyskiwanymi z baz, które przygotowuje Instytut Informacji Naukowej w Filadelfii (ISI).

Instytut ten został założony w 1958 r. i miał pierwotnie za zadanie publikowanie spisów treści wyselekcjonowanych przez siebie czasopism tzw. Current Contents. Dynamiczny rozwój instytutu spowodował, że indeksowaniem objętych jest obecnie ponad 8.500 starannie dobranych czasopism, wydawanych w 35 językach. Głównymi i największymi bazami ISI są trzy bazy cytowań: Science Citation Index Expanded (SCI), Social Science Citation Index (SSCI) oraz Arts and Humanities Citation Index (AHCI) [3].

Zgodnie z prawem Samuela Bradforda [3], które mówi, że trzon światowego piśmiennictwa naukowego w każdej dziedzinie obejmuje tylko niewielką liczbę czołowych periodyków, do których odwołują się niemal wszyscy, można powiedzieć, że wyselekcjonowane przez ISI czasopisma stanowią bazę najważniejszych czasopism, reprezentujących kanon wiedzy. Master Journal List, często nazywana „listą filadelfijską”, jest wykazem tytułów czasopism indeksowanych w ramach baz serwisu Web of Science (SCI-Ex, SSCI, A&HCI). Lista filadelfijska jest na bieżąco aktualizowana. Dodawane są nowe tytuły, a usuwane tytuły czasopism zlikwidowanych, zawieszonych oraz takich, które przestały spełniać wymagania określone przez ekspertów firmy Thomson (obecnego właściciela baz) np. nie ukazywały się regularnie, publikowały głównie materiały pokonferencyjne lub wykazywały się niskim stopniem cytowalności. Każdego roku eksperci oceniają około 2000 czasopism, z czego 10–12% uzyskuje ich pozytywną opinię i trafia na listę filadelfijską. Przy dokonywaniu oceny brane są pod uwagę następujące kryteria:

- język – dane bibliograficzne artykułu (tytuł, słowa kluczowe, abstrakt) muszą być podane w języku angielskim; opisy bibliograficzne artykułów cytowanych muszą być zapisane literami alfabetu łacińskiego; preferowane są czasopisma publikujące pełne teksty w języku angielskim,
- liczba cytowań – powinna być porównywalna z innymi indeksowanymi czasopismami z danej grupy tematycznej; analizę cytowań przeprowadzają pracownicy firmy Thomson, biorąc pod uwagę cytowania artykułów publikowanych w czasopiśmie, a w przypadku nowych czasopism cytowania prac autorów w nim publikujących; autocytowania są liczone oddzielnie i nie powinny przekraczać poziomu 20% w odniesieniu do całkowitej liczby cytowań. Znaczne odstępstwo od tego poziomu, może spowodować usunięcie czasopisma z listy filadelfijskiej,
- przestrzeganie zasad międzynarodowej konwencji wydawniczej – opisowy tytuł czasopisma, tytuły artykułów i abstrakty, kompletne dane bibliograficzne wszystkich cytowanych publikacji, pełna informacja adresowa dotycząca każdego autora,
- terminowość – systematyczne ukazywanie się kolejnych numerów czasopisma, świadczące o tym, że wydawnictwu nie brak artykułów do publikacji; w przypadku czasopism elektronicznych, nie ukazujących się w regularnych odstępach czasu, analizuje się liczbę artykułów publikowanych na przestrzeni kilku miesięcy,
- zawartość merytoryczna – czasopismo musi wносить „coś nowego”, np. wyniki nowych badań, treść w nim zawarta nie może dublować zawartości innych czasopism indeksowanych przez bazę; jest zalecane, aby w artykułach, w miarę możliwości, podawano informacje na temat źródła finansowania badań; preferowane są czasopisma recenzowane,
- zróżnicowanie pod względem narodowościowym – przyjmuje się, że jeżeli w czasopiśmie publikują autorzy z różnych krajów, to jest ono postrzegane jako ważne przez międzynarodową społeczność naukowców i badaczy [8].

Publikacje są jednym z podstawowych składników dorobku naukowego. Dobry obyczaj każe naukowcowi cytować prace, których treść wykorzystuje w trakcie swoich badań i pisania publikacji. Cytowania stają się składnikiem komunikacji naukowej, ponieważ:

- dają możliwość przepływu informacji od nadawców do odbiorców,
- służą pozyskiwaniu informacji o innych publikacjach na interesujący pracownika naukowego temat,
- dają się analizować pod względem ilościowym i jakościowym [7].

Opisy publikacji, wchodzących w skład bazy danych SCI, z punktu widzenia pracowników nauki, mogą służyć trzem celom:

- wyszukiwaniu publikacji w celu stworzenia lub weryfikacji bibliografii prac przydatnych do realizacji badań własnych,
- odszukaniu własnych prac w zbiorze SCI,
- poszukiwaniu cytowań prac własnych przez innych autorów.

Pierwszy z wymienionych celów ma zapewnić pracownikowi naukowemu zestaw literatury do własnej pracy badawczej. Dwa pozostałe dotyczą oceny jego działalności naukowej, w tym liczby cytowań.

Trzon czasopism indeksowanych w SCI stanowią tytuły o wysokim współczynniku wpływu (impast factor) – czyli ilorazu liczby cytowań i liczby opublikowanych w nich prac. Współczynnik ten uznano za znacznie bardziej obiektywną ocenę rangi czasopisma niż bezwzględna liczba cytowań, ponieważ czasopisma ukazują się z różną częstotliwością i w tych samych przedziałach czasowych publikują różne liczby prac np.: dwutygodnik ma znacznie większe szanse na większą liczbę cytowań niż kwartalnik, o takim samym poziomie naukowym [7].

Mimo coraz powszechniejszego stosowania do oceny naukowo-badawczej wskaźników bibliometrycznych, należy mieć świadomość dużych ograniczeń przy ich stosowaniu. Ograniczenia te można podzielić na dwie grupy: pierwszą – związaną z wewnętrznymi własnościami cytowań, drugą – związaną z technicznym przetwarzaniem danych w ramach SCI. Według A.K. Wróblewskiego głównymi czynnikami warunkującymi ograniczenia grupy pierwszej to m.in.:

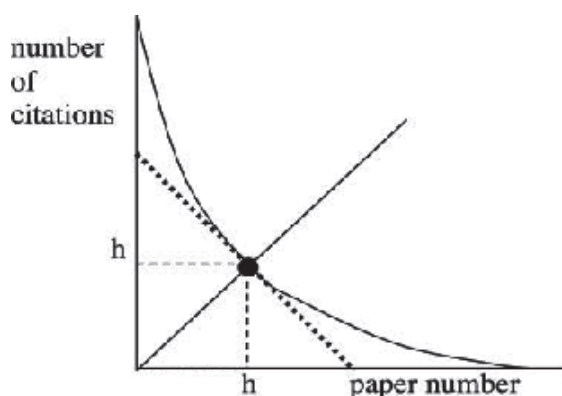
- liczba cytowań jest proporcjonalna do całkowitej liczby publikowanych prac, ta zaś jest wprost proporcjonalna do liczebności uczonych w danej dyscyplinie np. nie można porównywać cytowań w genetyce, chemii, biochemii z cytowaniami w mechanice czy elektrotechnice,
- w różnych dyscyplinach istnieją różne zwyczaje dotyczące cytowania prac innych autorów. Różnice średniej liczby cytowań, podawanych w pracach z różnych dyscyplin mogą być bardzo duże,
- prace przeglądowe są cytowane znacznie częściej niż inne – jest to przejaw swoistego „lenistwa” autorów, którzy wolą zacytować jeden artykuł przeglądowy zamiast wielu prac,
- prace mogą nie być cytowane w bibliografii, ponieważ ich wyniki stały się powszechnie znane i weszły do literatury jako twierdzenia, wzory, teorie, reakcje itp. danego autora (nikt nie cytuje pracy Einsteina, w której podał on wzór $E = mc^2$, chociaż wszyscy nazywają ten wzór wzorem Einsteina),
- prace bywają często cytowane, w celu podkreślenia błędów tzw. cytowania negatywne,
- prace mogą być rzadko cytowane w danym okresie, ponieważ nie zostały jeszcze właściwie docenione [10],
- prace są wzajemnie cytowane wewnątrz grupy badaczy, celem poprawienia współczynnika cytowań grupy lub jej poszczególnych członków tzw. autocytowania w zespole badawczym [1, 9].

Do ograniczeń technicznych można zaliczyć m.in.:

- współautorstwo prac zespołowych – SCI podaje tylko nazwisko pierwszego autora cytowanej pracy. Nazwiska drugiego i dalszych współautorów są pomijane,
- faworyzowanie piśmiennictwa anglojęzycznego,

- faworyzowanie wielkich centrów nauki oraz nauk podstawowych w stosunku do stosowanych,
- stosowanie skrótów tytułów czasopism,
- błędy w bibliografiach. Zestawienia cytowań są wierną kopią cytowań w oryginalnych pracach. Jeśli więc nazwisko autora zostanie w bibliografii danej pracy przekręcone, to błąd zostanie powielony w SCI [1, 9].

W związku z niedoskonałością baz SCI w 2005 r. ciekawą propozycję parametryzacji osiągnięć naukowych przedstawił J.E. Hirsch z Wydziału Fizyki Uniwersytetu Kalifornijskiego. Wprowadził on liczbowy współczynnik znaczenia osiągnięć, który dla danego naukowca ma wartość h , jeśli h spośród wszystkich N publikacji danego autora ma co najmniej po h cytowań każda, a każda z pozostałych $(N-h)$ publikacji ma mniej niż h cytowań [5, 6].



Rys. 1. Źródło: JE Hirsch. An index to quantify an individual's scientific research output. <http://www.pnas.org/content/102/46/16569.full> [2]

Zdaniem Hirscha naukowcy mający zbliżone wartości indeksu h reprezentują podobny poziom ogólnych osiągnięć naukowych, nawet jeśli występują między nimi znaczne różnice w liczbie opublikowanych prac lub całkowitej liczbie cytowań.

W uzupełnieniu do indeksu Hirscha, S.B. Popow zaproponował ocenianie „produktywności” naukowców za pomocą połowicznego czasu cytowań oraz średniej rocznej liczby cytowań w tym czasie [5].

Pomimo tych niewątpliwie ciekawych propozycji, parametryzacja wyników naukowych w oparciu o bazy SCI nadal ma fundamentalne znaczenie w ocenie dorobku pracowników naukowych.

W 1977 r. OIN rozpoczął badania cytowań naukowców WSI w Opolu. Do przygotowania prawidłowych analiz niezbędna jest kompletna bibliografia pracowników Uczelni, co tylko częściowo zapewnia baza BIBLIO. Brak kompletności opisów bibliograficznych publikacji w bazie wynika z niechęci naukowców do przekazywania informacji o swoich publikacjach do biblioteki. Brak pełnych da-

nych w znaczny sposób utrudnia wyszukiwanie wszystkich cytowań, gdyż baza SCI odnotowuje tylko nazwisko pierwszego autora, tytuł czasopisma, w którym ukazała się publikacja i strony. Jeżeli pracownik naukowy figuruje w publikacji jako drugi lub kolejny autor, jego nazwisko nie zostanie wyszukane. Dlatego też konieczne jest podawanie prawidłowej kolejności autorów danej publikacji, aby wyszukiwanie pierwszego autora umożliwiło przypisanie cytowania kolejnym.

Początkowo cytowania ustalane były w oparciu o wersję papierową indeksu Science Citation Index, wydawanego przez Instytut Informacji Naukowej w Filadelfii. Index dostępny był w Bibliotece Głównej Politechniki Wrocławskiej od 1971 r. W okresie od 1971 do 1989 r., liczba indeksowanych w nim tytułów zwiększyła się z 2.277 do 3.170. Pierwsze cytowania publikacji pracowników Uczelni wyszukano w 1977 r., a jedynym naukowcem, cytowanym w tym okresie był profesor Tadeusz Górecki. Jego publikacja „Vacancies and changes of physical-properties of metals at melting-point”, która ukazała się w 1974 r. w „Zeitschrift Fur Metallkunde”, do dnia dzisiejszego była cytowana przez naukowców z całego świata 138 razy.

Tabela nr 2

Liczba cytowań oraz osób, dla których wyszukano cytowania w latach 1977-1995

Lata	Liczba osób, dla których wyszukano cytowania	Liczba cytowań
1977	1	11
1980	1	5
1985	12	21
1990	10	32
1995	22	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji OIN

W 1989 r. Science Citation Index został przeniesiony na dyski optyczne, co spowodowało znaczne przyspieszenie analizy cytowań. W 2001 r. nastąpił drugi „milowy” krok w rozwoju indeksu, powstał system Web of Science, oparty na hipertekstowym systemie WWW. Od 2001 r. wzrosła również liczba indeksowanych czasopism do 5.895 tytułów [4].

W kolejnej tabeli przedstawiono wyniki badań cytowań pracowników PO.

Tabela nr 3

Liczba cytowań oraz osób, dla których wyszukano cytowania w latach 2000-2009

Lata	Liczba osób dla których wyszukano cytowania	Liczba Cytowań
2000	16	27
2001	33	110
2002	40	89
2003	54	117

2004	64	137
2005	80	211
2006	70	202
2007	63	241
2008	103	595
2009	108	831

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji OIN

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli można stwierdzić, że w latach 2001-2009 znacząco wzrosła liczba wyszukanych cytowań publikacji pracowników PO. Widoczny w ostatnich latach znaczny wzrost liczby cytowań opolskich naukowców wynika m.in. z:

- szerokiego dostępu do światowych czasopism naukowych poprzez bazy: Springer, Ebsco, Elsevier, Proquest i in.,
- coraz szerszej współpracy międzynarodowej w ramach programów unijnych,
- coraz większej liczby polskich czasopism, indeksowanych przez ISI.

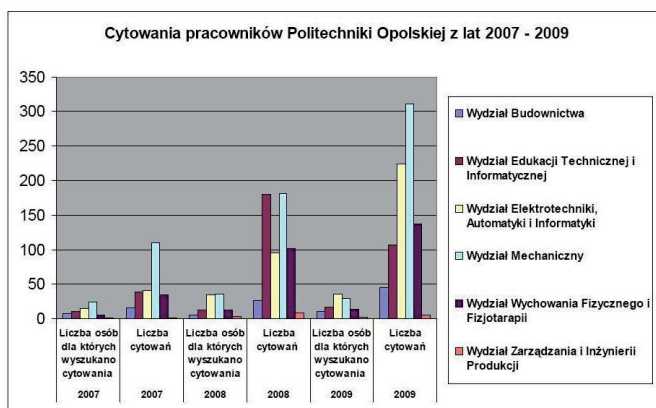
W latach 90. na liście filadelfijskiej znajdowało się ok. 40 tytułów polskich czasopism naukowych. W 2010 r. jest ich już ponad 230, z czego instytuty Polskiej Akademii Nauk wydają 27%, towarzystwa naukowe 24%, uczelnie 24%, branżowe instytuty naukowe 11% i inne instytucje 14%. Umieszczenie czasopisma na liście filadelfijskiej jest bardzo trudnym zadaniem, należy spełnić wiele wymagań. Ale jest zadaniem możliwym do wykonania, o czym świadczy przykład czasopisma Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach „Journal of Human Kinetics”. Potrzeba było trzech lat, znaczącej poprawy merytorycznej oraz technicznej, aby czasopismo uzyskało pozytywną ocenę ekspertów Thomsona [11].

Na początku 2010 r., dzięki Ministerstwu Nauki i Szkolnictwa Wyższego, wszyscy naukowcy, w ramach krajowej licencji akademickiej Wirtualna Biblioteka Nauki, uzyskali dostęp do Web of Knowledge, w skład której wchodzi: Web of Science, Conference Proceedings Citation oraz Journal Citation Report. Decyzja ministerstwa stwarza w przyszłości możliwość rozszerzenia oferty usług bibliometrycznych OIN PO.

LITERATURA:

- [1] BARTKOWSKI A.: Jak cię widzą, tak się piszą, czyli: czy i kiedy analiza cytowań jest wiarygodnym i efektywnym narzędziem oceny aktywności naukowej? „Zagadnienia Naukoznawstwa” 2000, z.4(146), s. 549-571.
- [2] HIRSCH J.E.: *An index to quantify an individual's scientific research output*. [Dostęp 26 października 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.pnas.org/content/102/46/16569.full>
- [3] KAMIŃSKA-WŁODARCZYK R., SIWIEC-KURCZAB B.: Problemy oceny dorobku naukowego Polsce. Cz. 1. Biuletyn Informacyjny [on-line] 2008, nr 1 [Dostęp 26 października 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://biblioteka.awf.krakow.pl/biul103.pdf>

- [4] KRAWCZYK D., PACHOLSKA A.: Historia i terażniejszość analizy cytowań w Bibliotece Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej. W: Z problemów bibliotek naukowych Wrocławia. Red. Henryk Szarski, Jadwiga Wojtczak. Wrocław: Wydaw. TAart, 2007.
- [5] MISIAK P.: Naukofizyka. „Forum Akademickie” 2005, nr 9, s. 57-59.
- [6] PROŃ A., SZATYŁOWICZ H., ZACHARA J.: Na salonach nauki. „Forum Akademickie” 2007, nr 4, s. 22-25.
- [7] STEFANIAK B.: Science Citation Index (SCI) – koncepcja, struktura zastosowania. „Praktyka i Teoria Informatyki i Technicznej” 2006, nr 3, s. 4-12.
- [8] TURECKA D.: Lista filadelfijska. „Forum Akademickie” 2007, nr 12, s. 30.
- [9] WRÓBLEWSKI A.K.: Co należy wiedzieć o cytowaniach prac naukowych. „Sprawy Nauki” 1996, nr 2, s. 3-8.
- [10] ŻYCZKOWSKI K.: Indeksy cytowań i wiosła. „Forum Akademickie” 2008, nr 9, s. 22-25.
- [11] Journal of Human Kinetics na liście filadelfijskiej. [on-line]. [Dostęp 26 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: http://www.awf.katowice.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=53:journal-of-human-kinetics-na-licie-fladelfijskiej&catid=2:zycia-uczelnia&Itemid=46



Fot. 71. Cytowania publikacji pracowników Politechniki Opolskiej w latach 2007-2009, wykonane na podstawie bazy SCI

ISI Web of Knowledge™

All Databases | Select a Database | Web of Science | Additional Resources

Search | Cited Reference Search | Advanced Search | Search History | Marked List (0)

Web of Science® – with Conference Proceedings

<< Back to results list | Record 188 of 189 | Record from Web of Science®

VACANCIES AND CHANGES OF PHYSICAL-PROPERTIES OF METALS AT MELTING-POINT

Authors: GORECKI T

Source: ZEITSCHRIFT FÜR METALLKUNDE | Volume: 65 | Issue: 6 | Pages: 426-431 | Published: 1974

Times Cited: 138 | References: 63 | Citation Map

Document Type: Article

Language: English

Addresses: 1, ENON-COLL, PHYS ORP, OPOLE, POLAND

Publisher: CARL HANSER VERLAG, KOLBERGERSTRASSE 22, POSTFACH 868420, W-8163 MUNICH, GERMANY

Subject Category: Metallurgy & Metallurgical Engineering

ISS Number: T6222

ISSN: 0044-3092

Cited by: 138
The article has been cited 138 times (from Web of Science).
Reference M: Melting and remelting phenomena. INTERNATIONAL MATERIALS REVIEWS 54.1: 1-17. JAN 2009
Ormel O: Comparative procedures in modelling and simulations, the role of instabilities. SCIENTIFIC MODELING AND SIMULATIONS 15: 1-3. APR 2009
Bain AS: The rise of liquid metals nanostructure at melting of metallic crystals. 15TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON LIQUID AND AMORPHOUS METALS 98: U427-U432. 2008

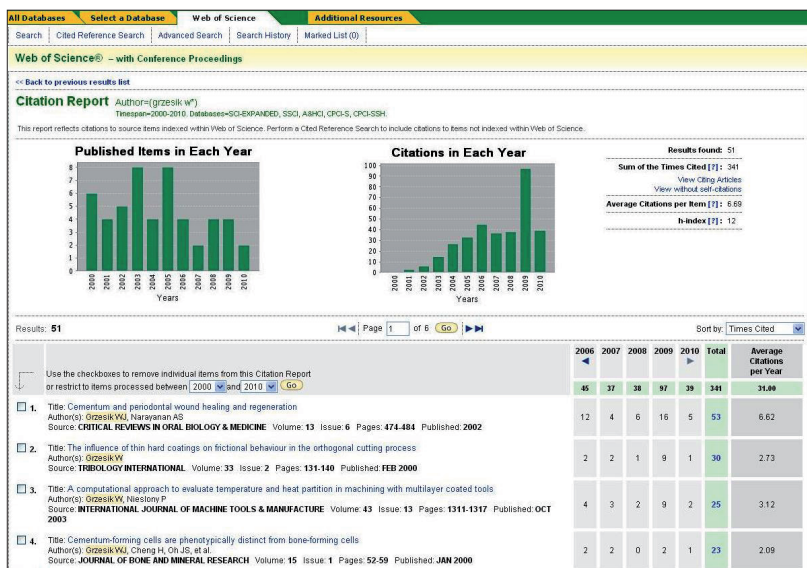
[View all 138 citing articles.]
[Create Citation Alert]

Related Records:
Find similar records based on shared references (from Web of Science).
[View related records]

References: 63
View the bibliography of this record (from Web of Science).

Additional information
• View the journal's impact factor (in Journal Citation Reports)

Fot. 72. Pierwsza publikacja Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu cytowana w SCI w 1974



Fot. 73. Badanie cytowań w oparciu o SCI

Politechnika Opolska | www.po.opole.pl

Select Language

Biblioteka Politechniki Opolskiej

Strona główna | O bibliotece | Udostępnianie zbiorów | Katalogi online | Bazy danych | Czasopisma | Ciekawe linki

Cytowania

Biblioteka w oparciu o bazę Web of Knowledge, przeprowadziła badania cytowań pracowników Politechniki Opolskiej z 2009 roku. Wyszukano 831 cytowań dla 108 pracowników. Ustalono, że w wymienionej bazie za 2009 rok uwzględnionych zostało 111 publikacji pracowników Politechniki Opolskiej [więcej]

Biblioteka Główna w oparciu o bazę Science Citation Index-Expanded, przeprowadziła badania cytowań pracowników Politechniki Opolskiej z 2008 roku. Wyszukano 595 cytowania dla 103 pracowników. Ustalono, że w wymienionej bazie za 2008 rok uwzględnionych zostało 45 publikacji pracowników Politechniki Opolskiej [więcej]

Biblioteka w oparciu o bazę Science Citation Index-Expanded przeprowadziła badania cytowań pracowników Politechniki Opolskiej z 2007 roku. Wyszukano 228 cytowanych publikacji dla 70 osób. Publikacje te były cytowane 241 razy. Ustalono, że w wymienionej bazie za 2007 rok uwzględnionych zostało 37 publikacji pracowników Politechniki Opolskiej. [więcej]

Biblioteka w oparciu o bazę Science Citation Index-Expanded, przeprowadziła badania cytowań pracowników Politechniki Opolskiej z 2006 roku. Wyszukano 281 cytowanych publikacji dla 70 osób. Publikacje te były cytowane 300 razy, w tym zanotowano 98 autocytowań. Ustalono, że w wymienionej bazie za 2006 rok uwzględnionych zostało 35 publikacji pracowników Politechniki Opolskiej. [więcej]

Cytowania pracowników Politechniki Opolskiej w 2005 roku. [więcej]

Copyright © 2002-2010 Politechnika Opolska :: Uczelniany Ośrodek Informatyczny :: Webmaster: Mirosław Gucwa

Fot. 74. Cytowania publikacji w SCl na stronie domowej biblioteki

*„Biblioteka jest wielka przez swą gościnność,
a nie przez swe rozmiary.”*

Rabindranath Tagore

ELŻBIETA CZERWIŃSKA

Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej

Z KART HISTORII – SYLWETKI BIBLIOTEKARZY ZASŁUŻONYCH DLA BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ POLITECHNIKI OPOLSKIEJ

TADEUSZ STOŻEK

Tadeusz Stożek ur. 9 maja 1923 r., zmarł 8 listopada 1995 r., absolwent studiów polonistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego. W trakcie studiów pracował w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. W 1954 r. podjął pracę naukową w nowo powstałej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu na stanowisku adiunkta, równocześnie pełniąc funkcję dyrektora biblioteki, wykorzystując swoje kwalifikacje i wcześniejsze doświadczenia wyniesione z pracy w Bibliotece Ossolineum. Kiedy odchodził z WSP w 1965 r. zostawił Bibliotekę Główną zorganizowaną, prawidłowo funkcjonującą oraz wypełniającą swoje zadania informacyjne, dydaktyczne i usługowe.

Okres pracy zarówno w WSP, jak i w Ossolineum charakteryzował się dużą dynamiką twórczą. T. Stożek był współautorem Indeksów do Inwentarzy Ossolineum, pracował w redakcji „Kwartalnika Opolskiego”, brał udział w pracach Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, w Komisji Bibliotekoznawstwa i Bibliografii. Stworzył „Monografię kalendarzy polskich” dla Instytutu Badań Literackich PAN.

Ze względu na potrzebę zorganizowania biblioteki w nowo powstałej Wyższej Szkole Inżynierskiej w Opolu, ówczesny rektor doc. Rościsław Oniszczyk zaproponował Tadeuszowi Stożkowi pracę. Na nim spoczywał cały ciężar prac organizacyjnych, kształtowania i doboru księgozbioru, pozyskiwania środków oraz zapewnienia właściwego warsztatu pracy naukowo-dydaktycznej pracownikom i studentom Uczelni. Dodać należy, że zarówno warunki lokalowe, finansowe, jak i kadrowe nowo powstałej biblioteki były nader skromne.

We wspomnieniach z tego okresu Dyrektor T. Stożek jawi się zawsze jako człowiek życzliwy, uśmiechnięty, pogodny, niezmiernie uczynny dla wszystkich, a szczególnie dla czytelników. Nie robił niczego na pokaz, dla reklamy, nie lubił spotkań, posiedzeń i narad.

W 1969 r. Komisja Egzaminacyjna przy Ministrze Nauki, po uwzględnieniu dorobku naukowego i organizacyjnego nadała mu stanowisko bibliotekarza dy-

plomowanego. Było to pierwsze i przez długi okres czasu jedyne takie stanowisko na Opolszczyźnie.

W Wyższej Szkole Inżynierskiej pracował w latach 1965-1975, następnie przeniósł się do Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu, tam zajmował się pracą naukową, specjalizował się w opracowaniu rękopisów i starodruków.

IRENA BRYLL

Irena Bryll ur. 13 marca 1940 r., absolwentka filologii polskiej WSP w Opolu. Związana była z Biblioteką WSI od 1966 r., czyli niemal od początku jej istnienia. Razem z ówczesnym dyrektorem biblioteki – T. Stożkiem tworzyli pierwszy księgozbiór placówki, mieszczącej się w ówczesnej siedzibie Uczelni przy ulicy Katowickiej 48. Fachowa wiedza, poparta wieloletnim doświadczeniem zawodowym oraz umiejętności organizacyjne sprawiły, że władze Uczelni w 1975 r. powierzyły I. Bryll funkcję dyrektora biblioteki, którą pełniła do chwili przejścia na emeryturę w 1995 r. Pod jej kierownictwem kształtowała się nowa struktura organizacyjna biblioteki, powstawały oddziały oraz sieć bibliotek instytutowych. Dzięki jej staraniom biblioteka w 1985 r. otrzymała nową siedzibę przy ul. Sosnkowskiego. Zdecydowanie poprawiły się warunki pracy czytelników i bibliotekarzy. Jej nieustanna troska o rozwój biblioteki, racjonalne i planowe gromadzenie zbiorów, poszerzanie zakresu tematycznego księgozbioru przeznaczanego nie tylko dla studentów i pracowników naukowych, ale także dla całego środowiska przyczyniły się do tego, że Biblioteka Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu urosła do rangi największej w regionie opolskim technicznej biblioteki naukowej i ten charakter zachowała do dziś.

Irena Bryll w trakcie pracy systematycznie pogłębiała swoją wiedzę i doskonaliła warsztat zawodowy. W 1980 r. obroniła pracę doktorską na Wydziale Filologiczno-Historycznym WSP w Opolu. Jest autorką ponad dwudziestu publikacji z zakresu literatury polskiej i bibliotekarstwa.

Pod kierownictwem I. Bryll rozpoczęła się komputeryzacja biblioteki. Politechnika Warszawska udostępniła bibliotece swoją wersję opracowania zbiorów zwartych w systemie ISIS, a Politechnika Wrocławska oprogramowanie APIN UDOS do obsługi wypożyczalni. Zawarte zostało porozumienie o współtworzeniu z 60 bibliotekami w Polsce bazy komputerowej SYMPO, odnotowującej materiały konferencyjne. Kolejnym krokiem było tworzenie komputerowej bazy publikacji pracowników WSI, a następnie Politechniki Opolskiej.

Jako członek Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich działała w Kolegium ds. Koordynacji i Współpracy Bibliotek Opolszczyzny. Przez wiele lat była członkiem Senatu WSI i komisji senackich. Jako dyrektor kierowała się dobrem biblioteki, dbała o jej rozwój, nie tracąc z pola widzenia człowieka. Cieszyła się szacunkiem i zaufaniem. Jej osobowość, wrażliwość, kultura osobista, życzliwość dla innych tworzyły przyjazną atmosferę w bibliotece.

Za swoje osiągnięcia, umiejętności organizatorskie oraz działalność naukowo-badawczą i społeczną otrzymała: Złoty Krzyż Zasługi, Nagrodę Prezydenta Miasta Opola za działalność kulturalno-oświatową, medale Zasłużony dla Miasta Opola, Zasłużony dla Opolszczyzny oraz liczne nagrody rektora Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu.

W dniu 10 maja 2005 r. Irena Bryll została wpisana do Księgi Zasłużonych Bibliotekarzy Opolszczyzny.

ELŻBIETA BARBARA SZYBKOWSKA

Elżbieta Barbara Szybkowska ur. 31 października 1947 r., absolwentka filologii polskiej WSP w Opolu. Z WSI związana była od 1970 r., a z biblioteką niemal od początku jej istnienia. Razem z ówczesnym dyrektorem mgr. Tadeuszem Stożkiem i dr Ireną Bryll gromadziła i opracowywała pierwsze książki, czasopisma i zbiory specjalne dla potrzeb studentów i kadry naukowej młodej Uczelni. Współtworzyła też pierwszą strukturę organizacyjną i oddziały biblioteczne. Fachowa wiedza, poparta wieloletnim doświadczeniem zawodowym oraz umiejętności organizatorskie sprawiły, że władze uczelni w 1975 r. powierzyły B. Szybkowskiej funkcję zastępcy dyrektora biblioteki, a następnie kierownika Oddziału Gromadzenia i Opracowania Czasopism i Zbiorów Specjalnych. Funkcję tę pełniła aż do odejścia na emeryturę w 2006 r., wzorowo wywiązując się ze wszystkich powierzonych jej obowiązków.

W swojej pracy zawodowej Barbara Szybkowska stworzyła dwa katalogi biblioteczne: na początku lat 70. kartkowy katalog alfabetyczny czasopism i w latach 90. komputerowy katalog czasopism. Bardzo aktywnie włączyła się w komputeryzację biblioteki, przenosiła opisy bibliograficzne z katalogów tradycyjnych do katalogu komputerowego.

W ciągu ponad 35-letniego stażu zawodowego B. Szybkowska wychowała szereg bibliotekarzy pracujących w bibliotece WSI (PO) i bibliotekach Opola. Jej dorobek publikacyjny obejmuje sześć tomów „Wykazów czasopism i wydawnictw ciągłych gromadzonych w bibliotece w latach 1976-1994”. Pełniła również funkcje społeczne, między innymi przez wiele lat aktywnie działała w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich. Za swoją pracę została odznaczona Brązowym Krzyżem Zasługi. Jej pozazawodową pasją było między innymi edytorstwo, ogrodnictwo, biologia.

LUCYNA FRĄSIAK

Lucyna Frąsiak ur. 3 grudnia 1941 r., absolwentka pedagogiki WSI w Opolu, związana była zawodowo z Biblioteką WSI w Opolu od 1975 roku. W czasie pracy systematycznie uzupełniała swoje wykształcenie, ukończyła studia podyplomowe z bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Wrocławskim oraz liczne kursy z bibliote-

karstwa polskiego i zagranicznego. W latach 1975-1981 była kierownikiem Działu Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów, a od 1981 roku pełniła funkcję zastępcy dyrektora Biblioteki Głównej. Planowała i organizowała gromadzenie zbiorów do biblioteki, aktywnie współpracowała z Komisją Doboru Księgozbioru, pracownikami i studentami Uczelni.

Lucyna Frąsiak aktywnie uczestniczyła w życiu społecznym Opolszczyzny, szczególnie przy organizacji Akcji Letnich Chorągwi Opolskiej ZHP, brała udział w Społecznym Komitecie Budowy Domu Harcerza w Namysławie, przez wiele lat pełniła również funkcję ławnika w Sądzie Rejonowym oraz Sądzie Rodzinnym i Opiekuńczym w Opolu. Za swoją pracę została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi oraz wielokrotnie nagrodami rektora WSI.

W 1997 r. przeszła na emeryturę.

ANTONINA SOLKA

Antonina Solka ur. 19 lutego 1940 r., absolwentka filologii polskiej i studiów podyplomowych z bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Wrocławskim, z Biblioteką Główną WSI obecnie Politechniki Opolskiej związana była od 1976 roku. Od 1986 roku kierowała pracą Oddziału Informacji Naukowej, a od 1994 roku pełniła jednocześnie funkcję zastępcy dyrektora biblioteki. Pracując w Oddziale Informacji Naukowej rozpoczęła dokumentowanie dorobku naukowego pracowników Uczelni, tworząc Kartotekę Publikacji i wydając cztery tomy Bibliografii pracowników WSI za lata 1966-1990. Kartoteka stanowiła podwaliny obecnej bazy elektronicznej, udostępnianej w Internecie. Była inicjatorką badań cytowań pracowników naukowych WSI, a później Politechniki Opolskiej, które w konsekwencji okazały się niezwykle ważne w działalności Uczelni.

Swoją wiedzą, doświadczeniami i spostrzeżeniami dzieliła się na łamach czasopism bibliotekarskich takich jak: *Bibliotekarz*, *Pomagajmy sobie w pracy*, *Rocznik Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego*. Jest autorką (współautorką) ponad 30 publikacji z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Pani mgr Antonina Solka pracowała przy powstawaniu bibliografii publikacji bibliotekarzy Opola za lata 1945-85. Była przewodniczącą komitetu redakcyjnego publikacji: „Szli do ludzi z książką: Sylwetki bibliotekarzy Opola”, która ukazała się w 1987 roku. Napisała wstęp do tego wydawnictwa oraz opracowała następujące sylwetki bibliotekarzy „Pracowało się z sercem – Teresa Jarząbek”, „Z jednej wywodzimy się rodziny – Albina Pieczkowa”, „Zostawić swój ślad – Halina Goszczyńska”.

Za zaangażowanie, troskę o rozwój biblioteki wielokrotnie otrzymywała nagrody rektora WSI i Politechniki Opolskiej.

1 stycznia 1999 roku Antonina Solka przeszła na emeryturę.

Antonina Solka pełniła również funkcje społeczne. Przez wiele lat działała prężnie w Regionalnym Zarządzie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, między innymi jako zastępca przewodniczącego, sekretarz. Za pracę tę została uhonor-

wana Srebrnym Krzyżem Zasługi. Obecnie aktywnie działa w Kole Bibliotekarzy Seniorów przy Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich, Oddział w Opolu.

W 2005 r. Antonina Solka została wpisana do Księgi Zasłużonych Bibliotekarzy Opolszczyzny.

MIROŚŁAWA CHMIELNICKA-SZYM CZAK

Mirosława Chmielnicka-Szymczak ur. 29 stycznia 1947 r., absolwentka filologii polskiej WSP w Opolu, pracowała w Bibliotece Głównej WSI w Opolu od 1980 r. Swój staż zawodowy przez wiele lat związała z gromadzeniem zbiorów: książek, czasopism i zbiorów specjalnych. Fachowa wiedza, poparta wieloletnim doświadczeniem zawodowym oraz umiejętności organizatorskie sprawiły, że władze Politechniki Opolskiej w 1998 r. powierzyły jej funkcję zastępcy dyrektora biblioteki, którą pełniła do chwili odejścia na emeryturę w 2007 r., wzorowo wywiązując się ze wszystkich powierzonych obowiązków. Współtworzyła projekty do Fundacji Nauki Polskiej „LIBRARIUS” oraz KBN na budowę sieci komputerowej biblioteki, dzięki którym zmodernizowano bibliotekę. Jest współautorką 9 artykułów w czasopismach z zakresu bibliotekoznawstwa i bibliotekarstwa.

Za swoją pracę została odznaczona Brązowym Krzyżem Zasługi oraz wielokrotnie nagrodami rektora Wyższej Szkoły Inżynierskiej i Politechniki Opolskiej.

W 2007 r. przeszła na emeryturę.

STANISŁAWA BIEGUS

Stanisława Biegus ur. 24 maja 1947 r., absolwentka bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, całe swoje życie zawodowe związała z bibliotekarstwem. Pracę rozpoczęła w 1964 r. jako młodszy bibliotekarz w bibliotece w Gołuszowicach, a od 1974 r. w Bibliotece WSI w Opolu (późniejszej Politechnice Opolskiej).

Swój staż zawodowy na wiele lat związała z opracowaniem zbiorów: książek, czasopism i zbiorów specjalnych. W latach 1977-1986 kierowała Oddziałem Opracowania Druków Zwartych i Wydawnictw Ciągłych. W 1998 r. utworzyła i do chwili odejścia na emeryturę w 2007 r. kierowała Biblioteką Wydziału Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii. W ciągu ponad 40-letniego stażu zawodowego Stanisława Biegus wychowała wielu bibliotekarzy, pracujących w bibliotece PO i bibliotekach Opola.

Jest również współautorką 11 publikacji.

Za swoją pracę została odznaczona Brązowym Krzyżem Zasługi oraz wielokrotnie nagrodami rektora WSI i Politechniki Opolskiej.

HALINA CZAJKOWSKA

Halina Czajkowska ur. 11 kwietnia 1953 r., absolwentka filologii polskiej WSP w Opolu, pracę w Bibliotece Głównej WSI w Opolu rozpoczęła w 1982 r. Następnie przeszła do Studium Języka Polskiego dla Obcokrajowców. Powróciła do biblioteki w 1996 r. Od 1999 roku do chwili odejścia na emeryturę w 2009 r. kierowała Biblioteką Wydziału Mechanicznego.

Dzięki jej staraniom placówka ta rozbudowała swój księgozbiór, w pełni odpowiadający kierunkom kształcenia Wydziału Mechanicznego. Swoje doświadczenie pedagogiczne umiejętnie wykorzystywała w pracy z czytelnikiem. Podejmowała szereg inicjatyw prowadzących do usprawnienia i polepszenia działalności Biblioteki Wydziału Mechanicznego, między innymi zmieniając sposób udostępniania zbiorów na wolny dostęp do półek. Jest autorką publikacji z zakresu bibliotekarstwa.

JADWIGA GRATA

Jadwiga Grata urodzona w 1936 r., absolwentka pedagogiki WSP w Opolu, związana była z bibliotekarstwem. Rozpoczęła je w 1955 r. w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Rzeszowie, następnie w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Opolu, Bibliotece Głównej WSP w Opolu. W bibliotece WSI, później Politechniki Opolskiej pracowała od 1975 r. do chwili odejścia na emeryturę w 1998 r. Przez cały ten czas pełniła funkcję kierownika Działu Udostępniania Zbiorów. W pracy szczególnie nacisk kładła na upowszechnianie i udostępnianie książek w środowisku opolskim. Od początku swojej kariery zawodowej Jadwiga Grata aktywnie działała w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich.

Za duży wkład pracy na rzecz środowiska bibliotekarskiego i akademickiego Jadwiga Grata była wielokrotnie nagradzana przez rektora WSI i Politechniki Opolskiej. Otrzymała odznakę: Zasłużony Działacz Kultury, Zasłużony dla miasta Opola, dyplomy Prezydenta miasta Opola.

TERESA JARZĄBEK

Teresa Jarząbek ur. 21 września 1937 r., absolwentka bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, pracę w bibliotekarstwie rozpoczęła w 1954 r. mając 17 lat. Pracowała w bibliotekach fachowych różnych zakładów przemysłowych Opola oraz w Miejskiej i Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej, a od 1976 r. w Bibliotece Głównej WSI w Opolu, na stanowisku kierownika Oddziału Informacji Naukowej. W 1986 r., po przeprowadzce biblioteki do nowej siedziby przy ul. Sosnkowskiego, objęła stanowisko kierownika Biblioteki Instytutu Inżynierii Lądowej, które to pełniła do odejścia na emeryturę w 1996 r.

Pracę zawodową łączyła z pracą społeczną w licznych organizacjach, w tym w Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Towarzystwie Powrót z „U”.

Została wyróżniona nagrodami Ministra Kultury i Sztuki, odznaką Zasłużony Działacz Kultury, Zasłużony dla Miasta Opola, Zasłużony dla Województwa Opolskiego (dwukrotnie), Srebrnym Krzyżem Zasługi, „Żarem Serca Xaverianum” oraz wpisana na listę „Zwyczajni niezwyčajni”. W 2005 r. T. Jarząbek została uhonorowana medalem „W Dowód Uznania”, przyznawanym przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.

Po przejściu na emeryturę aktywnie działa w Kole Bibliotekarzy Seniorów przy Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich, Oddział w Opolu oraz w bibliotece przy opolskiej parafii pw. Przemienienia Pańskiego.

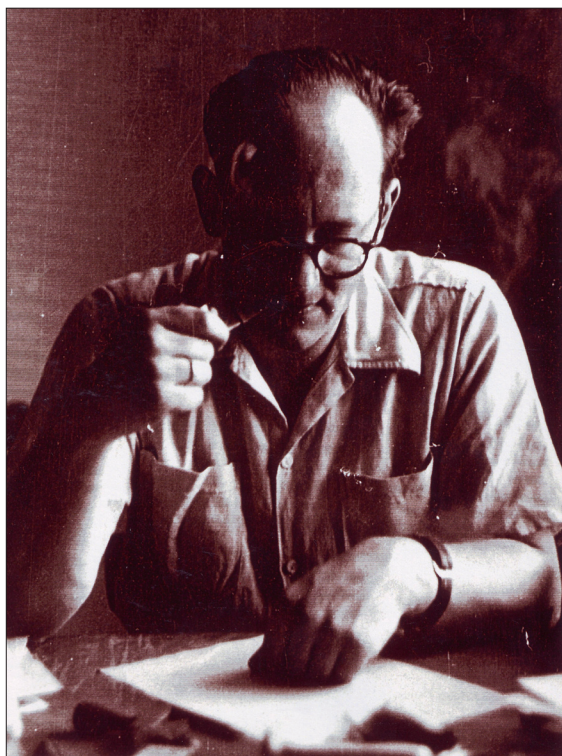
MARIA WOJNAROWSKA-PAWELEC

Maria Wojnarowska-Pawelec ur. 15 sierpnia 1944 r., absolwentka bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. Pracowała w bibliotekach publicznych i szkolnych. Związana była z biblioteką WSI w Opolu od 1976 r. Organizowała bibliotekę Instytutu Budowy Maszyn, późniejszego Wydziału Mechanicznego. Kompletowała specjalistyczny księgozbiór, tworzyła warsztat informacyjny tej placówki tworząc katalogi książek, czasopism i zbiorów specjalnych. Od 1978 roku pełniła funkcję kierownika Biblioteki, aż do przejścia na emeryturę w 1999 r.

Aktywnie działała w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich i Związku Nauczycielstwa Polskiego. Za swoją pracę wielokrotnie otrzymywała nagrody rektora WSI, Politechniki Opolskiej.

LITERATURA:

- [1] BRYLL, I.: Tadeusz Stożek : 9 V 1923 – 8 XI 1995. [Dostęp 28 maja 2010]. Dostępny w World Web Wide: http://www.po.opole.pl/download/wiadomosci/arch/wiadnr_47/stozek.html
- [2] BRYLL, I.: Tadeusz Stożek : 9 V 1923 – 8 XI 1995. „Wiadomości Uczelniane” 1995/1996, nr 47, s. 17.
- [3] BRYLL, I.: Tadeusz Stożek 1923-1995. „Bibliotekarz” 1996, nr 6, s. 34-35.
- [4] W służbie czytelnika – Tadeusz Stożek / oprac. Irena Bryll. W: Szli do ludzi z książką: sylwetki bibliotekarzy Opola. Kom. red. Halina Gąszczyńska, Elżbieta Kieszczyńska, Maria Klimczyk, Janina Kościów, Antonina Solka. Opole: SBP Koło Miejskie: WBP, 1987, s. 181-185.



Fot. 75. Tadeusz Stożek.
Dyrektor Biblioteki Wyższej Szkoły Inżynierskiej
w latach 1965-1975.
Z archiwum biblioteki (autor nieznan)



Fot. 76. Irena Bryll.
Dyrektor Biblioteki Wyższej Szkoły Inżynierskiej
w latach 1975-1996.
Z archiwum biblioteki (autor nieznan)



Fot. 77. Stanisława Biegus i Beata Sawko w Bibliotece Wydziału Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 78. Miroslawa Chmielnicka-Szymczak podczas obchodów Dnia Bibliotekarza w 2007 roku. Z archiwum biblioteki (autor A. Jańdziak)



Fot. 79. Halina Czajkowska i Elżbieta Czerwińska w Bibliotece Wydziału Mechanicznego. Z archiwum biblioteki (autor M. Wach)



Fot. 80. Jadwiga Grata i Halina Szlejf w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej. Z archiwum biblioteki (autor A. Jażdżiak)



Fot. 81. Jubileusz 55-lecia pracy Teresy Jarząbek w bibliotekach Opola – 9 grudnia 2009 roku.
Z archiwum biblioteki (autor E. Czerwińska)



Fot. 82. Elżbieta Barbara Szybkowska.
Z archiwum biblioteki (autor A. Jańdziak)



Fot. 83. Antonina Solka została wpisana do Księgi Zasłużonych Bibliotekarzy Opolszczyzny – 10 maja 2005 roku.
Z archiwum biblioteki (autor E. Czerwińska)



Fot. 84. Maria Wojnarowska-Pawelec, Halina Czajkowska i Gabriela Anigacz.
Z archiwum biblioteki (autor A. Jańdziak)

*„Książka to najlepszy przyjaciel człowieka,
a biblioteka to świątynia jego myśli.”*

Cycon

EWA ŻELAWSKA

Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej

**BIBLIOGRAFIA PUBLIKACJI
PRACOWNIKÓW BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ
WYŻSZEJ SZKOŁY INŻYNIERSKIEJ W OPOLU
I POLITECHNIKI OPOLSKIEJ ZA LATA 1972-2010**

Niniejsza bibliografia wykazuje dorobek twórczy pracowników Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu i Politechniki Opolskiej, szeregując go w układzie alfabetycznym nazwisk [7]. Spis uwzględnia tylko te publikacje, które powstały w okresie zatrudnienia poszczególnych autorów w bibliotece WSI w Opolu i Politechniki Opolskiej, z wyjątkiem dla dwóch artykułów Antoniny Solki, ponieważ dotyczą one biblioteki WSI. W obrębie danego nazwiska autora, publikacje ułożono w porządku chronologicznym malejącym, rozpoczynając od prac wydanych najpóźniej i dzieląc je na dwie kategorie: samodzielne, z udziałem współautorów, a w obrębie prac wydanych w tym samym roku uporządkowano je alfabetycznie według pierwszego wyrazu tytułu.

Przy opracowaniu podstawowymi źródłami informacji bibliograficznej były baza danych publikacji pracowników BIBLIO oraz księgozbiór biblioteki. Uzupełnieniem były opisy Bibliografii Narodowej: „Przewodnik Bibliograficzny”, „Bibliografia Zawartości Czasopism”, a także „Bibliografia publikacji bibliotekarzy Opola” za lata 1951-1980 i 1981-1985 [1, 2, 3]. Pozyskiwano również informacje od samych bibliotekarzy.

Dążenie do kompletności w gromadzeniu materiałów spowodowało, że w rejestrze opisano publikacje:

- drukowane,
- powielone różnymi technikami (maszynopisy),
- zarejestrowane na innych nośnikach (np. dyskietki, CD-ROM-y),
- a także utwory niepublikowane (wygłoszone referaty).

Nie sposób było dotrzeć do wszystkich źródeł, stąd istnieje możliwość pominięcia niektórych prac. Opisy dokumentów w większości zostały sporządzone z autopsji. Ze względu na rejestracyjną metodę opisu, bibliografia zawiera opisy zasadniczo w pierwszym stopniu szczegółowości [4, 5, 6]. Zastosowano odsyłacze ogólne autorskie od haseł oraz od współautorów, nienumerowane opisy skrócone pełniące funkcję szczegółowych odsyłaczy autorskich do pełnego opisu. Bibliografię

uzupełnia indeks autorski, wykazujący w szeregu alfabetycznym zapisy indeksowe nazw autorów oraz współtwórców dokumentów [7], a wykaz i rozwiązanie skrótów i symboli, wykaz czasopism oraz ich skrótów jest wspólny dla całej monografii.

BENTKOWSKA, JOLANTA

1. Spotkanie Polskiego Konsorcjum Elsevier / Jolanta Bentkowska, Ewa Żelawska // *Bibliotekarz*. - 2003, [nr] 4, s. 19-21
2. Spotkanie Polskiego Konsorcjum Elsevier / Jolanta Bentkowska, Ewa Żelawska // *Wiad. Uczel.* - R. 12, nr 4 (2002), s. 21-22

BIEGUS, STANISŁAWA

3. Biblioteka Wydziału Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii // *Wiad. Uczel.* - R. 14, nr 4 (2004), s. 11-12
4. Wykaz książek zagranicznych gromadzonych w roku 1990 / Wyższa Szkoła Inżynierska. Biblioteka Główna ; [oprac. Stanisława Biegus]. - Opole : WSI, 1992. - 38 s.
5. Wykaz książek zagranicznych : gromadzonych w roku 1989 / Wyższa Szkoła Inżynierska. Biblioteka Główna ; [oprac. Stanisława Biegus]. - Opole : WSI, 1991. - 41 s.
6. * Wykaz książek zagranicznych gromadzonych w roku 1988. - Opole : Wyższa Szkoła Inżynierska, 1989. - 26 s.
7. * Wykaz książek zagranicznych gromadzonych w roku 1987. - Opole : Wyższa Szkoła Inżynierska, 1988. - 23 s.
8. Wykaz książek zagranicznych gromadzonych w roku 1986 / Wyższa Szkoła Inżynierska im. gen. Aleksandra Zawadzkiego w Opolu. Biblioteka Główna; [oprac. Stanisława Biegus]. - Opole : WSI, 1987. - 35, [1] s.
9. Katalogi // W: Informator o bibliotece / Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu ; [oprac. Teresa Jarząbek]. - Opole : WSI, 1978. - Aut.: Stanisława Biegus. - S. 10-12
10. Książki zagraniczne gromadzone w latach 1991-1992 / Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu. Biblioteka Główna ; [oprac. Stanisława Biegus, Janina Kowal]. - Opole : WSI, 1993. - 36 s.
11. Wykaz książek zagranicznych gromadzonych w roku 1985 / Wyższa Szkoła Inżynierska im. gen. Aleksandra Zawadzkiego w Opolu ; [oprac. Edward Szumny, Stanisława Biegus] zob. poz. 207

BLANCHARD, BARBARA zob. WILKE-BLANCHARD, BARBARA

BRYLL, IRENA

11. Tadeusz Stożek 1923-1995 // *Bibliotekarz*. - 1996, [nr] 6, s. 34-35
12. Tadeusz Stożek : 9.V.1923 – 8.XI.1995 // *Wiad. Uczel.* - 1995/1996, nr 47, s. 17
13. Bibliografia (adnotowana) rozpraw doktorskich i habilitacyjnych pracowników Wyższej Szkoły Inżynierskiej za lata 1970-1992 / [oprac. Irena Bryll]. - Opole : WSI, 1993. - 113 s.

14. Bibliografia artykułów i notatek prasowych o Wyższej Szkole Inżynierskiej w Opolu za lata 1970-1992 / [oprac. Irena Bryll]. - Opole : WSI, 1993. - 65 s.
15. Mikrokomputerowy system automatyzacji Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu // *Bibliotekarz*. - 1992, [nr] 11/12, s. 27-29
16. Komputeryzacja w średniej wielkości uczelnianej bibliotece technicznej // *Bibliotekarz*. - 1992, [nr] 9, s. 10-11
17. Mikrokomputerowy system automatyzacji Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu // *Wiad. Uczel.* - 1992, nr 14, s. 5
18. Krótka informacja o działalności Biblioteki w 1991 roku. - Aut.: Irena Bryll // *Wiad. Uczel.* - 1992, nr 9, s. 4-5
19. Biblioteka Ogólna // W: Dwudziestopięciolecie Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu : 1966-1991 / [oprac. Antoni Guzik]. - Opole : WSI, 1991. - S. 70-71
20. * Mówi Irena Bryll, dyrektor Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu / rozm. Krystyna Duda // *Wiad. Uczel.* - 1991, nr 6, s. 1-3
21. Refleksje nad statusem bibliotekarzy szkół wyższych // *Bibliotekarz*. - R. 57, [nr] 8/9 (1990), s. 36-37
22. W służbie czytelnika - Tadeusz Stożek / oprac. Irena Bryll // W: Szli do ludzi z książką: sylwetki bibliotekarzy Opola / SBP Koło Miejskie w Opolu ; WBP im. Emanuela Smółki w Opolu ; [kom. red. Halina Gąszczyńska, Elżbieta Kieszczyńska, Maria Klimczyk, Janina Kościów, Antonina Solka]. - Opole : SBP Koło Miejskie : WBP. - 1987. - S. 181-185
23. Biblioteka Główna // W: Dwudziestolecie Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu : 1966-1986 / [oprac. Antoni Guzik, Józef Suchy ; red. i prowadzenie Janusz Nawarowski]. - Opole : WSI, 1986. - S. 52-54
24. Maria Wysłouchowa. Pisarstwo dla ludu i zainteresowania ludoznawcze / promotor doc. dr hab. Jerzy Pośpiech. - Opole : WSP, 1984. - 169 s. - (Studia i Monografie WSP Opole. Seria B, nr 93). - Praca doktorska
25. O dezintegracji // *Bibliotekarz*. - 1984, nr 1, s. 4
26. * Maria Wysłouchowa. Pisarstwo dla ludu i zainteresowania ludoznawcze. - Streszczenie pracy doktorskiej // *Biuletyn Polonist.* - R. 26, z. 1/2 (1983), s. 48-52
27. Problematyka ludoznawcza w twórczości Marii Wysłouchowej. Kontakty z ludnością Śląska Cieszyńskiego // *Zesz. Naukowe WSP Opole, Seria A, Filol. Polska*. - 22 (1983), s. 127-151
28. Korespondencja Marii Wysłouchowej z Karoliną Świetłą // *Kwartalnik Opol.* - 1979, nr 2, s. 97-109
29. Biblioteka Główna // W: Wyższa Szkoła Inżynierska im. gen. Aleksandra Zawadzkiego w Opolu / [oprac. Grzegorz Bryll, Eugeniusz Kaniok, Stefan Ziarko]. - Opole : WSI : WOINTE, 1978. - S. [43]
30. Listy ze Śląska z lat 1884-1906 do Marii Wysłouchowej : (dokończenie) // *Kwartalnik Opol.* - 1978, nr 4, s. 82-101
31. Listy ze Śląska do Marii Wysłouchowej z lat 1884-1906 // *Kwartalnik Opol.* - 1978, nr 3, s. 56-80

32. Listy Marii Wysłouchowej do Jana Wantuły z lat 1901-1904 // *Kwartalnik Opol.* - 1978, nr 2, s. 81-93
33. Śląskie kontakty Marii Wysłouchowej // *Kwartalnik Opol.* - 1978, nr 1, s. 47-76
34. Wstęp. - Oprac. Irena Bryll // W: Informator o bibliotece / Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu ; [oprac. Teresa Jarząbek]. - Opole : WSI, 1978. - S. 5-6
35. Wprowadzenie do zagadnień przysposobienia bibliotecznego i informacji naukowej / oprac. Irena Bryll. - Opole : WSI, 1977. - 108, [1] s. - (Skrypty Uczelniane, ISSN 0860-9004 ; nr 48)
36. * Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu w dziesięciolecie istnienia // W: Wyższa Szkoła Inżynierska / red. Irena Bryll. - Opole : WSI, 1976. - Wydawnictwo jubileuszowe. - Maszyn. powiel. - S. 100-130
37. * Wyższa Szkoła Inżynierska / red. Irena Bryll. - Opole : WSI, 1976. - Wydawnictwo jubileuszowe. - Maszyn. powiel.
38. Biblioteka Główna // W: Skład osobowy i spis zajęć dydaktycznych na rok akademicki 1971/72 / Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu ; [oprac. Irena Bryll]. - Opole : WSI, 1972. - S. 70
39. Skład osobowy i spis zajęć dydaktycznych na rok akademicki 1971/72 / Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu ; [oprac. Irena Bryll]. - Opole : WSI, 1972. - 116 s.
40. Działalność naukowo-badawcza opolskiej uczelni technicznej na rzecz regionu / Irena Bryll, Grzegorz Bryll // *Kwartalnik Opol.* - 1977, nr 2, s. 68-77

BUDREWICZ, BOŻENA

41. Zbiory tradycyjne a e-zbiory. Przeszość i przyszłość? / Bożena Budrewicz, Anna Kmiecik // W: Tradycja i nowoczesność bibliotek akademickich : materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej, Rzeszów-Czarna, 1-3 czerwca 2005 r. / [oprac. materiałów Ewa Bieniasz, Krystyna Serwatko, Bożena Jaskowska]. - Rzeszów : Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2005. - S. 173-182

CHMIELNICKA-SZYMCZAK, MIROSŁAWA

42. Najważniejsze wydarzenia z działalności Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej w 2002 roku // *Rocznik Biblioteki Głównej Uniw. Opol.* - R. 7 (2004), s. 99-101
43. Ochrona zbiorów bibliotecznych w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej / Mirosława Chmielnicka-Szymczak, Elżbieta Czerwińska // W: Problemy ochrony zbiorów i systemów komputerowych w bibliotekach : materiały konferencyjne, Białystok-Wigry, 6-8 czerwca 2001 / Biblioteka Główna Politechniki Białostockiej ; [oprac. red. Grażyna Bożek, Lucyna Sewastianowicz]. - Białystok : Biblioteka Główna Politechniki Białostockiej, 2001. - S. 47-51

44. Zdecentralizowany system zarządzania i finansowania szkołą wyższą a biblioteka - na przykładzie biblioteki Politechniki Opolskiej / Mirosława Chmielnicka-Szymczak, Elżbieta Czerwińska // W: Standaryzacja Kosztów w Bibliotekach Naukowych, Kazimierz Dolny, 20-22.09.2000 / [Biblioteka Główna Politechniki Lubelskiej ; przygot. materiałów do druku Hanna Celoch, Maria Karwat]. - Lublin : Wydaw. Politechniki Lubelskiej, 2000. - S. 23-35
45. Modernizacja działalności Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej / Mirosława Chmielnicka-Szymczak, Elżbieta Czerwińska // *Bibliotekarz*. - 1999, [nr] 10, s. 14-17
46. II Konferencja Konsorcjum Bibliotek Górnośląskich w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej / Mirosława Chmielnicka-Szymczak, Elżbieta Czerwińska // *Wiad. Uczel.* - R. 8, nr 7 (1999), s. 10-11
- Biblioteka Politechniki Opolskiej w 2006 roku / Elżbieta Czerwińska, Mirosława Chmielnicka-Szymczak zob. poz. 85
 - Biblioteka Główna : działalność biblioteczna w 2005 roku / Elżbieta Czerwińska, Mirosława Chmielnicka-Szymczak zob. poz. 86
 - Wybrane zagadnienia z działalności biblioteki Politechniki Opolskiej w 2000 roku / Elżbieta Czerwińska, Mirosława Chmielnicka-Szymczak zob. poz. 87
 - Biblioteka w 1999 roku / Elżbieta Czerwińska, Mirosława Chmielnicka-Szymczak zob. poz. 88
 - Wybrane zagadnienia z działalności biblioteki Politechniki Opolskiej w 1998 roku / Elżbieta Czerwińska, Mirosława Chmielnicka-Szymczak zob. poz. 89

CZAJKOWSKA, HALINA

47. Biblioteka Wydziału Mechanicznego wkroczyła w nowe ćwierćwiecze // *Wiad. Uczel.* - R. 12, nr 2 (2002), s. 26-27
48. 20 lat Biblioteki Wydziału Mechanicznego // *Wiad. Uczel.* - 1996, nr 3, s. 7

CZERWIŃSKA, ELŻBIETA

49. Bookcrossing w Bibliotece Głównej. - Aut.: Elżbieta Czerwińska // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 6 (2009), s. 13
50. 55 lat pracy w bibliotekach Opola // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 6 (2009), s. 14-15
51. Działalność Biblioteki Politechniki Opolskiej w 2007 roku // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 7 (2008), s. 17-18
52. Biblioteka Główna. - Aut.: Elżbieta Czerwińska // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 2 (2008), s. 21-22
53. Śladami wakacyjnych wędrówek - biblioteki starożytnej Turcji // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 2 (2008), s. 32-33

54. Tydzień bibliotek w Opolu. - Aut.: Elżbieta Czerwińska // *Wiad. Uczel.* - R. 17, nr 13 (2007), s. 19
55. Biblioteki Wielkiej Brytanii // *Wiad. Uczel.* - R. 16, nr 13 (2006), s. 13-15
56. Działania proklienckie w bibliotekach angielskich / Elżbieta Czerwińska // W: V Seminarium Środowiskowe „Wychodząc naprzeciw czytelnikowi”, 20 XI 2006 r. / Biblioteka Główna Uniw. Opol. - Referat wygłoszony
57. „Śląsk Opolski. Dziedzictwo i współczesność” w zbiorach Biblioteki Politechniki Opolskiej // *Wiad. Uczel.* - R. 16, nr 10 (2006), s. 11
58. Działalność Senackiej Komisji Bibliotecznej w latach 2002-2005 / oprac. Elżbieta Czerwińska // *Wiad. Uczel.* - R. 16, nr 4 (2005), s. 19
59. Biblioteki holenderskie wkroczyły w XXI wiek // *Wiad. Uczel.* - R. 15, nr 11 (2005), s. 28-29
60. Święto bibliotekarzy // *Wiad. Uczel.* - R. 14, nr 9 (2005), s. 16, 18
61. Działalność biblioteki Politechniki Opolskiej w 2004 roku // *Wiad. Uczel.* - R. 14, nr 6 (2005), s. 17-19
62. Biblioteki duńskie na przełomie XX i XXI wieku // *Wiad. Uczel.* - R. 14, nr 1 (2004), s. 19-21
63. Działalność biblioteki Politechniki Opolskiej w 2003 roku // *Wiad. Uczel.* - R. 12, nr 7 (2004), s. 21-22, 29
64. Działalność Biblioteki Politechniki Opolskiej w 2002 roku // *Rocznik Biblioteki Głównej Uniw. Opol.* - R. 7 (2004), s. 93-97
65. Punkt Informacji Normalizacyjnej w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej // *Wiad. Uczel.* - R. 12, nr 7 (2004), s. 10, 29
66. Czasopisma elektroniczne w Bibliotece Politechniki Opolskiej // *Wiad. Uczel.* - R. 12, nr 6 (2003), s. 16-18, 23
67. Działalność Senackiej Komisji Bibliotecznej w latach 1999-2002 / oprac. Elżbieta Czerwińska // *Wiad. Uczel.* - R. 12, nr 1 (2002), s. 24
68. Nowe bazy czasopism elektronicznych EIFL-EBSCO w Politechnice Opolskiej // *Wiad. Uczel.* - R. 11, nr 7 (2002), s. 18-19
69. Biblioteka Politechniki Opolskiej w 2001 roku // *Wiad. Uczel.* - R. 11, nr 6 (2002), s. 15-17
70. Potrzeby czytelników wyzwaniem dla bibliotek uczelnianych (na przykładzie Biblioteki Politechniki Opolskiej) // W: Unowocześnianie organizacji i metod pracy bibliotek w świetle zmieniających się potrzeb czytelników : materiały z konferencji, (Opole, 8 listopada 2001) / Biblioteka Główna Uniwersytetu Opolskiego. - Opole : Wydaw. Uniwersytetu Opolskiego, 2002. - S. 43-51
71. Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej. - Aut.: Elżbieta Czerwińska // W: Program LIBRARIUS 1995-1999 / Fundacja na rzecz Nauki Polskiej. - Toruń : Wydaw. Uniw. Mikołaja Kopernika : Fund. na rzecz Nauki Polskiej, 2001. - S. 84-86
72. Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej // W: Przewodnik po zasobach informacyjnych Górnośląskiego Konsorcjum Bibliotek Naukowych / pod red.

- Barbary Zajączkowskiej. - Katowice : Wydaw. Uczelniane Akad. Ekonomicznej, 2000. - S. 119-129
73. Biblioteki uniwersytetów madryckich // *Bibliotekarz*. - 2000, [nr] 5, s. 18-19
74. Biblioteki uniwersytetów madryckich // *Wiad. Uczel.* - R. 9, nr 4 (2000), s. 13-14
75. Czytelnik kreatorem nowego oblicza biblioteki uczelnianej // W: Elektroniczna biblioteka dzisiaj : efektywne wykorzystanie baz CD-ROM w sieciach komputerowych : materiały II Konferencji Górnośląskiego Konsorcjum Bibliotek Naukowych, Katowice-Opole, 21-23 kwietnia 1999 / pod red. Barbary Zajączkowskiej. - Katowice : Wydaw. Uczelniane Akad. Ekonomicznej, 2000. - S. 63-72
76. Infobazy '99 - bazy dla nauki - konferencja w Gdańsku / oprac. Elżbieta Czerwińska // *Wiad. Uczel.* - R. 9, nr 2 (1999), s. 27-28
77. Dane dotyczące publikacji i cytowań, które obalają stereotypowe wyobrażenia o rankingu naszych uczelni // *Wiad. Uczel.* - R. 8, nr 3 (1998), s. 14, 22
78. O wskaźnikach oceny dorobku naukowego // *Wiad. Uczel.* - R. 8, nr 2 (1998), s. 15-16
79. Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej laureatem 9 edycji Fundacji na rzecz Nauki Polskiej LIBRARIUS // *Wiad. Uczel.* - R. 7, nr 8 (1998), s. 13
80. INFOBAZY '97 - bazy danych dla nauki // *Bibliotekarz*. - 1997, [nr] 10, s. 21-23
81. Biblioteka Wolnego Uniwersytetu w Brukseli // *Bibliotekarz*. - 1997, [nr] 3, s. 24-25
82. Wspecjalizowany bibliotekarz może być przewodnikiem w gąszczu informacji / z dr inż. Elżbietą Czerwińską, dyrektorką Biblioteki Głównej rozm. Krystyna Duda // *Wiad. Uczel.* - 1997, nr 10, s. 8-9, 11
83. Informacja o prenumeracie czasopism zagranicznych w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej. - Aut.: Elżbieta Czerwińska // *Wiad. Uczel.* - 1997, nr 3, s. 12
84. „Infobazy '97 - bazy danych dla nauki” - konferencja w Gdańsku / oprac. Elżbieta Czerwińska // *Wiad. Uczel.* - 1997, nr 1, s. 32-33
- Ochrona zbiorów bibliotecznych w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej / Mirosława Chmielnicka-Szymczak, Elżbieta Czerwińska zob. poz. 43
 - Zdecentralizowany system zarządzania i finansowania szkołą wyższą a biblioteka - na przykładzie biblioteki Politechniki Opolskiej / Mirosława Chmielnicka-Szymczak, Elżbieta Czerwińska zob. poz. 44
 - Modernizacja działalności Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej / Mirosława Chmielnicka-Szymczak, Elżbieta Czerwińska zob. poz. 45
 - II Konferencja Konsorcjum Bibliotek Górnośląskich w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej / Mirosława Chmielnicka-Szymczak, Elżbieta Czerwińska zob. poz. 46

85. Biblioteka Politechniki Opolskiej w 2006 roku / Elżbieta Czerwińska, Mirosława Chmielnicka-Szymczak // *Wiad. Uczel.* - R. 17, nr 9 (2007), s. 14-15
86. Biblioteka Główna : działalność biblioteczna w 2005 roku / Elżbieta Czerwińska, Mirosława Chmielnicka-Szymczak // *Wiad. Uczel.* - R. 16, nr 9 (2006), s. 20-22
87. Wybrane zagadnienia z działalności biblioteki Politechniki Opolskiej w 2000 roku / Elżbieta Czerwińska, Mirosława Chmielnicka-Szymczak // *Wiad. Uczel.* - R. 10, nr 6 (2001), s. 21-23
88. Biblioteka w 1999 roku / Elżbieta Czerwińska, Mirosława Chmielnicka-Szymczak // *Wiad. Uczel.* - R. 9, nr 5 (2000), s. 11-13
89. Wybrane zagadnienia z działalności biblioteki Politechniki Opolskiej w 1998 roku / Elżbieta Czerwińska, Mirosława Chmielnicka-Szymczak // *Wiad. Uczel.* - R. 8, nr 6 (1999), s. 14-16
90. Biblioteka w oczach jej użytkowników (wyniki ankiety przeprowadzonej w 2006 r.) / Elżbieta Czerwińska, Karina Fedynyszyn // *Wiad. Uczel.* - R. 16, nr 5 (2006), s. 9-11
91. Działalność Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej w 2009 roku / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 8 (2010), s. 11-12, 17
92. Wirtualna Biblioteka Nauki / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 8 (2010), s. 17-18
93. Ochrona źródeł informacji w bibliotece – dzień wczorajszy, stan obecny i perspektywy rozwoju / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk // W: Konferencja Stare i nowe w bibliotece – współpraca czy konkurencja, 3-5 czerwca 2009 / Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego. - Referat wygłoszony
94. Biblioteka akademicka - instytucja wspomagająca rozwój społeczeństwa informacyjnego / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk // W: Społeczeństwo informacyjne : wizje, struktury i determinanty rozwoju / pod red. Colina Halesa ; [Uniwersytet Rzeszowski. Wydział Ekonomii. Pracownia Naukowo-Dydaktyczna Informatyki Gospodarczej]. - Rzeszów : Wydaw. MAX-DRUK Drukarnia Medyczna, 2009. - S. 111-117
95. Działalność biblioteki Politechniki Opolskiej w 2008 roku / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 6 (2009), s. 20-22
96. 10 lat naukowych czasopism elektronicznych w PO / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 3 (2009), s. 21-22
97. Internet w bibliotece – wyniki badań wśród bibliotekarzy Opola / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk // *Prakt. i Teor. Informacji Naukowej i Tech.* - T. 14, nr 2 (2008), s. 31-37
98. Obcowanie z książką w XXI wieku - potrzeby i oczekiwania użytkowników bibliotek akademickich / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk // W: Dokąd zmierzamy? Książka i jej czytelnik : materiały z II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Szczecińskiego, Międzyzdroje, 20-22 września 2007 r. / pod red. Radosława Gazińskiego. - Szczecin : Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica, 2008. - S. 304-310

99. Współpraca biblioteki ze środowiskiem naukowym uczelni na przykładzie Politechniki Opolskiej / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk // W: Biblioteki w procesie dydaktycznym i badaniach naukowych : III Konferencja Biblioteki Politechniki Łódzkiej, Łódź, 25-27 czerwca 2008 r. : materiały konferencyjne. - Łódź : Politechnika Łódzka, 2008. - S. 361-366
100. Politechnika Opolska członkiem Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 4 (2007), s. 15-16
101. Rozwój zawodowy pracowników elementem zarządzania zasobami ludzkimi w bibliotekach / Elżbieta Czerwińska, Anna Kmiecik // W: Zarządzanie kadrami w bibliotece / red. Joanna Kamińska, Beata Żołądowska-Król. - Warszawa : Wydaw. SBP, 2008. - S. 43-47
102. Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości Platforma I, Bank informacji o pracach i propozycjach tematów prac dyplomowych / Elżbieta Czerwińska, Anna Kmiecik // W: Konferencja pn.: „Jak skutecznie zadbać o bezpieczeństwo żywienia – System Zarządzania Bezpieczeństwem Żywności ISO 22000:2005”, 23 lutego 2006 r. / Politechnika Opolska. - Referat wygłoszony
103. Bank informacji o pracach i propozycjach tematów prac dyplomowych tworzony w Politechnice Opolskiej - platforma wspomagająca Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości / Elżbieta Czerwińska, Anna Kmiecik // W: INFOBAZY '2005 – Bazy Danych dla Nauki : materiały konferencji, Gdańsk, 25-27 września 2005 / Politechnika Gdańska ; Centrum Informatyczne TASK ; Instytut Oceanologii PAN ; Akademia Muzyczna w Gdańsku; [red. Antoni Nowakowski]. - Gdańsk : Centrum Informatyczne TASK, 2005. - S. 268-273
104. Normalizacja w Polsce i krajach Unii Europejskiej / Elżbieta Czerwińska, Elżbieta Kozieł // W: Seminarium „ Biblioteka - nauka - gospodarka: wybrane obszary współpracy”, 3 grudnia 2008 r. [Dokument elektroniczny] / Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej ; Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Opolskiej. - Opole : Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej, [2008]. - 1 dysk optyczny (CD-ROM)
105. Informacja naukowo-techniczna w regionie na przykładzie Biblioteki Politechniki Opolskiej / Elżbieta Czerwińska, Antonina Solka // *Rocznik Biblioteki Główniej Uniw. Opol.* - R. 4 (1997), s. 17-21
– Bank prac dyplomowych, doktorskich i habilitacyjnych oraz Bank propozycji tematów prac dyplomowych – pomostem między nauką a gospodarką / Elżbieta Czerwińska, Halina Szlejf zob. poz. 194
106. Bank Informacji o pracach dyplomowych / Elżbieta Czerwińska, Halina Szlejf // *Innow. Opolszczyzna.* - 2008, nr 1, s. 8-13
107. Cytowania pracowników Politechniki Opolskiej w 2004 roku / Elżbieta Czerwińska, Halina Szlejf // *Wiad. Uczel.* - R. 14, nr 8 (2005), s. 19-20
108. Nowe bazy czasopism elektronicznych EIFL-EBSCO w Politechnice Opolskiej / Elżbieta Czerwińska, Halina Szlejf // *Wiad. Uczel.* - R. 11, nr 7 (2002), s. 18-19

109. Efektywność działań Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej w ocenie jej użytkowników / Elżbieta Czerwińska, Ewa Żelawska // *Bibliotekarz*. - 2004, [nr] 1, s. 15-21
110. Użytkownicy Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej w świetle badań / Elżbieta Czerwińska, Ewa Żelawska // *Rocznik Biblioteki Głównej Uniw. Opol.* - R. 7 (2004), s. 7-10
- Cytowania pracowników Politechniki Opolskiej w 2004 roku. Cz. 2 / Halina Szlejf, Elżbieta Czerwińska zob. poz. 195

FEDYNYSZYN, KARINA

111. Biblioteka akademicka wobec czytelników // *Rocznik Biblioteki Głównej Uniw. Opol.* - R. 8 (2007), s. 7-12
112. Pomiar poziomu satysfakcji użytkowników bibliotek akademickich // W: *Standardy w bibliotekach naukowych : stan obecny i przyszłość / pod red. merytoryczną Teresy Urszuli Szmigielskiej.* - Warszawa : Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania im. L. Koźmińskiego, 2007. - S. 59-68
113. Pomiar poziomu satysfakcji czytelników jako jeden ze wskaźników efektywności działania bibliotek akademickich // W: *VIII Konferencja Bibliotek Szkół Wyższych Niepaństwowych Standardy i normy prawne w bibliotekach uczelnianych : stan obecny i przyszłość*, Warszawa, 22-24 czerwca 2006 r. - [Warszawa : Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania : Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Informatyczna, 2006]. - S. [61-68]
114. Bibliotekarz przewodnikiem po świecie informacji i wiedzy // W: *Seminarium „Bibliotekarz – jego rola i miejsce w nowych warunkach upowszechniania kultury i wiedzy”*, 16 listopada 2005 r. / Biblioteka Główna Uniw. Opol. - Referat wygłoszony
115. Kolekcje „szarej literatury” i „egzemplarza archiwalnego” gromadzone w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej i jej agendach // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 48 [i. e. 49], nr 3 (2004), s. 7-13
116. Kolekcje szarej literatury i egzemplarza archiwalnego w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej // W: *Seminarium „Księgozbiory i kolekcje archiwalne w bibliotekach Opolszczyzny”*, 12 maja 2004 r. / Biblioteka Główna Uniw. Opol. - Referat wygłoszony
- Biblioteka w oczach jej użytkowników (wyniki ankiety przeprowadzonej w 2006 r.) / Elżbieta Czerwińska, Karina Fedynyszyn zob. poz. 90
117. „Infobazy’2008 - Systemy, Aplikacje, Usługi” - konferencja w Sopocie / Karina Fedynyszyn, Małgorzata Wach // *Bibliotekarz*. - 2009, [nr] 3, s. 17-19

FRĄSIAK, LUCYNA

118. Zbiory biblioteczne // W: *Informator o bibliotece / Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu ; [oprac. Teresa Jarząbek].* - Opole : WSI, 1978. - Aut.: Lucyna Frąsiak. - S. 10

- * Informator Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu im. gen. A. Zawadzkiego / Edward Szumny, Alicja Tomalska, Lucyna Frąsiak zob. poz. 208

GLAPA, TERESA

- Uczelniana sieć biblioteczna / Halina Szlejf, Janina Kowal, Teresa Glapa zob. poz. 197

GRATA, JADWIGA

119. Udostępnianie zbiorów // W: Informator o bibliotece / Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu ; [oprac. Teresa Jarząbek]. - Opole : WSI, 1978. - Aut.: Jadwiga Grata. - S. 12-16

JAŃDZIAK, ANNA

120. Biblioteki szwajcarskie w XXI wieku // *Bibliotekarz*. - 2010, [nr] 5, s. 8-10
 121. Biblioteki szwajcarskie w XXI wieku // *Wiad. Uczel.* R. 18, nr 7 (2010), s. 15-17
 122. Multimedialne stanowisko dostosowane dla osób niepełnosprawnych wzrokowo w Bibliotece Głównej PO // *Wiad. Uczel.* R. 18, nr 6 (2009), s. 13-14
 123. Bazy danych wspomagające naukę i gospodarkę w społeczeństwie informacyjnym // W: Seminarium „Biblioteka - nauka - gospodarka: wybrane obszary współpracy”, 3 grudnia 2008 r. [Dokument elektroniczny] / Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej ; Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Opolskiej. - Opole : Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej, [2008]. - 1 dysk optyczny (CD-ROM)
- Działalność Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej w 2009 roku / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk zob. poz. 91
 - Wirtualna Biblioteka Nauki / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk zob. poz. 92
 - Ochrona źródeł informacji w bibliotece – dzień wczorajszy, stan obecny i perspektywy rozwoju / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk zob. poz. 93
 - Biblioteka akademicka - instytucja wspomagająca rozwój społeczeństwa informacyjnego / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk zob. poz. 94
 - Działalność biblioteki Politechniki Opolskiej w 2008 roku / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk zob. poz. 95
 - 10 lat naukowych czasopism elektronicznych w PO / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk zob. poz. 96
 - Internet w bibliotece – wyniki badań wśród bibliotekarzy Opola / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk zob. poz. 97
 - Obcowanie z książką w XXI wieku - potrzeby i oczekiwania użytkowników bibliotek akademickich / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk zob. poz. 98
 - Współpraca biblioteki ze środowiskiem naukowym uczelni na przykładzie Politechniki Opolskiej / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk zob. poz. 99

- Politechnika Opolska członkiem Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej / Elżbieta Czerwińska, Anna Jańczyk zob. poz. 100

JARZĄBEK, TERESA

124. Problemy mechanizacji i automatyzacji w pracy bibliotecznej : (zestawienie bibliograficzne : wybór) // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 25, nr 2 (1980), s. 45-52
 125. Informacja biblioteczna, bibliograficzna i naukowa // W: Informator o bibliotece / Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu ; [oprac. Teresa Jarząbek]. - Opole : WSI, 1978. - Aut.: Teresa Jarząbek. - S. 16-17
 126. Informator o bibliotece / Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu ; [oprac. Teresa Jarząbek]. - Opole : WSI, 1978. - 23 s.
- Wykaz czasopism 1966-1975 / Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu. Biblioteka Główna ; [oprac. Antonina Solka, Teresa Jarząbek, Edward Szumny, Alicja Tomalska] zob. poz. 177

KMIECIK, ANNA

127. Bank prac dyplomowych doktorskich i habilitacyjnych // W: Sympozjum Promocyjne Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości Platforma I, 18.06.2005 / Politechnika Opolska. - Referat wygłoszony
 128. Bazy danych Biblioteki Politechniki Opolskiej - wyjście naprzeciw potrzebom informacyjnym użytkowników // *Rocznik Biblioteki Głównej Uniw. Opol.* - R. 7 (2004), s. 11-14
 129. Biblioteka Główna // *Wiad. Uczel.* - R. 14, nr 4 (2004), s. 11
 130. Czasopisma elektroniczne i ich wykorzystanie w Bibliotece Politechniki Opolskiej // *Prakt. i Teor. Informacji Naukowej i Tech.* - T. 12, nr 3/4, (2004), s. 11-14
 131. Wykorzystanie pełnotekstowych elektronicznych źródeł informacji // *Wiad. Uczel.* - R. 12, nr 8 (2004), s. 15-16
 132. Nowe zasady sporządzania przypisów bibliograficznych / oprac. Anna Kmieciak // *Wiad. Uczel.* - R. 12, nr 8 (2003), s. 13
 133. Bazy danych dla nauki / oprac. Anna Kmieciak // *Wiad. Uczel.* - R. 12, nr 1 (2002), s. 20-21
 134. Międzynarodowa konferencja nt. zarządzania przez jakość w bibliotece akademickiej // *Bibliotekarz*. - 2001, [nr] 3, s. 21-22
 135. Informacje z Biblioteki Głównej // *Wiad. Uczel.* - R. 10, nr 3 (2000), s. 15
 136. Informacje z biblioteki // *Wiad. Uczel.* - R. 10, nr 2 (2000), s. 22-23
- Zbiory tradycyjne a e-zbiory. Przeszłość i przyszłość? / Bożena Budrewicz, Anna Kmieciak zob. poz. 41
 - Rozwój zawodowy pracowników elementem zarządzania zasobami ludzkimi w bibliotekach / Elżbieta Czerwińska, Anna Kmieciak zob. poz. 101

- Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości Platforma I, Bank informacji o pracach i propozycjach tematów prac dyplomowych / Elżbieta Czerwińska, Anna Kmiecik zob poz. 102
 - Bank informacji o pracach i propozycjach tematów prac dyplomowych tworzony w Politechnice Opolskiej - platforma wspomagająca Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości / Elżbieta Czerwińska, Anna Kmiecik poz. zob. poz. 103
137. Komputerowe bazy danych w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej / Anna Kmiecik, Ewa Żelawska // W: INFOBAZY '2002 Bazy Danych dla Nauki : materiały konferencji, Gdańsk, 24 czerwca - 26 czerwca 2002 r. / Politechnika Gdańska, Centrum Informatyczne TASK, Instytut Oceanologii PAN ; [red. Antoni Nowakowski]. - Gdańsk : Centrum Informatyczne TASK, cop. 2002. - S. 177-182

KOPKA, BEATA

138. Biblioteki cyfrowe - stan obecny i perspektywy rozwoju // W: Seminarium „ Biblioteka - nauka - gospodarka: wybrane obszary współpracy”, 3 grudnia 2008 r. [Dokument elektroniczny] / Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej ; Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Opolskiej. - Opole : Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej, [2008]. - 1 dysk optyczny (CD-ROM)

KOWAL, JANINA

139. Książki zagraniczne gromadzone w latach 1993-1995 / Politechnika Opolska. Biblioteka Główna ; [oprac. Janina Kowal]. - Opole : Politechnika Opolska, 1996. - 75 s.
- Książki zagraniczne gromadzone w latach 1991-1992 / Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu. Biblioteka Główna ; [oprac. Stanisława Biegus, Janina Kowal] zob. poz. 10
 - Uczelniana sieć biblioteczna / Halina Szlejf, Janina Kowal, Teresa Glapa zob. poz. 195

KOZIEŁ, ELŻBIETA

140. To już rok działalności Punktu Informacji Normalizacyjnej w Bibliotece Politechniki Opolskiej // *Wiad. Uczel.* - R. 14, nr 9 (2005), s. 14
- Normalizacja w Polsce i krajach Unii Europejskiej / Elżbieta Czerwińska, Elżbieta Kozieł zob. poz. 104

KUREK, MAŁGORZATA

141. Biblioteka Wydziału Zarządzania i Inżynierii Produkcji ma już 5 lat // *Wiad. Uczel.* - R. 17, nr 3 (2006), s. 17-18

142. PN-ISO 9001 : 2000 jako podstawa certyfikacji systemu zarządzania jakością (SZJ) w bibliotekach / Małgorzata Kurek, Ewa Żelawska // W: Seminarium pt.: „Droga do uzyskania certyfikatu ISO w bibliotekach naukowych Opola”, 27 października 2004 r. / Biblioteka Główna Uniwersytetu Opolskiego. - Referat wygłoszony

LISIŃSKA-TOKARSKA, ANNA

143. Turystyka : (wybór książek) // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 25, nr 2 (1980), s. 41-43
144. Majsterkowanie : (wybór książek) // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 25, nr 1 (1980), s. 68-69
145. Bibliofilstwo : (wybór literatury) / Anna Tokarska // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 24, nr 1 (1979), s. 47-49
146. Filatelistyka // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 23, nr 1 (1978), s. 34-35
- Konkurs na temat powstań śląskich / Antonina Solka, Anna Tokarska zob. poz. 177

PRZYTULSKA, MIROSŁAWA

147. Wybrane informacje o nowym systemie normalizacji krajowej // *Wiad. Uczel.* - 1997, nr 2, s. 29-30
148. Informacja patentowa w Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej / oprac. Mirosława Przytulska // *Wiad. Uczel.* - 1997, nr 1, s. 31

SOLKA, ANTONINA

149. ° 215 Zeszytów Naukowych Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu // *Wiad. Uczel.* - R. 9, nr 2 (1999), s. 29-31
150. ° Current contents z dziedziny elektrotechniki w Czytelnicy Biblioteki Głównej / przygot. Antonina Solka // *Wiad. Uczel.* - R. 8, nr 4 (1999), s. 15-16
151. Dlaczego film? // *Bibliotekarz*. - 1998, [nr] 7/8, s. 22-24
152. Dokumentacja dorobku naukowego pracowników Uczelni / przygot. Antonina Solka // *Wiad. Uczel.* - R. 7, nr 6 (1998), s. 10-11
153. * Film z przysposobienia bibliotecznego dla studentów pierwszego roku // *Wiad. Uczel.* - 1998, nr 1, s. 11-12
154. Informacja o Science Citation Index – cz. 2 / przygot. Antonina Solka // *Wiad. Uczel.* - 1997, nr 10, s. 28
155. Informacja o Science Citation Index / przygot. Antonina Solka // *Wiad. Uczel.* - 1997, nr 9, s. 25
156. Komputeryzacja Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 41, nr 2 (1996), s. 35-38
157. Bibliografia publikacji pracowników Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu. T. 4 : 1986-1990 / [oprac. Antonina Solka]. - Opole : WSI, 1993. - 270 s.

158. Szkolenie użytkowników w Bibliotece Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu // *Bibliotekarz*. - R. 57, [nr] 1/3 (1990), s. 27-29
159. Bibliografia publikacji pracowników Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu. T. 3 : 1981-1985. / [oprac. Antonina Solka]. - Opole : WSI, 1988. - 276 s.
160. „Pracowało się z sercem” - Teresa Jarzabek / spisała Antonina Solka // W: Szli do ludzi z książką: sylwetki bibliotekarzy Opola / SBP Koło Miejskie w Opolu ; WBP im. Emanuela Smołki w Opolu ; [kom. red. Halina Gąszczyńska, Elżbieta Kieszczyńska, Maria Klimczyk, Janina Kościów, Antonina Solka]. - Opole : SBP Koło Miejskie : WBP, 1987. - S. 97-107
161. Wstęp // W: Szli do ludzi z książką: sylwetki bibliotekarzy Opola / SBP Koło Miejskie w Opolu ; WBP im. Emanuela Smołki w Opolu ; [kom. red. Halina Gąszczyńska, Elżbieta Kieszczyńska, Maria Klimczyk, Janina Kościów, Antonina Solka]. - Opole : SBP Koło Miejskie : WBP, 1987. - S. 5-18
162. Z jednej wywodzimy się rodziny - Albina Pieczkova / oprac. Antonina Solka // W: Szli do ludzi z książką: sylwetki bibliotekarzy Opola / SBP Koło Miejskie w Opolu ; WBP im. Emanuela Smołki w Opolu ; [kom. red. Halina Gąszczyńska, Elżbieta Kieszczyńska, Maria Klimczyk, Janina Kościów, Antonina Solka]. - Opole : SBP Koło Miejskie : WBP, 1987. - S. 152-159
163. Zostawić swój ślad - Halina Gąszczyńska / oprac. Antonina Solka // W: Szli do ludzi z książką: sylwetki bibliotekarzy Opola / SBP Koło Miejskie w Opolu ; WBP im. Emanuela Smołki w Opolu ; [kom. red. Halina Gąszczyńska, Elżbieta Kieszczyńska, Maria Klimczyk, Janina Kościów, Antonina Solka]. - Opole : SBP Koło Miejskie : WBP, 1987 - S. 69-81
164. Księgozbiory bibliotek Opola jako baza informacyjna // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 31, nr 1/2 (1986), s. 41-91
165. „Bibliografia Województwa Opolskiego” // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 30, nr 1/2 (1985), s. 53-58
166. Bibliografia publikacji pracowników Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu. T. 2 : 1977-1980 / [oprac. Antonina Solka ; indeks przedmiotowy Edward Szumny]. - Opole : WSI, 1983. - 156 s.
167. Bibliografia publikacji bibliotekarzy Opola / [red. prowadzący Antonina Solka]. - Opole : SBP Koło Miejskie, 1981. - 87 s.
168. Bibliografia publikacji pracowników Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu 1966-1976. - Opole : WSI, 1980. - 122 s. - Oprac. Antonina Solka
169. Oddział Informacji Naukowej i Bibliografii Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 25, nr 2 (1980), s. 13-20
170. Wykaz czasopism gromadzonych w roku 1976 / Wyższa Szkoła Inżynierska im. gen. Aleksandra Zawadzkiego w Opolu Biblioteka Główna ; [oprac. Antonina Solka]. - Opole : WSI, 1979. - 68 k.
171. Dialekty śląskie : lekcja biblioteczna // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 23, nr 1 (1978), s. 27-32

172. Selektywna dystrybucja informacji // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R.23, nr 1 (1978), s. 17-19
173. Mikrofilm - nowoczesna technika gromadzenia dokumentów // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 22, nr 2 (1977), s. 12-17
174. Kronika / oprac. Antonina Solka // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R. 22, nr 1 (1977), s. 50-57
- Informacja naukowo-techniczna w regionie na przykładzie Biblioteki Politechniki Opolskiej / Elżbieta Czerwińska, Antonina Solka zob. poz. 105
175. Szli do ludzi z książką : sylwetki bibliotekarzy Opola / SBP Koło Miejskie w Opolu ; WBP im. Emanuela Smołki w Opolu ; [kom. red. Halina Gąszczyńska, Elżbieta Kieszczyńska, Maria Klimczyk, Janina Kościów, Antonina Solka]. - Opole : SBP Koło Miejskie : WBP, 1987. - 213 s.
176. Bibliografia publikacji bibliotekarzy Opola 1981-1985 / SBP Koło Miejskie w Opolu ; WBP im. Emanuela Smołki w Opolu ; [kom. red. Antonina Solka, Halina Gąszczyńska, Maria Klimczyk-Wompel, Anna Lisińska-Tokarska]. - Opole : SBP Koło Miejskie : WBP, 1989. - 36 s.
177. Wykaz czasopism 1966-1975 / Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu. Biblioteka Główna ; [oprac. Antonina Solka, Teresa Jarząbek, Edward Szumny, Alicja Tomalska]. - Opole : WSI, 1977. - 202 s.
178. Konkurs na temat powstań śląskich / Antonina Solka, Anna Tokarska // *Pomagamy Sobie w Pracy*. - R.23, nr 2 (1978), s. 58-68
- Informacja o materiałach konferencyjnych gromadzonych w polskich bibliotekach Halina Szlejf, Antonina Solka zob. poz. 198

SPRYCHA, JOANNA

179. Biblioteka Politechniki Opolskiej dla czytelnika / Joanna Sprycha, Halina Szlejf // W: V Seminarium Środowiskowe „Wychodząc naprzeciw czytelnikowi”, 20 XI 2006 r. / Biblioteka Główna Uniwersytetu Opolskiego. - Referat wygłoszony

SZLEJF, HALINA

180. Cytowania pracowników PO w 2009 roku / oprac. Halina Szlejf // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 10 (2010), s. 9-10
181. Cytowania pracowników Politechniki Opolskiej w 2008 roku. - Aut.: Halina Szlejf // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 6 (2009), s. 10-11
182. Bank prac dyplomowych, doktorskich i habilitacyjnych oraz Bank propozycji tematów prac dyplomowych - pomost między nauką a gospodarką // W: Seminarium „Biblioteka - nauka - gospodarka: wybrane obszary współpracy”, 3 grudnia 2008 r. [Dokument elektroniczny] / Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej; Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Opolskiej. - Opole : Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej, [2008]. - 1 dysk optyczny (CD-ROM)

183. Cytowania pracowników Politechniki Opolskiej w 2007 roku / oprac. Halina Szlejf // *Wiad. Uczel.* - R. 18, nr 10 (2008), s. 6-7
184. Cytowania pracowników Politechniki Opolskiej w 2006 roku / oprac. Halina Szlejf // *Wiad. Uczel.* - R. 17, nr 9 (2007), s. 26
185. Cytowania pracowników Politechniki Opolskiej w 2005 roku / oprac. Halina Szlejf // *Wiad. Uczel.* - R. 16, nr 10 (2006), s. 19-20
186. Biblioteka Politechniki Opolskiej / [tekst Halina Szlejf]. - Opole : Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, [2004]. - 20 s. - ISBN 83-88492-41-1
187. Cytowania publikacji pracowników Politechniki Opolskiej w 2003 r. / oprac. Halina Szlejf // *Wiad. Uczel.* - R. 12, nr 9 (2004), s. 11
188. Potrzeby informacyjne użytkowników a działalność szkoleniowa i marketingowa Biblioteki Politechniki Opolskiej // *Rocznik Biblioteki Głównej Uniw. Opol.* - R. 7 (2004), s. 33-39
189. Cytowania publikacji pracowników w 2001 r. // *Wiad. Uczel.* - R. 11, nr 8 (2002), s. 11
190. Nowe stanowiska w bibliotece // *Wiad. Uczel.* - R. 11, nr 8 (2002), s. 11
191. Obsługa informacyjna użytkowników Biblioteki Politechniki Opolskiej z wykorzystaniem elektronicznych źródeł informacji // W: II Konferencja Górnośląskiego Konsorcjum Bibliotek Naukowych „Elektroniczna Biblioteka Dzisiaj : efektywne wykorzystanie baz CD-ROM w sieciach komputerowych” , Katowice-Opole, 21-23.04, 1999. - Katowice : Wydaw. Akad. Ekonomicznej, 2000. - S. 73-83
192. Wskaźnik impact factor jako jedno z kryteriów oceny rangi czasopisma / oprac. Halina Szlejf // *Wiad. Uczel.* - R. 9, nr 8 (2000), s. 8-10
193. Baza Inspec w sieci Politechniki Opolskiej / oprac. Halina Szlejf // *Wiad. Uczel.* - R. 8, nr 5 (1999), s. 9
- Bank Informacji o pracach dyplomowych / Elżbieta Czerwińska, Halina Szlejf zob. poz. 103
- Cytowania pracowników Politechniki Opolskiej w 2004 roku / Elżbieta Czerwińska, Halina Szlejf zob. poz. 107
- Nowe bazy czasopism elektronicznych EIFL-EBSCO w Politechnice Opolskiej / Elżbieta Czerwińska, Halina Szlejf zob. poz. 108
- Biblioteka Politechniki Opolskiej dla czytelnika / Joanna Sprycha, Halina Szlejf zob. poz. 179
194. Bank prac dyplomowych, doktorskich i habilitacyjnych oraz Bank propozycji tematów prac dyplomowych – pomostem między nauką a gospodarką / Halina Szlejf, Elżbieta Czerwińska // W: Seminarium podsumowujące „Przedsiębiorczy Naukowiec”, Opole, 15.12.2009 / Politechnika Opolska. - Referat wygłoszony
195. Cytowania pracowników Politechniki Opolskiej w 2004 roku. Cz. 2 / Halina Szlejf, Elżbieta Czerwińska // *Wiad. Uczel.* - R. 14, nr 9 (2005), s. 7

196. Biblioteka Politechniki Opolskiej / [tekst Halina Szlejf, Anna Jańdziak, Elżbieta Czerwińska]. - Opole : Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, 2008. - 24 s.
197. Uczelniana sieć biblioteczna / Halina Szlejf, Janina Kowal, Teresa Glapa // *Forum Akademickie*. - 2006, nr 7/8, s. 15
198. Informacja o materiałach konferencyjnych gromadzonych w polskich bibliotekach / przygot. Halina Szlejf, Antonina Solka // *Wiad. Uczel.* - R. 7, nr 7 (1998), s. 8

SZUMNY, EDWARD

199. Wykaz książek zagranicznych gromadzonych w roku 1983 / Wyższa Szkoła Inżynierska im. gen. Aleksandra Zawadzkiego w Opolu. Biblioteka Główna ; [oprac. Edward Szumny]. - Opole : WSI, 1984. - 33, [1] s.
200. Indeks przedmiotowy / Edward Szumny // W: Bibliografia publikacji pracowników Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu. T. 2 : 1977-1980 / [oprac. Antonia Solka ; indeks przedmiotowy Edward Szumny]. - Opole : WSI, 1983. - 156 s.
201. * O komputerowym wspomaganii projektowania technicznego // W: Wykaz Nabytków BG WSI, 1983, nr 4. - S. 6-8
202. Wykaz książek zagranicznych gromadzonych w latach 1980-1981 / Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu ; [oprac. Edward Szumny]. - Opole : WSI, 1983. - 71, [1] s.
203. Wykaz książek zagranicznych gromadzonych w roku 1982 / Wyższa Szkoła Inżynierska im. gen. Aleksandra Zawadzkiego w Opolu. Biblioteka Główna ; [oprac. Edward Szumny]. - Opole : WSI, 1983. - 29 s.
204. Indeks przedmiotowy // W: Bibliografia publikacji pracowników Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu 1966-1976. - Opole : WSI, 1980. - S. 120-122. - Aut.: Edward Szumny. - Oprac.: Antonina Solka
205. Selektowna dystrybucja informacji SINTO-SDI : informator o bazach danych. - Opole : WSI, 1979. - 19 s.
206. * System informacji o pracach naukowo-badawczych „SYNABA” // W: Wykaz Nabytków Biblioteki Głównej WSI w Opolu, 1979, nr 7/8. - 9 s. - Maszyn.
- Wykaz czasopism 1966-1975 / Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu. Biblioteka Główna ; [oprac. Antonina Solka, Teresa Jarząbek, Edward Szumny, Alicja Tomalska] zob. poz. 177
207. Wykaz książek zagranicznych gromadzonych w roku 1985 / Wyższa Szkoła Inżynierska im. gen. Aleksandra Zawadzkiego w Opolu ; [oprac. Edward Szumny, Stanisława Biegus]. - Opole : WSI, 1988. - 27 s.
208. * Informator Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu im. gen. A. Zawadzkiego w Opolu / Edward Szumny, Alicja Tomalska, Lucyna Frąsiak. - Opole : WSI, 1980. - 49 s.

SZYBKOWSKA, BARBARA

209. Wykaz czasopism gromadzonych w latach 1987-1994 / Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu. Biblioteka Główna ; [oprac. Barbara Szybkowska]. - Opole : WSI, 1996. - 334 s.
210. Wykaz czasopism gromadzonych w latach 1976-1986 / Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu. Biblioteka Główna ; [oprac. Barbara Szybkowska]. - Opole : WSI, 1992. - 223 s.
211. Wykaz czasopism gromadzonych w latach 1977-1978 / Wyższa Szkoła Inżynierska im. gen. Aleksandra Zawadzkiego w Opolu. Biblioteka Główna; [oprac. Barbara Szybkowska]. - Opole : WSI, 1980. - 82 s.
212. Wykaz czasopism gromadzonych w latach 1979-1980 / Wyższa Szkoła Inżynierska im. gen. Aleksandra Zawadzkiego w Opolu. Biblioteka Główna; [oprac. Barbara Szybkowska, Barbara Wilke]. - Opole : WSI, 1983. - 87 s.

SZYMCZAK, MIROŚLAWA zob. CHMIELNICKA-SZYMCZAK, MIROŚLAWA**TOMALSKA, ALICJA**

- Wykaz czasopism 1966-1975 / Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu. Biblioteka Główna ; [oprac. Antonina Solka, Teresa Jarząbek, Edward Szumny, Alicja Tomalska] zob. poz. 177
- * Informator Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu im. gen. A. Zawadzkiego w Opolu / Edward Szumny, Alicja Tomalska, Lucyna Frąsiak zob. poz. 208

TOKARSKA, ANNA zob. LISIŃSKA-TOKARSKA, ANNA**WACH, MAŁGORZATA**

213. Współpraca biblioteczna jako jeden z elementów działalności Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej // W: Konferencja nt. Współpraca bibliotek naukowych w zakresie obsługi użytkowników, Warszawa, 23-24 września 2002 r. [Dokument elektroniczny] / [oprac. materiałów konferencyjnych oraz projekt i wykonanie okładki Grażyna Kiwała i Agata Wietecha ; aut. zdjęć Grażyna Kiwała i Agata Wietecha ; org. Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej. - Warszawa : Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej, 2002. - 1 dysk optyczny (CD-ROM)
214. Biblioteki angielskie u progu XXI wieku // *Bibliotekarz*. - 2000, [nr] 7/8, s. 43-45
215. Biblioteki angielskie u progu XXI wieku // *Wiad. Uczel.* - R. 9, nr 6 (2000), s. 12-13
- „Infobazy’2008 - Systemy, Aplikacje, Usługi” - konferencja w Sopocie / Karina Fedynyszyn, Małgorzata Wach zob. poz. 117

WILKE-BLANCHARD, BARBARA

- Wykaz czasopism gromadzonych w latach 1979-1980 / Wyższa Szkoła Inżynierska im. gen. Aleksandra Zawadzkiego w Opolu. Biblioteka Główna ; [oprac. Barbara Szybkowska, Barbara Wilke] zob. poz. 212

ŻELAWSKA, EWA

216. Bibliografia publikacji pracowników Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu i Politechniki Opolskiej [Dokument elektroniczny]. - Dane tekstowe. - Opole : Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej, 2009. - Tryb dostępu: http://www.bg.po.opole.pl/files/Bibliogr_publ_prac_BG_WSI_PO.pdf. - Stale aktualizowany
217. Biblioteki naukowe wobec przemian społeczeństwa informacyjnego na przykładzie Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej // Rola biblioteki naukowej w tworzeniu społeczeństwa wiedzy : pr. zbior. / pod red. Zdzisławy Dacko-Pikiewicz, Marzanny Chmielarskiej. - Dąbrowa Górnicza : Wyższa Szkoła Biznesu, 2005. - S. 53-57
218. Potrzeby czytelników w dobie nowoczesnych technologii głównym motorem zmian i przekształceń Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej // W: Czytelnik czy klient? Ogólnopolska konferencja bibliotekarzy, Biblioteka Główna UMK, Toruń, 4-6 grudnia 2003 roku [Dokument elektroniczny] / red. Bożena Bednarek-Michalska, Barbara Szczepańska ; Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu. - Warszawa : SBP. Komisja Wydawnictw Elektronicznych, 2003. - 1 dysk optyczny (CD-ROM).
219. Czytelnia Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej // *Bibliotekarz*. - 2002, [nr] 5, s. 19-21
 - Spotkanie Polskiego Konsorcjum Elsevier / Jolanta Bentkowska, Ewa Żelawska zob. poz. 1
 - Spotkanie Polskiego Konsorcjum Elsevier / Jolanta Bentkowska, Ewa Żelawska zob. poz. 2
 - Efektywność działań Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej w ocenie jej użytkowników / Elżbieta Czerwińska, Ewa Żelawska zob. poz. 109
 - Użytkownicy Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej w świetle badań / Elżbieta Czerwińska, Ewa Żelawska zob. poz. 110
 - Komputerowe bazy danych w Bibliotece Politechniki Opolskiej / Anna Kmiecik, Ewa Żelawska zob. poz. 137
 - PN-ISO 9001 : 2000 jako podstawa certyfikacji systemu zarządzania jakością (SZJ) w bibliotekach / Małgorzata Kurek, Ewa Żelawska zob. poz. 142

Indeks autorski

Bednarek-Michalska, Bożena 218
Bentkowska, Jolanta 1-2
Biegus, Stanisława 3-10, 207
Bieniasz, Ewa 41
Blanchard, Barbara zob. Wilke-Blanchard, Barbara
Bożek, Grażyna 43
Bryll, Grzegorz 29, 40
Bryll, Irena 11-40
Budrewicz, Bożena 41

Celoch, Hanna 44
Chmielarska, Marzanna 217
Chmielnicka-Szymczak, Mirosława 42-46, 85-89
Czajkowska, Halina 47-48
Czerwińska, Elżbieta 43-46, 49-110, 194-196

Dacko-Pikiewicz, Zdzisława 217
Duda, Krystyna 20, 82
Fedynyszyn, Karina 90, 111-117
Frąsiak, Lucyna 118, 208
Gaziński, Radosław 98
Gąszczyńska, Halina 22, 160-163, 175-176
Glapa, Teresa 197
Grata, Jadwiga 119
Guzik, Antoni 19, 23

Hales, Colin 94

Jańczyk, Anna 91-100, 120-123, 196
Jarząbek, Teresa 34, 118-119, 124-126, 177
Jaskowska, Bożena 41

Kamińska, Joanna 101
Kaniok, Eugeniusz 29
Karwat, Maria 44
Kieszczyńska, Elżbieta 22, 160-163, 175
Kiwała, Grażyna 213
Klimczyk, Maria 22, 160-163, 175-176
Klimczyk-Wompel, Maria zob. Klimczyk, Maria
Kmieciak, Anna 41, 101-103, 127-137
Kopka, Beata 138

- Kościów, Janina 22, 160-163, 175
Kował, Janina 10, 139, 197
Kozieł, Elżbieta 104, 140
Król, Beata zob. Żołędowska-Król, Beata
Kurek, Małgorzata 141-142
- Lisińska-Tokarska, Anna 143-146, 176
- Michalska, Bożena zob. Bednarek-Michalska, Bożena
- Nawarowski, Janusz 23
Nowakowski, Antoni 103, 137
- Pikiewicz, Zdzisława zob. Dacko-Pikiewicz, Zdzisława
Pośpiech, Jerzy 24
Przytułska, Mirosława 147-148
- Serwatko, Krystyna 41
Sewastianowicz, Lucyna 43
Solka, Antonia 105, 149-178, 200, 204
Sprycha, Joanna 179
Suchy, Józef 23
Szczepańska, Barbara 218
Szlejf, Halina 106-108, 180-198
Szmigielska, Teresa Urszula 112
Szumny, Edward 166, 177, 199-208
Szybkowska, Barbara 209-212
Szymczak, Mirosława zob. Chmielnicka-Szymczak, Mirosława
- Tokarska, Anna zob. Lisińska-Tokarska, Anna
Tomalska, Alicja 177, 208
- Wach, Małgorzata 117, 213-215
Wietecha, Agata 213
Wilke-Blanchard, Barbara 212
Wompel, Maria zob. Klimczyk Wompel, Maria
- Zajączkowska, Barbara 72, 75
Ziarko, Stefan 29
- Żelawska, Ewa 1-2, 109-110, 137, 142, 216-219
Żołędowska-Król, Beata 101

LITERATURA:

- [1] Bibliografia publikacji bibliotekarzy Opola. Opole, 1981.
- [2] Bibliografia publikacji bibliotekarzy Opola 1981-1985. Opole, 1989.
- [3] Bibliografia publikacji bibliotekarzy Opola 1986-1996. Opole, 1999.
- [4] PN-82/N-01152.01 Opis bibliograficzny – Książki.
- [5] PN-N-01152-2:1997 Opis bibliograficzny – Wydawnictwa ciągłe.
- [6] PN-N-01152-13:2000 Opis bibliograficzny – Dokumenty elektroniczne.
- [7] PN-80/N-01223 Szeregowanie alfabetyczne.

ANEKS 1

PRACOWNICY BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ POLITECHNIKI OPOLSKIEJ W LATACH 1965-2010:

ANIGACZ Gabriela (1985 - 2008)
BADURA Łukasz (2006 - 2007)
BENTKOWSKA Jolanta (2000 - 2007)
BERNAT Ewa (1997 - 2002)
BIEGUS Stanisława (1974 - 2007)
BLICHARSKA Alina (1977 - 1985)
BRYLAK Jadwiga (1991 - 1997)
BRYLL Irena (1966 - 1996)
BUCZMA Barbara (2001 -)
BUDREWICZ Bożena (2002 -)
BUJAK Zenon (1977 - 1983)
BURY Dorota (2002)
CHMIELNICKA-SZYMCZAK Mirosława (1980 - 1989, 1994 - 2007)
CZAJKOWSKA Halina (1982 - 1983, 1996 - 2009)
CZERWIŃSKA Elżbieta (1997-)
ĆWIERTNIA Irena (1972 -1987, 1999 - 2010)
DRZEWIŃSKA Lucyna (1977 -)
DUDEK Małgorzata (1989 - 1991)
DWOROWY Tomasz (2001 - 2006)
DYBOWSKA Wiesława (1976 - 1990)
DYNAK Sławomir (2000 - 2001)
ERNST Wioletta (2007 -)
FABER Mieczysław (1991 - 1996)
FEDYNYSZYN Karina (2000 -)
FRĄSIAK Lucyna (1975 - 1997)
FRĄSZCZAK-STASIAK Maria (1989 - 1999)
GAWENDA Krystyna (1976 - 1977)
GLAPA Teresa (1987 -)
GLIŃSKA Halina (1980 - 1994)
GODUŁA Krzysztof (1991 - 1992)
GOLISZEWSKA Danuta (1975 - 2006)
GRATA Ireneusz (1992 - 1994)
GRATA Jadwiga (1975 - 1998)
GUZIAŁOWSKA Małgorzata (2006 -)
GWIOSDA Rozwita (1985 - 1986)
JANIK Małgorzata (1986 - 1987)
JANOWSKI Marek (1985 - 1986)

JAŃDZIAK Anna (1999 -)
JARZĄBEK Teresa (1976 - 1996)
JARZĘBSKA Łucja (2007 -)
KANTOR Barbara (2000 - 2001)
KAPUŚCIŃSKA Maria (1975 - 1976)
KASIBOWSKA Genowefa (1984 - 1998)
KIESZKOWSKA Bożena (1973 - 1976)
KLIMONTOWSKA Bożena (1975 - 1983)
KOCHALEWICZ Barbara (1986 - 1989)
KOPKA Beata (2000 -)
KOWAL Janina (1987 -)
KOWALCZYK Maria (2003 -)
KOZIEŁ Elżbieta (2000 -)
KRÓL Józefa (1984 - 1996)
KRUK Krystyna (1975 - 1977)
KUBISZYN Barbara (1985 - 2007)
KUREK Małgorzata (1995 -)
LABUS Jolanta (1985 - 1998)
LACHOWSKA Irena (1972 -)
LECH Jadwiga (1978 - 1980)
LISIŃSKA-TOKARSKA Anna (1977 - 1980)
LULA Daniela (1978 - 1977)
MAZUR Danuta (2007 -)
MAŚLANKIEWICZ Mirosława (1979 - 1984)
MIKRUT Halina (1971 - 1975)
MIROŚŁAW Bogusława (1977 - 1996)
MOROŃ Maria (1987 -1989)
MOKIEJEWSKA Beata (1999 - 1999)
MUREK Katarzyna (2007 -)
MUSIAŁ Natalia (2009 -)
NOLEPA Łucja (1996 -)
NOWOSIELSKA Barbara (2000 -)
OLCHOWY Gabriela (1989 -)
OLEKSOWICZ Barbara (1985 - 2002)
ORAWCZAK Kinga (2009 -)
PACIOREK Agnieszka (2005 - 2008)
PAŁKA Lidia (1975 - 1977)
PAMPUCH Alicja (1984 - 1986)
PEC Sebastian (2003 - 2003)
PELA Maria (1977 - 1979)
PICHUN Anna (1980 - 1980)
PIĘTA Halina (1981 - 1985)
PINDEL Elżbieta (2009 -)

PIWOWARSKA Irena (1975 - 1977)
POKRZYWNICKA Irena (1984 - 1989)
PROKOP Izabela (1986 -)
PRZYTULSKA Mirosława (1984 - 2000)
PUKAS Anna (2006 -)
RADACZEWSKA Hanna (2008 -)
RAUDZIS Dorota (2008 -)
ROK Anna Elżbieta (1983 - 1984)
RYBCZYŃSKA Małgorzata (1996 -)
SAWKO Beata (1998 -)
SCHAEFFER Renata (1974 - 1977)
SKOTNICKI Piotr (2000 -)
SOLKA Antonina (1976 - 1998)
SORDON Beata (2010 -)
SPRYCHA Joanna (2003 -)
SYLLA Gizela (1979 - 1983)
SIUDAKIEWICZ Danuta (1988 - 1989)
SKIRBISZEWSKA Maria (1979 - 1996)
STOŹEK Tadeusz (1965 - 1975)
SZLEJF HALINA (1974 -)
SZPYRKA Jadwiga (1982 - 1987)
SZUMNY Edward (1977- 1990)
SZYBKOWSKA Elżbieta Barbara (1971 - 2006)
SZYMAŃSKA Bożena (2004 -)
ŚLUSARCZYK Monika (2008 - 2009)
ŚWIERKOSZ Monika (2006 - 2007)
TOMALSKA Alicja (1976 - 1984)
TRAWIŃSKA Barbara (1980 - 1981)
TYMCZYSZYN-RIEGER Róża (1989 -)
WACH Małgorzata (1994 - 2010)
WOJNAROWSKA -PAWELEC Maria (1976 - 1999)
WIŚNIEWSKI Andrzej (1975 - 1977)
WILKE-BLANCHARD Barbara (1982 - 1983)
WIELIŃSKA Magdalena (2007 - 2008)
WRÓBLEWSKA Barbara (1987 - 2008)
ZAJĄC Bożena (2001 - 2003)
ZYGMUNT Ewa (1980 - 1988)
ZALĘŻNA Dorota (1989 - 2000)
ZAWIEJA Irena (1982 - 1985)
ZAJĄC Rafał (1995 - 2000)
ŻELAWSKA Ewa (1999 -)
ŻOŁNOWSKA Beata (1976 - 1981)



Fot. 85. Irena Bryll odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi. Z archiwum biblioteki (autor nieznan)



Fot. 86. Halina Szlejf odznaczona Brązowym Krzyżem Zasługi. Z archiwum biblioteki (autor E. Czerwińska)



Fot. 87. Danuta Goliszewska odznaczona Brązowym Krzyżem Zasługi, na zdjęciu z Elżbietą Czerwińską i Mirosławą Chmielnicką-Szymczak. Z archiwum biblioteki (autor M. Rybczyńska)



Fot. 88. Teresa Glapa odznaczona Srebrnym Medalem za Długoletnią Służbę. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)



Fot. 89. Bożena Szymańska i Maria Kowalczyk odznaczone Złotym Medalem za Długoletnią Służbę, na zdjęciu z Elżbietą Czerwińską i Elżbietą Kozieł. Z archiwum biblioteki (autor S. Dubiel)

ANEKS 2

PRACOWNICY BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ POLITECHNIKI OPOLSKIEJ UHONOROWANI ODZNACZENIAMI:

BRĄZOWY KRZYŻ ZASŁUGI

mgr Stanisława Biegus
mgr Mirosława Chmielnicka-Szymczak
Danuta Goliszewska
mgr Halina Szlejf
mgr Elżbieta Barbara Szybkowska

SREBRNY KRZYŻ ZASŁUGI

mgr Teresa Jarząbek
mgr Lucyna Frąsiak

ZŁOTY KRZYŻ ZASŁUGI

dr Irena Bryll
dr inż. Elżbieta Czerwińska
mgr Jadwiga Grata
mgr Teresa Jarząbek
mgr Maria Wojnarowska-Pawelec

MEDAL ZA DŁUGOLETNIĄ SŁUŻBĘ

mgr inż. Teresa Glapa
mgr Anna Jańczyk
mgr inż. Janina Kowal
Maria Kowalczyk
Bożena Szymańska

ODZNAKA „ZASŁUŻONY DLA OPOLSZCZYZNY”

dr Irena Bryll
mgr Lucyna Frąsiak
mgr Maria Wojnarowska-Pawelec

ODZNAKA „ZASŁUŻONY DLA MIASTA OPOLA”

dr Irena Bryll
mgr Wiesława Dybowska
mgr Jadwiga Grata